

VYSOKÁ ŠKOLA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

A

BANKOVNÍ INSTITUT

AMBIS, a.s.

Studijní program: Regionální rozvoj

Studijní obor: Management rozvoje měst a regionů

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU

V PARDUBICKÉM KRAJI

Autor: Bc. Petra Šnejdrová

Vedoucí diplomové práce: prof. RNDr. René Wokoun, CSc.

2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce prof. RNDr. René Wokounovi, CSc. za dohled nad vypracováním diplomové práce.

P r o h l a š u j i,

že jsem předloženou diplomovou práci vypracovala samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačila v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury. Současně souhlasím s tím, aby tato práce byla zpřístupněna v knihovně VŠRR a Bankovního institutu – AMBIS, a.s. a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze, dne 20. 12. 2017

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	7
ÚVOD	5
1 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU	8
1.1 Definice cestovního ruchu a základní typologie	8
1.2 Systém cestovního ruchu.....	9
1.2.1 Formy cestovního ruchu	10
1.2.2 Druhy cestovního ruchu.....	11
1.3 Nosné typy cestovního ruchu v ČR na období 2014 –2020.....	12
1.4 Přínosy a negativa cestovního ruchu pro region	13
1.5 Předpoklady a potenciál cestovního ruchu.....	15
1.5.1 Lokalizační předpoklady	16
1.5.2 Selektivní předpoklady	19
1.5.3 Realizační předpoklady	20
2 ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V PARDUBICKÉM KRAJI.....	23
2.1 Turistická oblast Chrudimsko-Hlinecko	36
2.1.1 Lokalizační předpoklady	36
2.1.2 Realizační předpoklady	42
2.1.3 SWOT Analýza.....	45
2.2 Turistická oblast Pardubicko.....	46
2.2.1 Lokalizační předpoklady	46
2.2.2 Realizační předpoklady	51
2.2.3 SWOT Analýza.....	54
2.3 Turistická oblast Českomoravské pomezí.....	55
2.3.1 Lokalizační předpoklady	55
2.3.2 Realizační předpoklady	59
2.3.3 SWOT Analýza.....	62
2.4 Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko	62
2.4.1 Lokalizační předpoklady	62
2.4.2 Realizační předpoklady	67
2.4.3 SWOT Analýza.....	70
2.5 Turistická oblast Kralický Sněžník	70
2.5.1 Lokalizační předpoklady	70
2.5.2 Realizační předpoklady	74

2.5.3	SWOT Analýza.....	76
3	KOMPARACE TURISTICKÝCH OBLASTÍ PARDUBICKÉHO KRAJE.	77
3.1	Lokalizační předpoklady	77
3.2	Realizační předpoklady	81
4	SWOT ANALÝZA PARDUBICKÉHO KRAJE	83
5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY A DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ REGIONU	87
5.1	Zhodnocení výsledků analýzy cestovního ruchu v Pardubickém kraji..	87
5.2	Návrh doporučení pro rozvoj Pardubického kraje	89
5.2.1	System certifikovaných služeb Cyklisté vítání.....	89
5.2.2	Podmínky pro získání certifikátu Cyklisté vítání	89
5.2.3	Možnosti financování nákladů spojených s certifikací.....	91
	ZÁVĚR.....	93
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	96
	SEZNAM OBRÁZKŮ	100
	SEZNAM TABULEK.....	102

SEZNAM ZKRATEK

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ČSÚ	Český statistický úřad
DS VČ	Destinační společnost Východní Čechy
HDP	Hrubý domácí produkt
HUZ	Hromadné ubytovací zařízení
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KÚ PK	Krajský úřad Pardubického kraje
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
PK	Pardubický kraj
TO	Turistická oblast

ÚVOD

Cestovní ruch je v dnešní moderní době celosvětový fenomén. Je to nejen silný ekonomický nástroj pro ekonomiky zemí, ale i nástroj pro vyvážený udržitelný rozvoj území, poznání historie, cizích kultur, nových zážitků, přátel, relaxace apod. Dnešní uspěchaná moderní doba vybízí k tomu, abychom se naučili trávit svůj vzácný volný čas aktivně, relaxovali a regenerovali své psychické i duševní síly v příjemném prostředí. Cestovní ruch, potažmo cestování, neznamena pouze dovolené v cizokrajných destinacích, ale i obyčejné výlety. Za poslední desetiletí prošly atraktivita cestovního ruchu na území České republiky výraznými změnami. Postupem doby vznikalo mnoho nových turistických cílů, došlo ke zlepšení poskytovaných služeb, nabízené infrastruktury, zlepšila se propagace a obyvatelé České republiky začali opět objevovat krásy země. Tato změna v poptávce účastníků cestovního ruchu pravděpodobně souvisí také s bezpečnostní situací ve světě, kdy v posledních letech nejsou výjimkou teroristické útoky v turistických letoviscích. Dalším impulsem pro rozvoj domácího cestovního ruchu je i změna chování obyvatel, kdy pouze pasivní trávení volného času není uspokojivé a moderním trendem se stal aktivní styl života.

Cíl práce

Cílem práce je provést analýzu lokalizačních a realizačních předpokladů cestovního ruchu Pardubického kraje, provést komparaci těchto předpokladů v rámci jednotlivých turistických oblastí tohoto regionu a na základě zhodnocení výsledků komplexní SWOT analýzy navrhnout doporučení pro rozvoj Pardubického kraje v oblasti cestovního ruchu.

Metody zpracování práce

Pro účely práce budou použita data získaná z Územně analytických podkladů Pardubického kraje, která byla aktualizována v červnu 2017. Dalším významným zdrojem budou údaje z oficiálního turistického portálu Pardubického kraje s názvem Východní Čechy, jehož provozovatelem je Destinační společnosti Východní Čechy. Jedná se o řídicí organizaci cestovního ruchu v této oblasti, která je zřizována Pardubickým krajem. Data týkající se přírodních podmínek budou získána z oficiálního serveru resortní organizace Ministerstva životního prostředí Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky.

Konkrétně se jedná o údaje týkající se lokalizačních a realizačních předpokladů turistických oblastí Pardubického kraje. V rámci lokalizačních předpokladů budou

analyzovány přírodní podmínky, kterými jsou reliéf, poměry morfologické, klimatické, hydrologické a lesnatost. V rámci realizačních předpokladů budou analyzována data týkající se dopravní infrastruktury a materiálně-technické základny, konkrétně ubytovací, stravovací zařízení, doplňkové služby zaměřené na oblast aktivní dovolené a sportu a další vybrané doplňkové služby nabízené v oblasti cestovního ruchu.

Získaná data budou analyzována v rámci jednotlivých turistických oblastí Pardubického kraje formou dílčích SWOT analýz. Dalšími metodami práce bude komparace jednotlivých turistických oblastí a komplexní SWOT analýza Pardubického kraje, která se jeví jako optimální metoda pro shrnutí výsledků analýzy, strukturalizaci a seřídění dat podle důležitosti. Na základě celkově zhodnocených údajů bude navrženo doporučení pro rozvoj Pardubického kraje v oblasti cestovního ruchu.

Strukturální členění práce

První část práce definuje teoretická východiska dané problematiky, a to zejména cestovní ruch, formy cestovního ruchu vyplývající z motivů účastníků, druhy cestovního ruchu, které zohledňují průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských podmínkách, dále jsou prezentovány nosné typy cestovního ruchu v rámci České republiky na období 2014 – 2020, a to zejména z pohledu nejvhodnějších předpokladů, které Česká republika nabízí jako možný potenciál k rozvoji cestovního ruchu. V této části práce je vysvětlen přínos cestovního ruchu, multiplikační efekt a negativní dopady cestovního ruchu, které musí být hodnoceny ve velkém časovém horizontu z důvodu vzniku i nenávratných změn v přírodě.

Druhá část práce se zabývá analýzou cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Jsou zde analyzovány fyzicko-geografické a socioekonomické podmínky kraje, údaje o hromadných ubytovacích zařízeních, počtech návštěvníků tohoto regionu a je definován profil, respektive charakteristika návštěvníka tohoto regionu. Součástí této části práce je rozsáhlá analýza lokalizačních a realizačních předpokladů cestovního ruchu v rámci jednotlivých turistických oblastí Pardubického kraje. Na základě zjištěných údajů je v rámci každé turistické oblasti vypracována dílčí SWOT analýza. Z důvodu objektivnosti jsou analyzovány pro všechny turistické oblasti shodné ukazatele. Selektivní předpoklady nejsou z důvodu marginálního vlivu na cestovní ruch v rámci práce analyzovány.

Třetí část práce se zabývá komparací lokalizačních a realizačních předpokladů jednotlivých turistických oblastí Pardubického kraje.

Čtvrtá část práce obsahuje na základě zjištěných údajů komplexní SWOT analýzu Pardubického kraje.

V páté části jsou zhodnoceny výsledky provedené analýzy a v souvislosti se zjištěnými údaji je navrženo doporučení pro rozvoj Pardubického kraje v oblasti cestovního ruchu. V samostatné kapitole této části práce je návrh doporučení pro rozvoj Pardubického kraje v oblasti cestovního ruchu s možnostmi spolufinancování nákladů tohoto návrhu.

1 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU

Následující text poskytne teoretický základ, vymezí základní pojmy a souvislosti v oblasti cestovního ruchu, který je nezbytným teoretickým východiskem pro správné pochopení dané problematiky.

1.1 Definice cestovního ruchu a základní typologie

Cestovní ruch představuje v dnešní moderní době významný společensko-ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Jedná se o největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním, sportovními aktivitami a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené.

Výkladový slovník definuje cestovní ruch jako „komplexní společenský jev, který zahrnuje aktivity osob cestujících ve volném čase mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících na těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání a dalších činností. Cestovní ruch se primárně podílí na uspokojování lidské potřeby poznávání v mnoha různých podobách, např. poznání nové země, kultury, lidí, prožití neobvyklých zážitků, dále uspokojení potřeby změny životního rytmu, odpočinku a relaxace“ (Zelenka, Pásková, 2012). Vystoupil a Šauer definují tuto specifickou formu lidské potřeby takto:

- Uspokojení společensky uznané potřeby reprodukce fyzických a duševních sil člověka, tj. odpočinek, poznávání, léčení, kulturní i sportovní vyžití, společenská komunikace, rozptýlení, zábava apod.
- K jejímu uspokojení dochází během účasti na cestovním ruchu, tj. se změnou místa pobytu v jiném než pracovním a domácím prostředí.
- Jde o účelné využívání volného času na vykonávání rozmanitých činností v mnohotvárných formách projevu (Vystoupil, Šauer, 2006b).

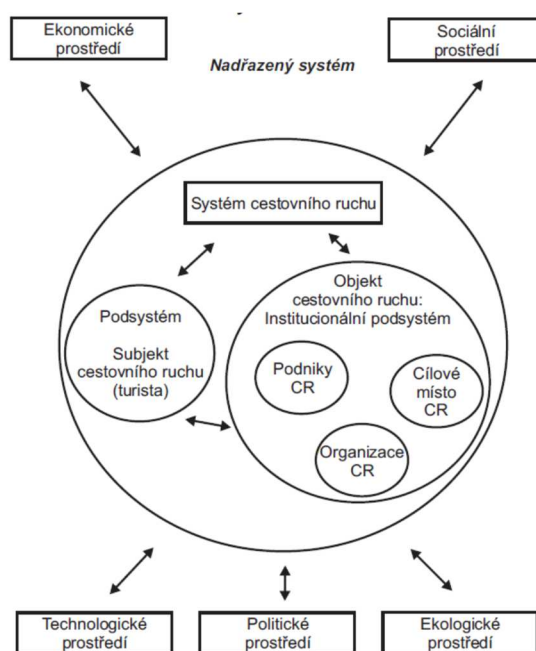
Hierarchie lidských potřeb je u každého člověka individuální záležitostí, nicméně rozvoj osobnosti v rámci poznávání vychází ze základních lidských potřeb. Prvotně jsou uspokojovány základní životní potřeby, potřeby bezpečí, sounáležitosti, uznání, kognitivní

a estetické potřeby a poté následuje potřeba seberealizace. Právě do této oblasti patří i účast na cestovním ruchu. Uspokojování základních lidských potřeb je důležitým motivátorem veškeré lidské aktivity.

Z ekonomického hlediska patří cestovní ruch mezi nejvýznamnější součásti národních ekonomik i světového trhu. Podle údajů Světové organizace cestovního ruchu je tato oblast největším zaměstnavatelem na světě a svým obratem zaujímá v mezinárodním obchodu první místo (Vystoupil, Šauer, 2006b). Úroveň cestovního ruchu dané země velmi úzce souvisí s rozvojem společnosti a se zvyšováním životní úrovně obyvatel. Má výrazný vliv na zaměstnanost, tvorbu hrubého domácího produktu, vytváření devizových rezerv státu a záchranu kulturních, uměleckých a historických památek.

1.2 System cestovního ruchu

V širokém pojetí lze cestovní ruch považovat za systém, který je založen na jednotě různých prvků, mezi kterými jsou určité vztahy nebo mezi kterými je možné takové vztahy vytvořit. Tento systém je tvořen dvěma základní podsystémy, tj. subjektem a objektem cestovního ruchu, které jsou ovlivněny nadřazenými systémy jako např. ekonomické, sociální, politické, technologické a ekologické prostředí. Tento vliv se odráží především na struktuře nabízené infrastruktury a v souvislosti s tím dále na přitažlivosti a rozvoji regionu (Hesková, 2011). System cestovního ruchu prezentuje obrázek 1.

Obrázek 1: System cestovního ruchu

Zdroj: Vystoupil, Šauer, 2006b

Subjekt je účastník cestovního ruchu, který pobývá přechodně mimo místo svého běžného pobytu, přičemž motivací pro cestu není výdělečná činnost a účastní se některého z druhů cestovního ruchu (Zelenka, Pásková, 2012). Hesková charakterizuje účastníka cestovního ruchu z ekonomického hlediska jako osobu, která „uspokojuje svoje potřeby spotřebou statků cestovního ruchu v době cestování a pobytu místo trvalého bydliště a obvykle ve volném čase. Je nositelem poptávky a spotřebitelem produktu cestovního ruchu“ (Hesková, 2011). Subjekt se na základě svých vnitřních pohnutek, motivů a vnějších stimulantů, jako je např. prestiž, módnost, životní úroveň, rozhoduje o využití nabídky služeb cestovního ruchu.

Objektem cestovního ruchu označuje tato autorka vše, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka (subjektu) cestovního ruchu. Jedná se o cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu, ale i přírodu, kulturu, památky apod. Je nositelem nabídky cestovního ruchu. Subjekt cestuje do cílového místa jen tehdy, když existuje možnost adekvátního uspokojení jeho potřeb v oblasti cestovního ruchu. Cílové místo musí mít vhodný přírodní a kulturní potenciál, který je označován jako primární nabídka. Potenciál cestovního ruchu není v prostoru rozmístěný rovnoměrně a s ohledem na svoji jedinečnost může mít místní, regionální, celostátní či mezinárodní význam. Umožňuje naplnit cíle (motivy) účasti subjektů na cestovním ruchu, které jsou např. oddych, poznávání, společenská komunikace, zdraví apod. Prostředkem k dosažení těchto cílů je různorodá infrastrukturální vybavenost, která je označována jako sekundární nabídka. Jde především o podniky, zařízení a instituce cestovního ruchu, které umožňují návštěvníkům cílového místa přechodně se ubytovat, stravovat, vykonávat různé rekreační, sportovní, kulturní a jiné aktivity typické pro cestovní ruch (Hesková, 2011).

1.2.1 Formy cestovního ruchu

Cestovní ruch nabývá různých podob a řada autorů používá různá členění. Pro účely práce je použito členění na formy, druhy a typy cestovního ruchu podle Vystoupila a Šauera, kteří člení cestovní ruch podle toho, v jaké konkrétní podobě se projevuje, ať již z pohledu poptávky nebo nabídky (Vystoupil, Šauer, 2006b).

Formy cestovního ruchu jsou stanoveny podle motivu účastníků cestovního ruchu, jejich cestovatelských potřeb a tím související nabídky infrastruktury a služeb pro jejich uspokojení. Mezi základní formy cestovního ruchu patří:

- **Rekreační cestovní ruchu** – v českém prostředí je pro tento druh cestovního ruchu charakteristické chataření a chalupaření. Je realizován ve vhodném rekreačním prostředí (vody, lesy, hory) a podílí se na regeneraci a reprodukci fyzických a duševních sil člověka.
- **Kulturně poznávací cestovní ruch** – cílem je poznávání historie, odlišných kultur, tradic a místních zvyků dané oblasti.
- **Sportovně turistický cestovní ruch** – využívá zájmu lidí o aktivní odpočinek, aktivní účast na sportovních činnostech a může být organizován i za účelem pasivní účasti na sportovních akcích.
- **Léčebný a lázeňský cestovní ruch** – primárně je zaměřen na léčbu, prevenci, relaxaci, celkovou obnovu fyzických a duševních sil jednotlivce.

Hesková konstatuje, že oblast cestovního ruchu je živý, neustále se vyvíjející organismus, který reaguje na změnu poptávky subjektů cestovního ruchu (účastníků) a v souladu s nejnovějšími trendy v cestovním ruchu vznikají stále nové specifické formy, kterými v dnešní době jsou například mládežnický cestovní ruch, cestovní ruch seniorů, rodinný cestovní ruch, cestovní ruch s tělesným handicapem, městský cestovní ruch, venkovský cestovní ruch spojený s agroturistikou, kongresový a incentivní cestovní ruch, náboženský, zábavní, gastronomický a nové druhy turistiky jako např. cykloturistika, mototuristika, golfová turistika apod. přičemž turistiku chápeme jako část cestovního ruchu, která je spojená s pohybovou aktivitou účastníků (Hesková, 2011).

1.2.2 Druhy cestovního ruchu

Na rozdíl od forem cestovního ruchu, které vyplývají z motivace účastníků, druhy cestovního ruchu zohledňují průběh a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách. Vystoupil a Šauer člení druhy cestovního ruchu na základě vnějších faktorů takto:

- podle původu účastníka – domácí a zahraniční cestovní ruch,
- podle počtu účastníků – individuální, kolektivní nebo masový cestovní ruch,
- podle věku účastníků – mládežnický a seniorský cestovní ruch,
- podle délky trvání - krátkodobý a dlouhodobý cestovní ruch,
- podle místa pobytu – městský a venkovský cestovní ruch,
- podle ročního období – letní a zimní, sezónní a mimosezónní cestovní ruch,

- podle způsobu ubytování – hotelový nebo parahotelový¹ cestovní ruch,
- podle vlivu na platební bilanci - aktivní² a pasivní³ cestovní ruch,
- podle způsobu cestování – organizovaný a neorganizovaný cestovní ruch,
- podle způsobu financování – komerční⁴ a sociální⁵ cestovní ruch (Vystoupil, Šauer, 2006b).

1.3 Nosné typy cestovního ruchu v ČR na období 2014 –2020

V souvislosti s plánováním rozvoje cestovního ruchu v České republice jsou pravidelně zpracovávány strategické dokumenty pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu, mezi které patří jako stěžejní dokument Koncepce státní politiky pro cestovní ruch. V současné platné Koncepci na období 2014 – 2020 jsou navrženy nosné typy cestovního ruchu, pro které má Česká republika nejlepší předpoklady. Jedná se především o:

- **Městský a kulturní cestovní ruch** – i přes všechny aktuální trendy v cestovním ruchu zůstává klíčovým prvkem nabídky. V posledních letech se velmi silně profiluje směrem k zahraniční poptávce. Městský a kulturní cestovní ruch je základním prvkem všech poznávacích forem cestovního ruchu.
- **Dovolená v přírodě** – nejtypičtější jsou letní a zimní pobyty na horách, dovolená u vody, kempování, venkovský cestovní ruch a agroturistika, spotřeba regionálně typických produktů cestovního ruchu apod. Trendem posledních několika let je stagnace letních pobytů na horách, na druhou stranu se ale pomalu rozvíjí venkovský cestovní ruch.
- **Sportovní a aktivní dovolená** – těžiště poptávky po horských střediscích se v průběhu posledních dvaceti let v některých regionech z části přesunulo na zimní sezónu. V tomto ohledu však možnosti rozvoje našich zimních středisek ohrožuje zahraniční konkurence. V řadě regionů se v letní sezóně velmi dynamicky rozvíjí turistika (pěší i cykloturistika), nejen v horských, ale i podhorských oblastech

¹ Ubytování v jiném ubytovacím zařízení než hotel – chatka, apartmán, kemp, karavan, objekt pro individuální rekreaci

² V rámci mezinárodní cestovního ruchu – příjmy převyšují nad výdaji a vzniká kladné saldo

³ V mezinárodním cestovním ruchu – výdaje převyšují nad příjmy a vzniká záporné saldo

⁴ Účastník si hradí náklady ze svých zdrojů

⁵ Dochází k finanční účasti na úhradě nákladů – spoluúčast státu např. (senioři)

spojená s poznáváním kulturních a přírodních hodnot, popř. s ostatními sportovními aktivitami.

- **Lázeňský cestovní ruch** – v celkové nabídce hraje lázeňství významnou roli. Lázeňství jako celek v posledních letech spíše stagnuje.
- **Kongresový a veletržní cestovní ruch** – nejlepším potenciálem pro realizaci kongresového cestovního ruchu, tj. kapacitou zařízení a jejich vybaveností, disponuje Hlavní město Praha, které se jako jediné v ČR řadí do kategorie mezinárodního významu (MMR ČR, 2013).

1.4 Přínosy a negativa cestovního ruchu pro region

Odvětví cestovního ruchu patří mezi nejvýznamnější součásti národních ekonomik i světového trhu. V důsledku svého vlivu na tvorbu hrubého domácího produktu, devizové a daňové přínosy, tvorbu pracovních příležitostí je rozvoj cestovního ruchu v zájmu každého státu. Příznivě působí jednak na zaměstnanost obyvatelstva, na tvorbu hrubého domácího produktu, platební bilanci státu, příjmy státního rozpočtu a místní rozpočty.

Cestovní ruch generuje ekonomické zisky nejen ve vlastním odvětví, tj. ubytovací, stravovací zařízení, sportovně-rekreační zařízení apod., ale díky jeho existenci mají zisky i odvětví, která poskytují výrobky a služby, které účastníci cestovního ruchu prostřednictvím těchto zařízení spotřebovávají, tento jev se nazývá multiplikační efekt. Také díky účastníkům cestovního ruchu mohou na daném území existovat i služby, jimž by pouhý počet rezidentů neumožňoval existenci. Multiplikační efekt cestovního ruchu vyjadřuje skutečnost, že cestovní ruch v daném místě přináší nejen příjem od návštěvníků, ale i podněcuje i rozvoj dalších služeb bezprostředně spjatých s uspokojováním potřeb návštěvníků (ubytovací, stravovací, zábavní, služby motoristům), ale i aktivity s cestovním ruchem přímo nesouvisející např. stavební, opravárenské, nábytkářské. Vyvolá tak další výdaje, což má kladný vliv nejen na kupní sílu místních obyvatel, ale je také přínosem pro rozvoj obce jako celku i různých dalších aktivit (Fialová, 2012).

V rámci regionálního rozvoje je cestovní ruch jedním z důležitých nástrojů rozvoje území. Při vhodném a šetřeném využití přírodních předpokladů, atraktivit a plánování udržitelného rozvoje, je cestovní ruch pro daný region přínosem, zejména v oblasti ochrany životního prostředí, sociálně-kulturní a ekonomické oblasti. V oblasti ochrany životního prostředí je to zejména v případě, kdy příjmy ze vstupného, daně a poplatky jsou užity

na financování ochrany přírody a přírodních zdrojů, dále když dané prostředí regionu je z důvodu své atraktivity uznáno např. národním parkem, přírodní rezervací apod., usměrňuje a řídí počty návštěvníků v ochraně území. Příznivý vliv cestovního ruchu v oblasti sociálně-kulturní se projevuje vytvářením pracovních míst a snížení sociální exkluze, přerozdělování příjmů, zmírňování chudoby, zvyšování životního standardu místních obyvatel z důvodu využívání infrastruktury pro návštěvníky regionu, obohacení kulturního života účastníků cestovního ruchu i místních obyvatel, zainteresování místních obyvatel na ochraně přírodních a kulturních hodnot, podněcování jejich pocitů hrdosti na tradice a historii (Uhlířová, 2011).

V opozici stojí i negativní dopady cestovního ruchu, které musí být hodnoceny ve velkém časovém horizontu z důvodu vzniku i nenávratných změn v přírodě. Vystoupil a Šauer uvádí, že „cestovní ruch z hlediska podstaty závisí na přirozené tvorbě atraktivního prostředí. Tato závislost cestovního ruchu na ekologickém prostředí je mnohem větší než ve většině hospodářských odvětví. Narušení krajiny, jejímiž prvky jsou půda, voda, ovzduší, rostliny a zvířata stejně jako lidská díla nejrůznějšího druhu, musí logicky vést k narušení rozvoje cestovního ruchu. Je proto nezbytné stanovit cíle ochrany“ (Vystoupil, Šauer, 2006b). Důsledně tedy musí být regulován počet návštěvníků regionu z důvodu možné překročení míry únosnosti, kdy následně životní prostředí ztrácí schopnost vypořádat se s nadměrným využíváním. Tito autoři dále konstatují, že z pohledu sociálně-kulturního může dojít ke změně systému hodnot a chování místních obyvatel, čímž může být ohrožen jejich původní způsob života. Tyto změny se mohou projevit v tradičním životním stylu a morálce, může způsobit změny v místní komunitě a hodnotách prostřednictvím přímého a nepřímého kontaktu návštěvníků s obyvateli regionu, kdy může docházet k rozporům mezi starousedlíky vyhledávající klidnější způsob života a mladé generace, která má naopak zájem těžit z rozvoje cestovního ruchu. Z ekonomického hlediska může být cestovní ruch skrytá hrozba z důvodu nutných nákladů do infrastruktury a služeb cestovního ruchu regionu, ekonomické závislosti místních obyvatel na účastnících cestovního ruchu a sezónním charakteru práce (Vystoupil, Šauer, 2006b).

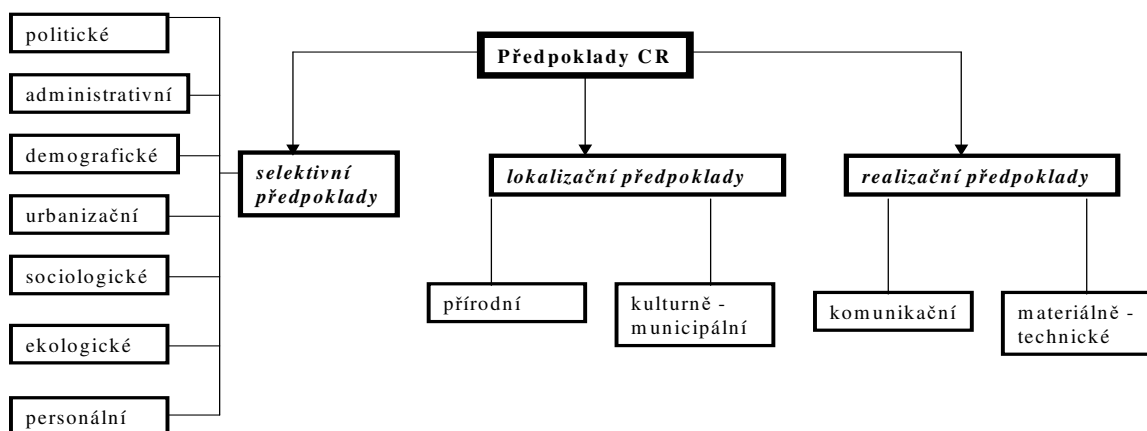
Pro vyvážený a udržitelný rozvoj cestovního ruchu v regionu je nezbytné šetrné plánování a řízení všech zúčastněných subjektů. Z tohoto důvodu jsou zpracovávány a pravidelně aktualizovány koncepční a strategické materiály pro tuto oblast.

1.5 Předpoklady a potenciál cestovního ruchu

Pro cestovní ruch jsou primárně nezbytné předpoklady daného regionu, které svým zhodnocením vytváří potenciál. Předpoklady cestovního ruchu výkladový slovník definuje jako „souhrn přírodních a antropogenních aspektů včetně jejich mnohoúrovňových vazeb“ (Zelenka, Pásková, 2012). Potenciál vzniká zhodnocením předpokladů k možnému využití a je definován jako „souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu, při jeho kvantitativním hodnocení oceněná na základě bodovací škály, snížená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje cestovního ruchu, jako např. špatný stav složek životního prostředí, konfliktní složky daného území (časté živelné události a katastrofy), vysoká kriminalita, nestabilní politická situace, epidemie a výskyt nakažlivých chorob“ (Zelenka, Pásková, 2012). Potenciál cestovního ruchu je časově závislý na přírodně zaměřené druhy cestovního ruchu z důvodu sezónnosti a klimatických podmínek. Tito autoři člení předpoklady a potenciál cestovního ruchu na tyto tři základní typy:

- **LOKALIZAČNÍ předpoklady**- přírodní a kulturně-municipální předpoklady (někdy uváděno jako antropogenní předpoklady),
- **SELEKTIVNÍ předpoklady** - politické, administrativní, demografické, urbanizační, sociologické, ekologické a personální předpoklady,
- **REALIZAČNÍ předpoklady** - komunikační a materiálně technické (dopravní infrastruktura a lidské zdroje).

Schématické znázornění předpokladů cestovního ruchu prezentuje obrázek 2.

Obrázek 2: Schématické znázornění předpokladů cestovního ruchu

Zdroj: Zelenka, Pásková, 2012

Podobným způsobem definují předpoklady cestovního ruchu autoři Vystoupil a Šauer, kteří faktory rozvoje a umístění cestovního ruchu podle ekonomického a geologického hlediska dělí takto:

- faktory, které stimulují vznik poptávky - selektivní (stimulační) faktory,
- faktory, které vytváření možnosti pro lokalizaci cestovního ruchu formou nabídky - lokalizační faktory,
- faktory, které umožňují faktickou realizaci cestovního ruchu - realizační faktory (Vystoupil, Šauer, 2006b).

1.5.1 Lokalizační předpoklady

Rozvoj cestovního ruchu v daném regionu je závislý na dispozičních předpokladech daného území. Tyto předpoklady jsou buď vyjádřeny atraktivitou místní přírody a krajiny nebo kulturně-historickými atraktivitami. Jedná se o primární nabídku cestovního ruchu daného území. Vystoupil a Šauer uvádí, že „lokalizační předpoklady tvoří fyzickou a objektivní základnu pro uspokojování poptávky a základní schéma pro územní uspořádání realizace cestovního ruchu ve vnitrostátním i mezinárodním měřítku. Tyto předpoklady svým hodnocením vytváří potenciál cestovního ruchu“ (Vystoupil, Šauer, 2006b). Tito autoři člení lokalizační předpoklady takto:

- **přírodní předpoklady rozvoje cestovního ruchu**
- **kulturně historické předpoklady rozvoje cestovního ruchu**

1.5.1.1 Přírodní předpoklady cestovního ruchu

Přírodní podmínky jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu. Jsou relativně časově neměnné, ovšem s rozvojem cestovního ruchu vzrůstá antropogenní tlak na přírodní prostředí. Kvalita přírodního prostředí je a bude rozhodujícím faktorem, který ovlivňuje další rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti. Tyto předpoklady se posuzují v rámci plošných, rozsáhlejších oblastí a určují základní funkčně-prostorové vymezení rekreačního území (Vystoupil, Šauer, 2006b). Mezi základní přírodní předpoklady tito autoři řadí:

a) **Reliéf a morfologické poměry** – reliéf je základním strukturním prvkem přírodních rekreačních zdrojů a tvoří soubor veškerých povrchových forem přírodního prostředí.

Z tohoto důvodu je jednou z hlavních podmínek určující atraktivitu krajiny z pohledu cestovního ruchu. Morfologický charakter krajiny jsou povrchové tvary reliéfu, které umožňují různorodé funkční využití pro cestovní ruch. Reliéf nejvíce ovlivňuje výskyt přírodních rekreačních prvků, např. řeky, vegetace, hospodářské využití území, rozmístění sídel apod. Z hlediska výběru a realizace rekreačních a turistických aktivit jsou uváděny jako nejvýznamnější formy povrchu – určují základní typ rekreačního využití, výšková poloha, vertikální členitost reliéfu (sklonitost), horizontální členitost reliéfu (hustota říční sítě, délka údolí) a expozice. Z uvedených charakteristik má na rekreační využití území největší vliv vertikální členitost reliéfu, která podstatně ovlivňuje celkový charakter krajiny, jeho estetickou hodnotu a celkový vzhled. Patří k důležitým ukazatelům vhodnosti území pro turistiku a různé druhy sportů. Různorodost krajiny a její přitažlivost pro cestovní ruch závisí na pestrosti reliéfu. Další kritérium pro vyjádření vhodnosti území pro cestovní ruch je úhel sklonu reliéfu. Za nejvhodnější je považován střední úhel sklonu. Horizontální členitost krajiny neovlivňuje podmínky pro cestovní ruch tak jako vertikální členitost, kdy například vrchoviny a středohory, tj. krajina vertikálně ne příliš členitá (ale malebností přitažlivá), je vhodná pro využití pro pěší turistiku, cykloturistiku a rodinnou rekreaci. Tyto útvary zpravidla zabírají plošně rozsáhlejší oblasti a střediska cestovního ruchu jsou zde rozptýlenější, menší a klidnější. Při určení rekreačního potenciálu Vystoupil a Šauer poukazují na to, že „je třeba brát v úvahu geologickou stavbu území ve vztahu k její atraktivnosti. Na geologické stavbě horských oblastí a jejich geomorfologickém vývoji závisí vznik, charakter a rozmístění některých geologickomorfolozických prvků reliéfu, které se označují jako formy reliéfu. Z hlediska cestovního ruchu jsou atraktivní a zvyšují přitažlivost území např. skalní města v pískovcových a vápencových skalách a především krasový reliéf“ (Vystoupil, Šauer, 2006b).

b) Klimatické poměry – patří také mezi základní přírodní předpoklady pro cestovní ruch. Jedná se například o vodní a sněhové srážky, větrnost, trvání slunečního svitu, počet dnů se sněhovou pokrývkou, počet mrazivých dnů atd.

c) Hydrologické poměry – povrchové i podzemní vody jsou jedním z nejvýznamnějších prvků přírodního rekreačního potenciálu (přírodní či umělé vodní nádrže, řeky) a jedná se o jeden z rozhodujících vlivů na lokalizaci a intenzitu rekreačních pobytů. Zároveň podporují rozvoj cestovního ruchu v letní sezóně. V České republice je více než 40 % rekreačních ubytovacích kapacit umístěno kolem vodních ploch a řek.

d) Rostliny a živočichové – rostliny jsou důležitou složkou přírodního prostředí, nicméně v porovnání s ostatními lokalizačními předpoklady cestovního ruchu není jejich význam tak výrazný. Z hlediska cestovního ruchu je nejvýznamnějším faktorem les. Pro oblasti, které nevynikají jinými přírodními atraktivitami, je les jediným předpokladem pro rekreační využití. Z hlediska přírodních předpokladů se sleduje především charakter lesa, druhová skladba lesního společenství, charakter i druhové složení rostlin a celková hodnota lesních ploch. Živočichové mají pro cestovní ruch z přírodních předpokladů nejmenší význam. Uplatnění naleznou pouze pro speciální druhy cestovního ruchu jako např. možnost lovu zvěře a rybolovu (Vystoupil, Šauer, 2006b).

1.5.1.2 Kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu

Od přírodních předpokladů se liší především tím, že vznikly činností člověka a na rozdíl od přírodních předpokladů, které jsou areálového nebo liniového uspořádání, jsou kulturně-historické předpoklady rozmístěny na území bodově. Jedná se o takové atraktivity cestovního ruchu, které svojí hodnotou přitahují určitý okruh návštěvníků a určují funkční využívání území. Jestliže se využití kulturně-historických předpokladů prolíná s využíváním jiných druhů cestovního ruchu, dochází ke stupňování významu a využívání těchto atraktivit. V turisticky atraktivních oblastech plní kulturní a historické atraktivity funkci sekundárního činitele, které doplňují atraktivity přírodního rázu, resp. rekreačního potenciálu (koupání, lyžování). Vystoupil a Šauer používají rozdělení kulturně-historických předpokladů na 3 podskupiny:

a) Kulturně-historické památky – v rámci lokalizačních kulturně-historických předpokladů mají největší význam. Památky mají v motivaci cestovního ruchu specifické místo. Patří k faktorům, které mají významný vliv na migraci za poznáním a poučením v mezinárodním i domácím cestovním ruchu. Jejich prostřednictvím se účastníci cestovního ruchu seznamují s historií, architekturou, technickými památkami a kulturou. Autoři citují Slavíkovou, která člení kulturně-historické památky na architektonické, technické, národně-historické, lidovou architekturu a přírodní. Nejpřitažlivějšími kulturně-historickými památkami jsou architektonická díla, kam patří uměleckohistorické památky stavitelského charakteru, tj. městské historické celky, hrady, zámky, sakrální stavby, památkové rezervace, umělecko-výtvarná díla, folklór, místa světových a národních dějin a rodiště významných osobností.

b) **Kulturní zařízení** – jedná se především o muzea, galerie, divadla, hvězdárny a skanzeny. Jejich úloha v rámci kulturně-historických předpokladů je rozdílná z důvodu významnosti zařízení (mezinárodního, národního, regionálního či lokálního charakteru).

c) **Společenské akce** – plní společenskou funkci a zahrnují kulturní, sportovní, kongresové a veletržní akce. Patří sem i velmi oblíbené akce spojené s lidovými tradicemi, festivaly, vědecká sympozia, kongresy, náboženské poutě a veletrhy (Vystoupil, Šauer, 2006b).

Podrobný přehled celkové primární nabídky cestovního ruchu prezentuje tabulka 1.

Tabulka 1: Primární nabídka cestovního ruchu

Primární nabídka daná přírodou	
Geomorfologické poměry	Typy reliéfů, členitost, expozice vůči světovým stranám, kontrastní formy reliéfů (vrcholy, jeskyně, vodopády, doliny, soutěsky atd.), estetická hodnota výhledů do okolí, chráněná území
Klimatické podmínky	Teplotní poměry, vodní a sněhové srážky, trvání slunečního svitu, atd.
Hydrologické podmínky	Řeky, vodní nádrže a jejich čistota, podzemní voda a jejich léčivé účinky, teplota, vydatnost atd.
Biogeografické podmínky	Lesy, arboreta, pralesy, botanické zahrady, ZOO, naučné stezky, chráněná území atd.
Primární antropogenní nabídka	
Architektonické památky	Hrady, zámky, paláce, kostely, městské památkové rezervace, technické památky
Umělecko-výtvarná díla a archeologická naleziště	Galerie, muzea
Folklór	Tradiční umělecká kultura, skanzeny, zvyky, písně, lidová slovesnost
Ostatní	Divadla, památné objekty a místa
Organizované akce	
Kulturní akce	
Sportovní a turistické akce	
Výstavy, veletrhy, jarmarky	

Zdroj: Vystoupil, Šauer, 2006a

1.5.2 Selektivní předpoklady

Vystoupil a Šauer uvádí, že „selektivní předpoklady se vyznačují především vlivem na objemové parametry účasti obyvatelstva na cestovním ruchu, podmiňují kvantitativní a kvalitativní selekci v řadách obyvatelstva“ Mezi selektivní předpoklady tyto autoři řadí:

a) **Demografické faktory** – demografická struktura obyvatelstva má vliv nejen na intenzitu, ale i na specifické druhy aktivit volného času, např. rodina s dětmi, mladí

či senioři mají jiné rekreační nároky. Tyto faktory jsou velmi důležité v marketingu např. při plánování různé doplňkové infrastruktury.

b) Urbanizační faktory – účastníci z různých urbanizačních lokalit mají různé nároky na volnočasové aktivity, např. venkovské a městské obyvatelstvo, zejména co se týče víkendové rekreace.

c) Ekonomické faktory – jedná se o klíčový stimulující faktor, který je závislý na dosažené životní úrovni obyvatelstva a s ní související objem fondu volného času. Ten se odráží v růstu poptávky po různých formách cestovního ruchu.

d) Politické faktory – mezi tyto faktory patří obecně mírové uspořádání světa bez válečných konfliktů, v souvislosti s jednotlivými zeměmi jejich vnitropolitická situace, charakter politického systému a bezpečnostní situace.

Kromě těchto objektivních faktorů ovlivňuje rozhodnutí účastníka k účasti na cestovním ruchu řada psychologických motivů. Velkou roli hraje reklama a propagace, které mají vliv na vytvoření módnosti některých středisek a oblastí, které jsou z důvodu prestiže navštěvovány častěji (Vystoupil, Šauer, 2006b).

1.5.3 Realizační předpoklady

Tyto předpoklady mají rozhodující postavení pro konečnou fázi realizace různých forem cestovního ruchu. Umožňují uspokojovat potřeby účastníků cestovního ruchu v oblastech, kde jsou pro rozvoj cestovního ruchu nejpříznivější lokalizační předpoklady. Jedná se o sekundární nabídku cestovního ruchu v rámci daného území. Vystoupil a Šauer uvádí, že „realizační předpoklady umožňují svojí existencí vlastní uskutečnění cestovního ruchu a rekreace. Význam realizačních předpokladů spočívá v jejich schopnosti vytvářet spojovací článek a prostorovou konkretizaci vztahů mezi oblastmi, resp. centry zájmu o rekreaci a cílovými místy, resp. oblastmi rekreace (Vystoupil, Šauer, 2006a). Do těchto předpokladů také patří realizační technické podmínky, které jsou nezbytné pro změnu místa pobytu účastníků cestovního ruchu z trvalého bydliště do oblasti cestovního ruchu, tzn. komunikační podmínky a materiálně-technická základna.

1.5.3.1 Komunikační podmínky

Dopravní síť je stěžejní pro přesun účastníka cestovního ruchu z místa bydliště do míst, které chce navštívit. Vystoupil a Šauer uvádí, že „dopravní síť a dopravní prostředky patří k základním předpokladům prostorové realizace a rozvoje cestovního ruchu a rekreace,, (Vystoupil, Šauer, 2006a). S rozvojem poptávky po cestovním ruchu význam dopravy pro jeho realizaci a rozmístění roste. Moderní doprava zvyšuje dostupnost rekreačních oblastí, což vede ke zvyšování průměrných přepravních vzdáleností. Snadná dosažitelnost atraktivní oblasti však může vést k předimenzování zájmu o ní do té míry, že se sníží její hodnota využití. Zejména automobilová doprava přispívá k celkovému zhoršování životního prostředí v oblastech s velkou intenzitou cestovního ruchu“ (Šilhánková, 2010).

1.5.3.2 Materiálně technická základna

Mariot uvádí, že „materiálně-technická základna cestovního ruchu je soubor uměle vytvořených zařízení, které účastníkovi cestovního ruchu umožňují rekreační využívání určitého území“ (Mariot, 2000). Řada autorů zahrnuje do této oblasti prakticky všechna zařízení terciérní sféry, jiní do této oblasti řadí pouze ta zařízení, která bezprostředně uspokojují potřeby ze sféry cestovního ruchu a slouží turistům k rekreaci. Vystoupil a Šauer člení podle účelu, ke kterému se tyto zařízení využívají, takto:

a) Ubytovací zařízení – umožňují pobyt účastníkům cestovního ruchu delší než jeden den. Tvoří proto centrum rozvoje středisek cestovního ruchu. Kapacita ubytovacích zařízení se vyjadřuje počtem lůžek, která jsou účastníkům cestovního ruchu k dispozici. Struktura lůžek se přizpůsobuje charakteru lokalizačních předpokladů cestovního ruchu jednotlivých středisek. Podle charakteru využívání se ubytovací zařízení člení na 3 základní typy:

- Ubytovací zařízení volného cestovního ruchu⁶ - hotely, motely, penziony, kempy, sruby, turistické ubytovny, stanové tábory
- Ubytovací zařízení vázaného (sociálního) cestovního ruchu⁷- podnikové rekreační zařízení, lázeňská zařízení
- Objekty individuální rekreace – soukromé chaty, chalupy.

⁶ Cestovní ruch, u něhož není účast vázána na pracovní poměr, členství v odborech, zdravotní stav nebo jakoukoliv jinou podmínku. Celou cenu služeb si účastník hradí sám.

⁷ Cestovní ruch, u něhož je účast závislá na splnění určitých podmínek – doporučení lékaře, zaměstnání, členství v organizaci. Cena je částečně dotována z jiných zdrojů (společenské fondy – nemocenské pojištění, fond kulturních a sociálních potřeb, fondy organizace apod.)

- b) Stravovací zařízení** – restaurace, motoresty, bistra, jídelny, grily, bary, snack bary, vinárny, kavárny, cukrárny. Kapacita se měří podle počtu míst k dispozici.
- c) Sportovně rekreační a zábavní zařízení** – hřiště, bazény, sjezdové tratě, běžecké tratě, tělocvičny, půjčovny kol atd. Zároveň sem patří organizace podporující cestovní ruch jako např. cestovní kanceláře, agentury, informační centra apod.
- d) Dopravní zařízení s výraznou rekreační funkcí** – v našich podmínkách jsou to především horské dopravní zařízení jako např. lanovky, výtahy, vleky, kterými účastníci překonávají větší výškové rozdíly. Kapacita těchto zařízení se uvádí v počtu osob přepravených za hodinu (Mariot, 2000).

Podrobný přehled sekundární nabídky prezentuje tabulka 2.

Tabulka 2: Sekundární nabídka cestovního ruchu

Objekty sekundární nabídky	
Základní infrastruktura cestovního ruchu	Ubytovací zařízení (hotely, hotely garni, motely, botely, penziony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy, ubytování v soukromí)
	Stravovací zařízení (restaurace, motoresty, denní bary, jídelny, hostince, kavárny, vinárny, pivnice, noční bary atd.)
Doprovodná infrastruktura cestovního ruchu	Cestovní kanceláře
	Turistické informační kanceláře
	Kongresové sály, kongresová centra
	Herny, Kasina
	Sportovně rekreační zařízení (rekreační plochy, rekreační dráhy - chodecké, lyžařské, cyklistické trasy, sportovní hřiště, zimní stadiony, bazény atd.)
	Směnárny
	Hraniční přechody
Všeobecná infrastruktura	Místní infrastruktura (obchodní domy, prodejny spotřebního zboží, kadeřnictví, kina atd.)
	Dopravní infrastruktura (dopravní dostupnost, autopůjčovny, autoservis, taxi, čerpací stanice, parkoviště atd.)
	Zdravotní infrastruktura
	Ostatní infrastruktura (pošta, banka, bankomat, policie atd.)

Zdroj: Vystoupil, Šauer, 2006a

Celkovou nabídku daného území (primární i sekundární) je možné považovat za „surovinu“ pro tvorbu produktu. Vystoupil a Šauer uvádí, že „jde o jádro produktu, které tvoří jeho vnitřní část. Tato dimenze produktu určuje základní motivaci výběru destinace návštěvníků“ (Vystoupil, Šauer, 2006a).

2 ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V PARDUBICKÉM KRAJI

Pardubický kraj (dále také kraj a PK) se nachází ve východní části Čech. Se svojí rozlohou 4 519 km² se řadí na páté místo všech krajů České republiky (5,7 % rozlohy České republiky). Pardubický kraj sousedí se Středočeským, Královéhradeckým, Olomouckým, Jihomoravským krajem a Krajem Vysočina. Severovýchodní část kraje je zároveň i státní česko-polskou hranicí. Spolu s Královéhradeckým a Libereckým krajem tvoří region soudržnosti NUTS 2 Severovýchod. Pardubický kraj je destinace navštěvovaná především domácími turisty, která se dynamicky rozvíjí, reflektuje aktuální poptávku trhu cestovního ruchu, využívá své polohy, rozmanitosti krajiny a pestrosti poskytovaných služeb.

Územní členění

Území České republiky je pro účely cestovního ruchu rozděleno na 17 turistických regionů, které vychází z potřeby co nejúčelnější propagace turistické nabídky daného regionu. Pardubický kraj tvoří turistický region Východní Čechy, který je řízen Destinační společností Východní Čechy, jejímž zřizovatelem je Krajský úřad Pardubického kraje.

Obrázek 3: Turistické regiony České republiky

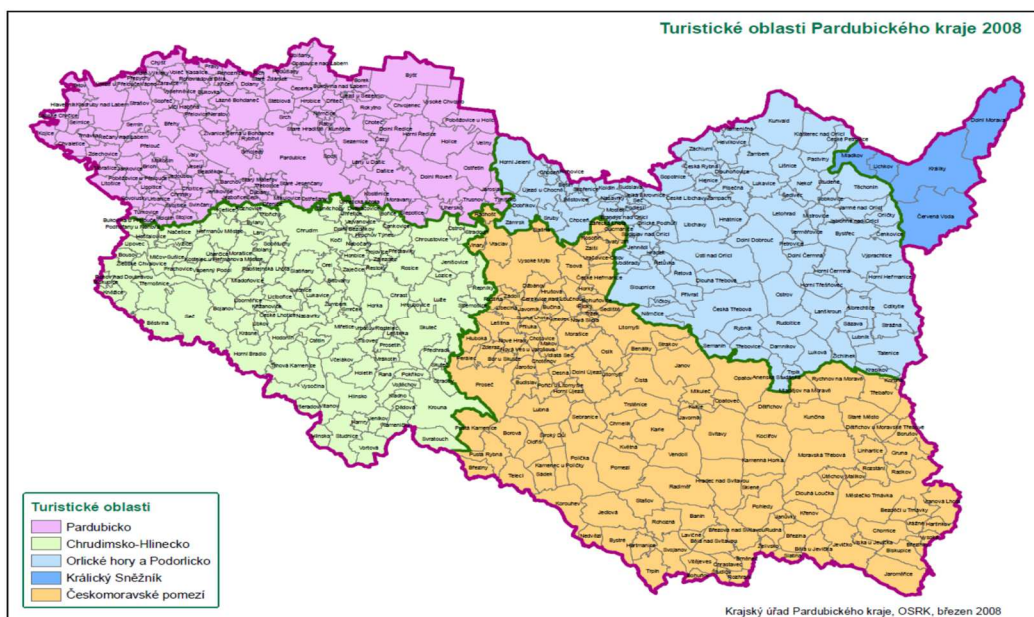
Zdroj: KÚ PK, 2016

Hlavním předmětem činnosti této společnosti je realizace aktivit směřujících k rozvoji cestovního ruchu v kraji, rozvojové jednotky mezinárodně konkurenceschopné na trhu cestovního ruchu. Dalším důležitým úkolem Destinační společnosti Východní Čechy

je plánování vyváženého rozvoje cestovního ruchu v souvislosti s ekonomickým rozvojem dané oblasti, ale i v souladu s environmentálními a sociokulturními cíly (DS VČ, 2015).

Turistický region Východní Čechy je rozdělen do menších územních celků se specifickým potenciálem převážně stejných přírodních, kulturně-historických podmínek a vlastností pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace (Šmídová, 2014). Tyto malé územní celky se nazývají turistické oblasti a v rámci regionu Východní Čechy byly stanoveny takto:

- Chrudimsko–Hlinecko,
- Pardubicko,
- Českomoravské Pomezí,
- Orlické hory a Podorlicko,
- Kralický Sněžník

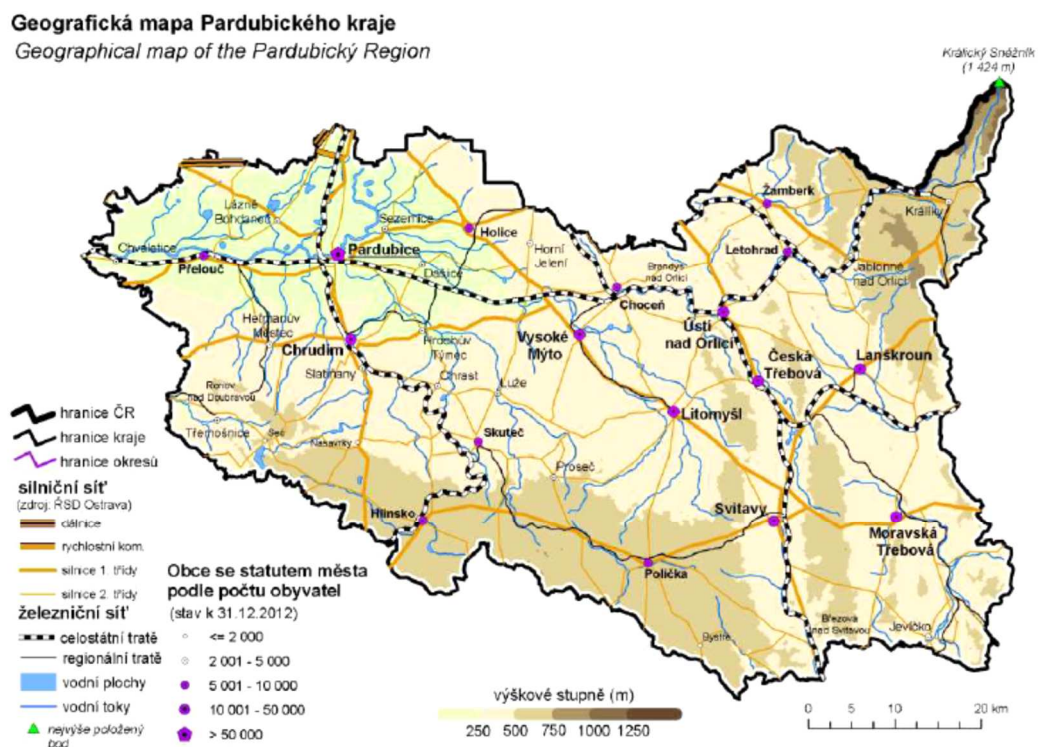
Obrázek 4: Turistické oblasti Pardubického kraje

Zdroj: KÚ PK, 2016

Hlavním přínosem vymezení turistické destinace Východní Čechy a jednotlivých turistických oblastí je to, že neexistují „bílá místa“, která by nebyla koncepčně řešena. Vymezení turistických oblastí respektuje geografické poměry a různorodou produktovou nabídku kraje. Jako velké negativum se jeví skutečnost, že turistická oblast Orlické hory a Podorlicko se nachází na území dvou krajů (Pardubického a Královéhradeckého), což s sebou nese problémy ve společném destinačním řízení a rozvoji této turistické oblasti. Dalším negativem se jeví riziko udržitelnosti velmi malé turistické oblasti Kralický Sněžník (DS VČ, 2015).

Fyzicko-geografické podmínky

Povrch Pardubického kraje se vyznačuje poměrně velkou variabilitou – severní část kraje tvoří pohoří Orlické hory a Králický Sněžník, jih území je pokryt vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor a střed území je tvořen Polabskou nížinou. Nejvyšším bodem kraje je Králický Sněžník (1424 m n. m.), který je zároveň třetím nejvyšším místem České republiky. Nejnižší bod se nachází v turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko na hladině řeky Labe u Kojic při západní hranici kraje (201 m.n.m.). Průměrná nadmořská výška kraje je 418 m n. m (KÚ PK, 2017b).

Obrázek 5: Geografická mapa Pardubického kraje

Zdroj: KÚ PK, 2017b

Většina území kraje náleží do povodí horního a středního Labe. Pouze východní a jihovýchodní okraj je odvodňován do řek Moravy a Dyje, které odvádí vodu do Dunaje. Přes Králický Sněžník, Českomoravskou vrchovinu a Loučenskou tabuli dále přes Žďárské vrchy prochází hlavní evropské rozvodí a Králický Sněžník tvoří významný hydrografický uzel, kde se stýkají rozvodnice tří úmoří – Severního, Baltského a Černého moře. Největší řekou kraje je Labe, která vstupuje na území kraje u Opatovic nad Labem a protéká Pardubickým krajem v délce 53 km. Tato řeka má důležitý význam pro dopravu i jako zdroj vody pro průmysl, zejména chemický v Pardubicích a energetiku tj. Opatovickou a Chvaletickou elektrárnu. Z řeky odbočuje řada náhonů, nejdelší a nejznámější je Opatovický kanál, dlouhý 30 km. Severovýchod území je odvodňován do Labe řekou

Orlice, na území kraje mají část svých toků oba její zdroje – Divoká Orlice a Tichá Orlice. Dalším významným levostranným přítokem Labe je řeka Chrudimka. Na jejím toku bylo zřízeno několik vodních nádrží. Na území kraje se nachází rybníky a mokřady⁸. V Pardubickém kraji je evidováno celkem 137 mokřadů mimo území chráněných krajinných oblastí, z toho dva mají význam nadregionální (Bohdanečský rybník, Upolíny u Kamenice), 16 spadá do kategorie regionální a 119 má význam pouze lokální. V kraji se nenachází mokřad mezinárodního významu (KÚ PK, 2017b).

Z pohledu cestovního ruchu jsou na území kraje významné vodní plochy – rybníky a vodní nádrže. Největšími vodními nádržemi v kraji jsou Sečská přehrada, Pařížov, Pastviny. Rybníky jsou využívány za účelem rekreace. Krajnotvorný význam mají labiště (říční jezera). Území je bohaté na vodní zdroje a je vodohospodářsky významnou oblastí s přebytky vodních zdrojů nadregionálního významu. Minerální vody (ryzí alkalická kyselka se zvýšeným obsahem fluoridů) se vyskytují a jsou využívány k léčebným účelům v Lázních Bohdaneč.

Pardubický kraj leží v mírném klimatickém pásu s typickým střídáním čtyř ročních období. Pro oblast cestovního ruchu jsou důležité informace zejména počtu dnů se sněhovou pokrývkou a počet mrazových dnů z důvodu lokalizace zimních lyžařských středisek a infrastruktury pro běžecké lyžování. Chladné oblasti s největším počtem těchto dnů se nachází v oblasti Orlických hor, Kralického Sněžníku a v jižní části turistické oblasti Chrudimsko–Hlinecko. Naopak teplá oblast s nejnižším počtem oblačných dnů a nejvyššími průměrnými teplotami se nachází v turistické oblasti Pardubicko, v severní části turistické oblasti Chrudimsko–Hlinecko a v severní části turistické oblasti Českomoravské pomezí.

Pardubický kraj se vyznačuje rozmanitostí přírodních podmínek, osídlení, průmyslové a zemědělské výroby a proto je v celém kraji i rozdílná kvalita životního prostředí. Mezi nejméně postižená území antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin se střední a severní částí oblasti Ústí nad Orlicí a v jižní části oblasti Chrudim. Naopak nejvíce poškozené je životní prostředí v oblastech s koncentrovaným průmyslem, osídlením a hustou dopravní infrastrukturou, a to především v pardubické aglomeraci. Mezi území

⁸Mokřad: močál, prameniště, rašeliniště, podmáčenou louku, jezírko, tůň, ale třeba i zamokřené dno opuštěného lomu či desítky let vypuštěného rybníka, dočišťovací rybníček domovních čistíren, strouha či trvalou louží v poli. Mokřady se vyznačují specifickými rostlinami i živočichy, kteří prozradí, zda jde skutečně o mokřad, nebo jen o náhodnou mokřinu, vzniklou po velkém dešti.

s poškozeným životním prostředím lze řadit i velké zemědělsky intenzivně obhospodařované plochy, které narušují přirozenou biodiverzitu, tj. narušení rozmanitosti druhů veškerých živých systémů a zejména přírodních struktur a vazeb v krajině (KÚ PK, 2017).

Z celkové výměry 4 519 km² připadá 59,8 % na zemědělskou půdu, přitom orná půda tvoří 43,3 %, lesní pozemky pokrývají 29,8 % rozlohy kraje. Podle Českého úřadu zeměměřického a katastrálního se lesy rozkládají na výměře 134 532 ha (29,8 % rozlohy kraje), což je 5 % rozlohy lesních pozemků v České republice.

V Pardubickém kraji jsou zastoupeny všechny kategorie zvláště chráněných území přírody s výjimkou národního parku. Na území kraje se nachází mnoho krajinářsky hodnotných chráněných území a přírodních parků. Jedná se například o 3 velkoplošné zvláště chráněné území: Železné hory o rozloze 28 400 ha, z toho 19 194 ha na území kraje, Žďárské vrchy o rozloze 70 940 ha, z toho 19 394 ha na území kraje a Orlické hory o rozloze 20 400 ha, z toho v Pardubickém kraji 587 ha. V roce bylo evidováno 112 maloplošných zvláště chráněných území o celkové rozloze 4 091 ha. Maloplošná zvláště chráněná území zaujímají přibližně 1 % území kraje, což je ve srovnání s ostatními kraji spíše podprůměrná hodnota. Je zde vyhlášeno 10 přírodních parků, které zajišťují územní ochranu přírody na obecné úrovni. Územně nejrozsáhlejší jsou přírodní parky Suchý vrch Buková hora, Bohdalov – Hartinkov, Údolí Křetinky, Kralický Sněžník a Orlice.

V Pardubickém kraji byly v rámci soustavy Natura 2000⁹ vyhlášeny 3 ptačí oblasti s celkovou výměrou 14 064 ha (což je 3,11 % kraje), jedná se o území: Bohdanečský rybník – 306 ha, Komárov 2 030 ha a Kralický Sněžník 11 732 ha. Dále je na území kraje 70 evropsky významných lokalit, 236 památných stromů, 83 alejí památných stromů a 100 skupiny stromů (KÚ PK, 2016).

⁹Natura 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické). Na území České republiky je Natura 2000 tvořena ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami, které požívají smluvní ochranu nebo jsou chráněny jako zvláště chráněné území.

Socioekonomické podmínky

Na území kraje se nachází 451 obcí, z toho je 38 měst a 9 městysů. Podíl městského obyvatelstva je 61,8 %, což je podprůměrná hodnota v rámci České republiky (69,3 %). Podle údajů Českého statistického úřadu bylo na území kraje evidováno k 30. 6. 2017 celkem 517 087 obyvatel, tj. 114 obyvatel/km². Pardubický kraj je čtvrtým nejméně lidnatým krajem České republiky. Tvoří jej 4 okresy - Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Z tabulky 3 vyplývá, že nejvíce zalidněným okresem v rámci kraje je okres Pardubice, kde se zároveň nachází i správní centrum Pardubického kraje, tj. statutární město Pardubice. V tomto desátém největším městě České republiky žije 90 044 obyvatel (k 1. 1. 2017), což je 17,4 % z celkového počtu obyvatel kraje. Město Pardubice s blízkými městy Hradec Králové a Chrudim tvoří hospodářsky velmi významnou městskou aglomeraci (ČSÚ, 2017).

Tabulka 3: Počet obyvatel Pardubického kraje v rámci okresů k 30. 6. 2017

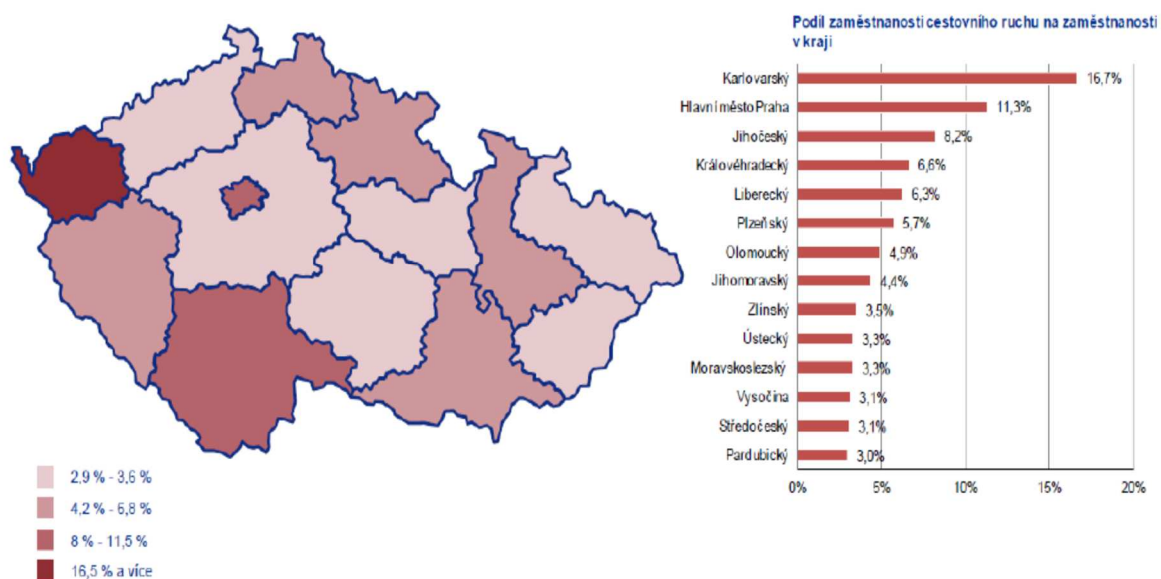
Pardubický kraj / okresy	stav k 1. 1. 2017			stav k 30. 6. 2017		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Pardubický kraj	517 087	255 691	261 396	517 270	255 922	261 348
Chrudim	104 035	51 568	52 467	104 058	51 581	52 477
Pardubice	170 848	84 233	86 615	171 258	84 525	86 733
Svitavy	104 166	51 511	52 655	104 145	51 531	52 614
Ústí nad Orlicí	138 038	68 379	69 659	137 809	68 285	69 524

Zdroj: ČSÚ, 2017, vlastní zpracování

Hospodářský význam kraje vyjádřený přepočtenou hodnotou HDP na obyvatele v porovnání s ostatními kraji České republiky je spíše průměrný a je určován zejména sekundárním sektorem, tj. průmyslem a stavebnictvím. I přes existenci úrodného Polabí primární sektor, tj. zemědělství, rybářství a těžba neustále ztrácí na významu. V Pardubickém kraji má zemědělská výroba více než tisíciletou tradici. Celá oblast byla po staletí obhospodařována člověkem citlivě využívajícím dané přírodní podmínky. Tento soulad byl ve druhé polovině minulého století výrazně narušen plošnou intenzifikací výroby a řadou dalších necitlivých zásahů do krajiny (např. napřimování vodních toků, likvidace vlhkých a mokřadních stanovišť, větrolamů, protierozních mezí atd.). V kraji je i významná průmyslová tradice. Mezi hlavní průmyslové odvětví patří elektrotechnika, elektronika, chemická výroba a strojírenství (zejména výroba motorových vozidel, přívěsů, návěsů, strojů a zařízení). V období transformace neprošla průmyslová struktura ve srovnání

s jinými kraji příliš velkými změnami (kromě textilního průmyslu). V elektrotechnickém průmyslu došlo k rozpadu velkých firem a následnému vzniku malých a středních podniků a zároveň přišli i velcí zahraniční investoři. V posledních letech klesá váha chemického průmyslu a úspěšně se rozvíjí automobilový průmysl. Textilní průmysl byl jedním z hlavních zaměstnavatelů především na Orlickoústecku a Svitavsku, s nástupem konkurence levné čínské produkce skončila nebo výrazně omezila výrobu velká část podniků, což vedlo k velkému nárůstu nezaměstnanosti v kraji (KÚ PK, 2014).

V Pardubickém kraji mělo k 31. 12. 2015 sídlo 117 554 subjektů. Nejvíce ekonomických subjektů je koncentrováno ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Pardubice, kde má sídlo 17 % všech malých a středních podniků a 40 % velkých podniků sídlících v kraji. Z hlediska zaměření se 27 % subjektů orientuje na obchod, ubytování a stravování, 15 % v průmyslu, 13 % ve stavebnictví, 9 % profesní, vědecké a technické činnosti, 6 % zemědělství a lesnictví, 5 % peněžnictví a pojišťovnictví (KÚ PK, 2016). V cestovním ruchu bylo v roce 2013 v celorepublikovém porovnání krajů zaměstnáno nejméně osob – viz obrázek 6.

Obrázek 6: Podíl zaměstnanosti v cestovním ruchu v roce 2013

Zdroj: KÚ PK, 2016

Změny ekonomické situace dopadající na trh práce se odrážely v počtu zaměstnaných a nezaměstnaných i v nárůstu počtu ekonomicky neaktivních (prodlužování studia, odchody do předčasného důchodu). Vrchol nezaměstnanosti byl v roce 2013 a postupem času klesá. Vývoj nezaměstnanosti v kraji prezentuje tabulka 4.

Tabulka 4: Vývoj nezaměstnanosti v okresech Pardubického kraje

okres	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Chrudim	5,32	4,2	4,76	7,8	8,43	7,18	7,71	8,39	7	5,64
Pardubice	3,94	2,89	3,24	5,5	5,54	4,95	5,6	6,13	5	4,26
Svitavy	7,45	6,05	6,26	9,19	9,5	8,36	8,64	9,29	8,1	6,76
Ústí nad Orlicí	4,69	3,66	4,52	7,75	7,48	6,46	7,02	6,95	5,8	4,6
Pardubický kraj	5,15	4,01	4,5	7,32	7,45	6,5	7,03	7,45	6,22	5,14

Zdroj: KÚ PK, 2017b, vlastní zpracování

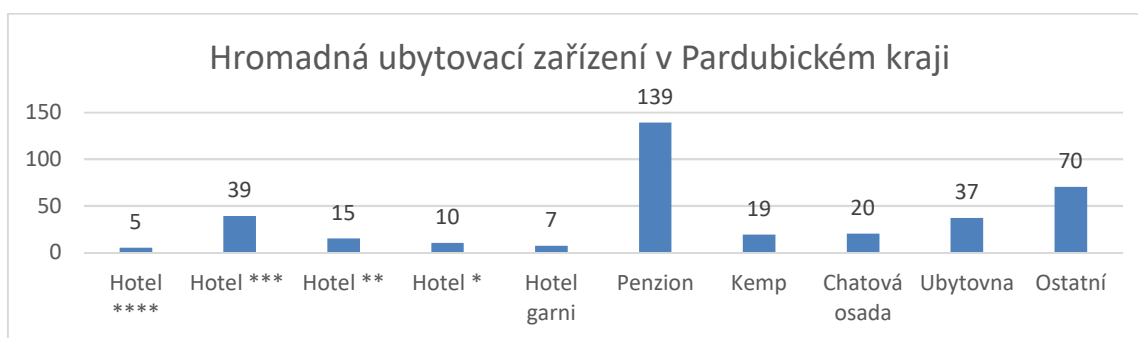
V Pardubickém kraji se nachází 13 km dálnic, 453,9 km silnic I. třídy, 905,7 km silnic II. třídy a 2 222,2 km silnic III. třídy. Pardubickému kraji chybí přímé napojení na evropskou dopravní síť z důvodu neexistence dálniční sítě s výjimkou 13 km při hranicích s Královéhradeckým krajem. Hlavním předpokladem pro napojení kraje na evropskou a celorepublikovou síť je realizace dálnice ve vymezeném dopravním koridoru republikového významu D35 z Opatovic nad Labem po hranice s Olomouckým krajem. Tento koridor má i význam nadnárodní, neboť umožňuje spojení od Mnichova přes Prahu do polských Katovic, Krakova a na Slovensko.

Na území Pardubického kraje se nachází 9 veřejných civilních letišť – Chrudim, Moravská Třebová, Podhořany, Polička, Skuteč, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk a letiště Pardubice se smíšeným vojenským a civilním provozem. Toto letiště slouží jak pro vnitrostátní tak i mezinárodní provoz (KÚ PK, 2017b). V současné době je využíváno především pro charterové lety a v minulých letech tvořila převážnou část cestujících klientela z ruských mluvících zemí. V současné době dochází k rozšíření letiště o nový terminál pro cestující, kteří budou odbaveni ze Schengenu a mimo Schengen zvlášť. Dalším významným krokem pro rozvoj letiště je zřízení pravidelné linky nízkonákladové společnosti Ryanair na trase Pardubice – Londýn, která je v provozu od září 2017. Od dubna 2018 bude zřízena pravidelná linka do Španělského města Alicante.

Hromadná ubytovací zařízení a počet hostů

Hromadná ubytovací zařízení jsou důležité realizační předpoklady pro cestovní ruch. Jedná se o ubytovací zařízení, která poskytují přenocování v pokoji nebo v jiné ubytovací jednotce, má minimálně 5 pokojů nebo 10 lůžek pro skupiny osob přesahující jednu rodinnou jednotku a všechny ubytovací jednotky podléhají stejnému řízení a slouží pro cestovní ruch, tj. musí poskytovat přechodné ubytování návštěvníkům.

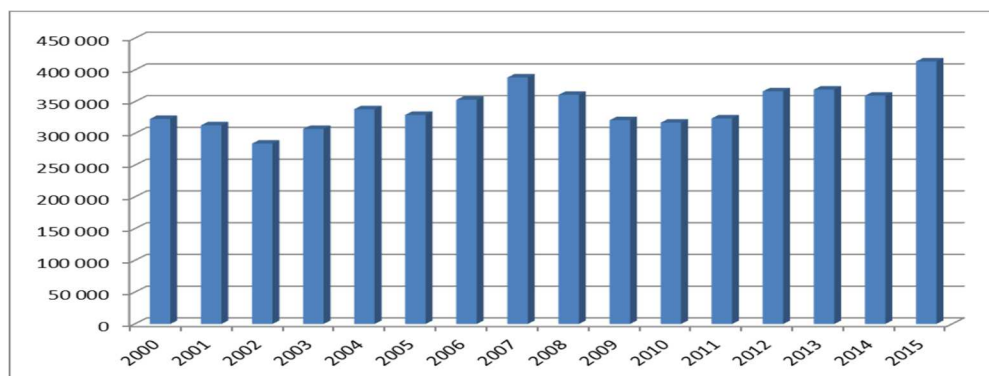
Pardubický kraj se s celkovým počtem 361 hromadných ubytovacích zařízení řadí na poslední místo v rámci krajů České republiky, počtem lůžek 21 842 je mezi kraji také až na posledním místě (KÚ PK, 2016). Počet hromadných ubytovacích zařízení v tomto regionu již nijak dramaticky neroste, spíše postupně dochází ke změně struktury a zejména výrazné změně kvality ubytovacích kapacit formou rekonstrukcí a rozšiřování nabídky a služeb, což reflektuje poptávku po komplexnější nabídce ubytovacích služeb, kde jsou vyžadovány doplňkové služby a aktivity jako sportovní centra, wellness služby, zážitkové programy apod. Struktura hromadných ubytovacích zařízení v rámci kraje prezentuje obrázek 7. Nejvíce jsou zastoupeny penzióny, hotely s 3 hvězdičkami a dále ostatní ubytovací kapacity, které vyčleňují pro účely cestovního ruchu lůžkovou kapacitu, jedná se např. o domovy dětí a mládeže, vysokoškolské koleje nebo podnikové ubytovny.

Obrázek 7: Hromadná ubytovací zařízení v Pardubickém kraji (2013)

Zdroj: KÚ PK, 2016, vlastní zpracování

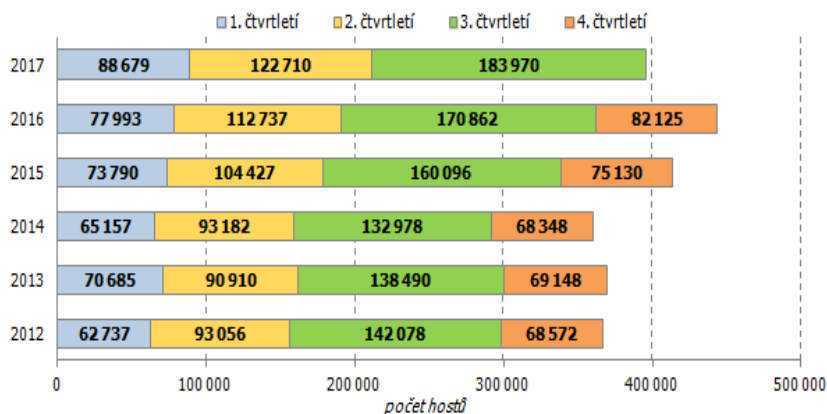
Z údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že návštěvnost Pardubického kraje má kolísavou tendenci. Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních se pohybuje v posledních letech nad 300 tis. hostů. V roce 2011 navštívilo tuto oblast necelých 324 tis. návštěvníků a o 2 roky později téměř 370 tis. Nejnižší počet hostů byl zaznamenán v roce 2002, kdy počet nedosáhl 300 tis. hostů, naopak nejvyšší počet v roce 2015, a to téměř 413 tis. hostů – viz obrázek 8.

Obrázek 8: Počet hostů v Pardubickém kraji 2000 – 2015

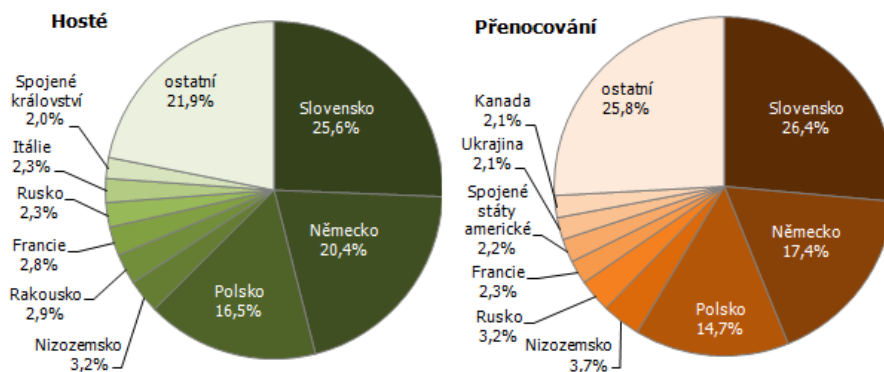
Zdroj: KÚ PK, 2017b

Z údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že od ledna do konce září 2017 se v hromadných ubytovacích zařízeních Pardubického kraje ubytovalo celkem 395 359 hostů, což představuje 2,5 % z republikového úhrnu a jedná se o nejnižší počet hostů v mezikrajském srovnání. Z tohoto počtu se v období 3. čtvrtletí roku 2017 ubytovalo 183 970 hostů. Počet hostů se v hromadných ubytovacích zařízeních Pardubického kraje stále zvyšuje – viz obrázek 9, nicméně ve srovnání s ostatními kraji je Pardubický kraj v návštěvnosti opět na posledním místě.

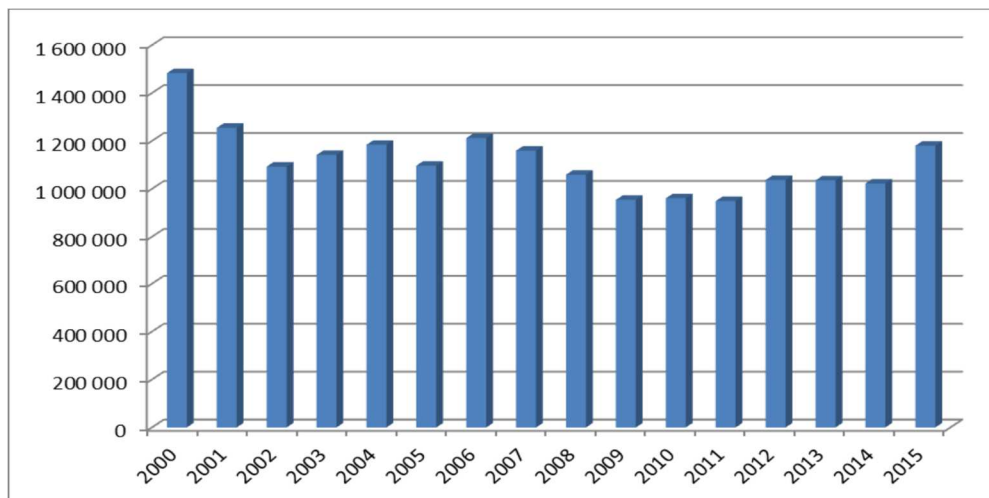
Obrázek 9: Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních PK podle čtvrtletí 2017
Zdroj: ČSÚ, 2017

Český statistický úřad uvádí, že v období od ledna do konce září 2017 došlo k nárůstu počtu hostů ze zahraničí, tzv. nerezidentů (o 10,9 %), tak i počtu hostů z České republiky, tzv. rezidentů (o 9,1 %). Za toto období přijelo do Pardubického kraje nejvíce zahraničních hostů ze Slovenska (25,6 %), z Německa (20,4 %) a z Polska (16,5 %). V úhrnu tvořili hosté z těchto zemí 63 % všech hostů ze zahraničí v kraji, následovali hosté z Nizozemí, Rakouska a Francie – viz obrázek 10.

Obrázek 10: Ubytování zahraniční hosté na území PK v 1. až 3. čtvrtletí 2017
Zdroj: ČSÚ, 2017

Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních na území kraje se od roku 2000 postupně snižuje. Tehdy činil počet přenocování 1 482 810, v roce 2009 pouze 954 211 a v roce 2015 byl zaznamenán mírný nárůst na 1 180 003 přenocování – viz obrázek 11 (KÚ PK, 2016).

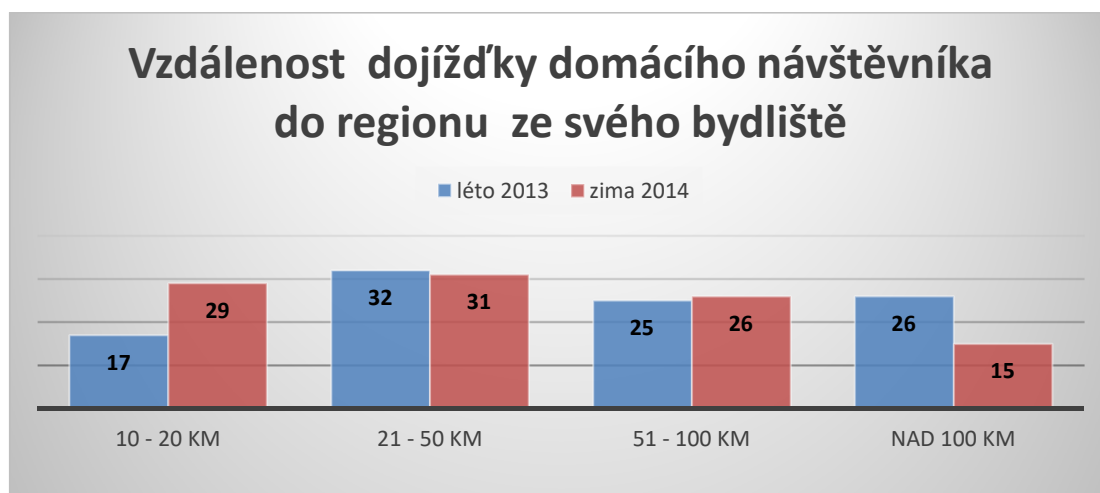
Obrázek 11: Počet přenocování v HUZ PK (2000 – 2015)

Zdroj: KÚ PK, 2016

Profil návštěvníka

Z důvodu cíleného marketingu a plánování rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji byl zpracován tzv. „profil návštěvníka“. Jedná se o charakteristiku domácího a zahraničního návštěvníka, která byla zpracována na základě marketingových výzkumů pro agenturu Czech Tourism a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR za použití údajů Českého statistického úřadu. Z analyzovaných údajů v období 2013 a 2014 vyplývá:

- Většina návštěvníků přijíždí ze vzdálenosti od 21 do 50 km – viz obrázek 12.

Obrázek 12: Vzdálenost dojížděky domácího návštěvníka do regionu ze svého bydliště

Zdroj: KÚ PK, 2016, vlastní zpracování

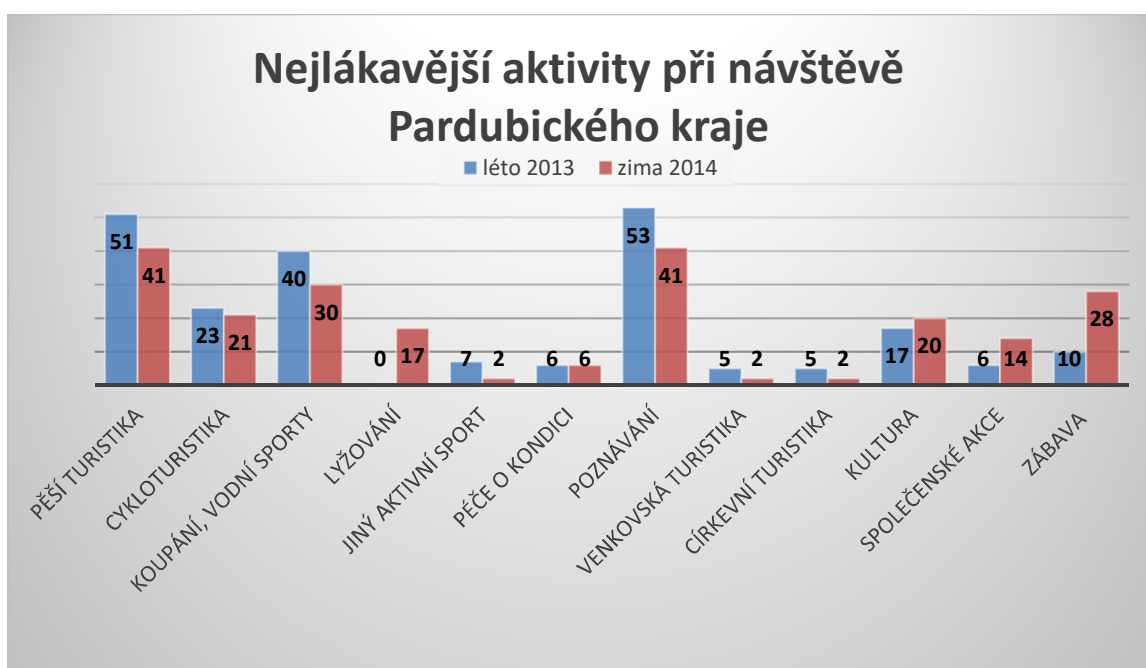
- Z dopravních prostředků převažuje auto, na druhém místě je kolo – viz obrázek 13.

Obrázek 13: Způsob dopravy domácího návštěvníka do regionu z místa bydliště

Zdroj: KÚ PK, 2016, vlastní zpracování

- Návštěvníci zpravidla přijíždí na jednodenní pobyty bez ubytování, dlouhodobě přibývá návštěvníků na 1–2 noci (13 % → 18 % → 22 % → 27 %).
- V případě, že v regionu přenocují, obvykle zůstávají v soukromí nebo v kempech či penzionech, tedy v levnějších ubytovacích zařízeních.
- Využití stravovacích kapacit bývá pod průměrem České republiky, ale naprostá většina se stravuje v místě pobytu v restauracích.
- Útrata návštěvníků je zpravidla 500 Kč/osobu/den.
- Nejčastějšími důvody k návštěvě bývají poznání, pěší turistika, koupání, zábava a cykloturistika – viz obrázek 14 (KÚ PK, 2016).

Obrázek 14: Nejlákavější aktivity při návštěvě PK

Zdroj: KÚ PK, 2016

Z provedené analýzy se jeví jako nejzajímavější fakt, že na druhém místě způsobu dopravy do regionu je kolo, naopak nižší procento příjezdu do regionu je vlakem – viz obrázek 13. Vysvětlením tohoto stavu se jeví fakt, že podle obrázku 12 přijíždí do regionu nejvíce návštěvníků ze vzdálenosti 21 – 50 km, což je ideální vzdálenost pro použití kola.

Pardubický kraj je samozřejmě navštěvován i zahraničními návštěvníky. Nejpočetnější skupinu zahraničních návštěvníků Pardubického kraje reprezentují turisté z Polska, ze Slovenska a Německa. Počtem zahraničních návštěvníků je Pardubický kraj druhým nejméně navštěvovaným krajem (po Vysočině). Více než třetina zahraničních návštěvníků přijela pracovně (36 %). To je naopak v mezikrajském porovnání nejvyšší podíl pracovních návštěv. Z uvedených průzkumů Agentury Czech Tourism vyplývá, že v mezikrajském porovnání je spokojenost zahraničních návštěvníků Pardubického kraje druhá nejnižší (po Olomouckém kraji). Nadprůměrný počet zahraničních návštěvníků zaznamenalo problémy související s jejich návštěvou. Nejčastěji se jedná o špatnou infrastrukturu, stav silnic, jazykovou vybavenost, neosobní přístup ve službách a turistické značení (KÚ PK, 2016).

Doplňková infrastruktura pro cykloturistiku

Jak již bylo zmíněno, druhým nejvyhledávanějším způsobem dopravy do regionu je kolo. Cykloturistická síť je kompletní, systémová a pravidelná. Na území regionu bylo k 1. 1. 2014 celkem 3 407 km cykloturistického značení (z toho 2 889 km silničního a 518 km pásového cykloturistického značení), přičemž celková délka značených cyklotras na území České republiky činí cca 36 119 km. V Pardubickém kraji je cykloturistická síť mírně hustší oproti celorepublikovému průměru. Centrum dopravního výzkumu dokonce prezentuje Pardubický kraj za oblast s druhou nejhustší sítí cyklotras na území České republiky (KÚ PK, 2015). Oproti tomu v kraji existuje velice malé zastoupení ubytovacích a stravovacích zařízení, které by byly zařazeny do certifikovaného systému služeb Cyklisté vítáni. Jedná se o certifikát kvality služeb ubytovacích a stravovacích zařízení, kempů a turistických cílů poskytujících perfektní zázemí pro cyklisty. Certifikace vychází z možnosti naplnění specifických potřeb, které má cykloturista. Do systému Cyklisté vítáni je zapojeno v Pardubickém kraji velmi málo ubytovacích a stravovacích zařízení. V porovnání s ostatními kraji ČR je Pardubický kraj bohužel na posledním místě, což není lichotivé umístění vzhledem k tomu, že celý region velmi sází na rozvoj cykloturistiky, a že kolo jako dopravní prostředek je na druhém místě dopravy do regionu.

2.1 Turistická oblast Chrudimsko-Hlinecko

Organizace cestovního ruchu: Chrudimsko-Hlinecko, z.s., IČ 05992109
Resselovo náměstí 77, Chrudim

2.1.1 Lokalizační předpoklady

Tyto předpoklady jsou vyjádření buď atraktivitou místní přírody a krajiny nebo kulturně-historickými pozoruhodnostmi. Jedná se o primární nabídku cestovního ruchu daného území.

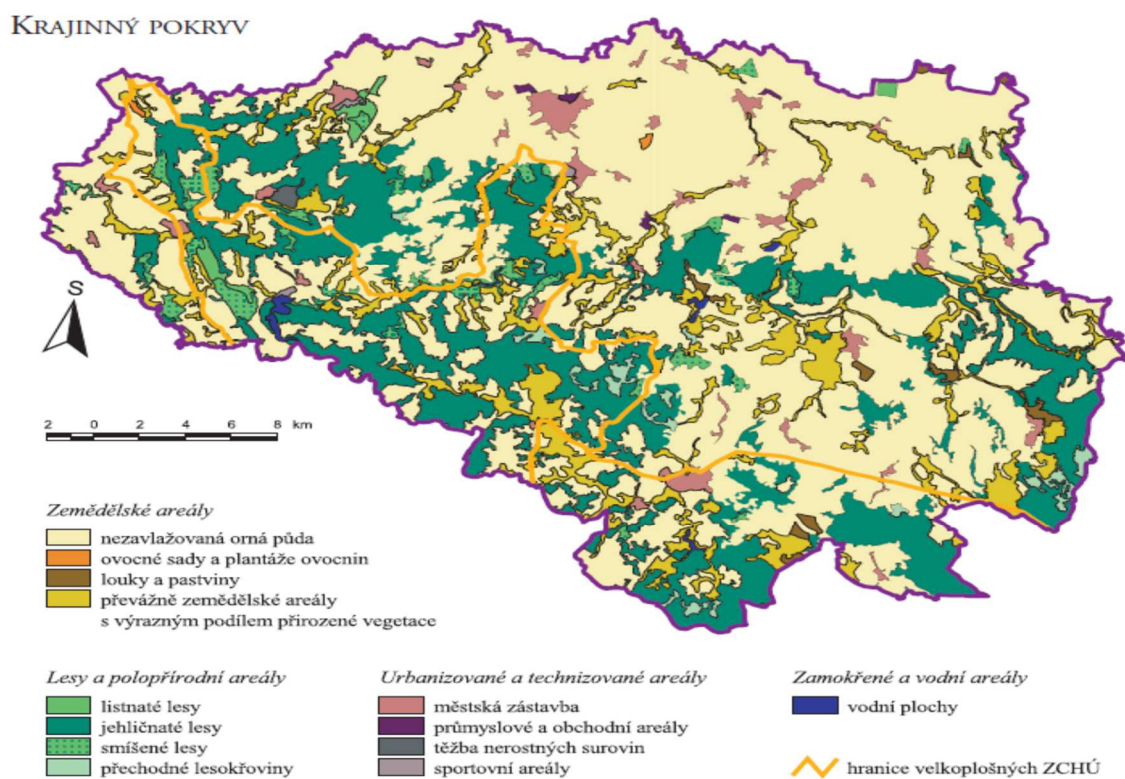
✓ Přírodní podmínky

Reliéf a morfologické poměry

Z pohledu reliéfu a funkčního využití území Pardubického kraje jsou nejzajímavějšími 3 chráněné krajinné oblasti, a to Železné hory, Žďárské vrchy a Orlické hory, z nichž první dvě jsou na území turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko. Jedná se o rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů s hojným zastoupením dřevin. Tyto chráněné krajinné oblasti jsou pro turistickou oblast nejvýznamnějšími přírodními atraktivitami území. Chráněná krajinná oblast Železné hory zaujímá střední část Železných hor a severní okraj Hornosázavské pahorkatiny včetně táhlé sníženiny Dlouhá mez. Ohraničují ji města Chotěboř, Ždírec nad Doubravou, Hlinsko, Slatiňany a linie Třemošnice, Ronov nad Doubravou a Podhořany. Tato CHKO leží v nadmořské výšce od 268 m. n. m. do 668 m. n. m. Celá oblast má výměru 284 km² a leží na území okresů Chrudim a Havlíčkův Brod. Členitý georeliéf má především západní hřbet, který se prudce zdvihá z Polabí a sníženiny Dlouhé meze. Vznikl kerným posunem na železnohorském zlomu. Z něj vystupují i nejvyšší vrcholy chráněné krajinné oblasti Vestec 668 m. n. m. a Spálava 663 m. n. m. Pod tímto hřbetem vedla již v 10. století zemská stezka z Čech na Moravu. Střední část chráněné krajinné oblasti tvoří plochá vrchovina. Severní část pozvolna přechází do teplého Polabí. Rovinatý povrch je narušen údolími a skalnatými roklemi. Nejnižší položená místa jsou u Podhořan a Slatiňan, obě s nadmořskou výškou 268 m. n. m. Železné hory patří do tří klimatických oblastí. Na severozápadě Chvaletické pahorkatiny zasahují do oblasti teplé, v jihozápadní a severovýchodní části do oblasti mírně teplé, výše položená místa na jihovýchodě (Sečská vrchovina) patří do oblasti chladné.

Chráněná krajinná oblast Železné hory je součástí Geoparku Železné hory, jehož podstatná část leží na území Pardubického kraje. Zaujímá rozlohu 775,5 km² a CHKO se svojí rozlohou 284 km² zaujímá cca jednu třetinu geoparku. Na území geoparku se nachází řada maloplošných chráněných území, přírodní parky a památné stromy. Z hlediska regionálního geomorfologického třídění patří území této oblasti ke geomorfologické provincii Česká vysočina. Vyšší jihozápadní a jižní část patří do česko-moravské soustavy a podsoustavy Českomoravská vrchovina, která je na území reprezentována především geomorfologickými celky Železné hory a Hornosvratecká vrchovina (Faltysová, Bárta, 2001).

Podrobný krajinný pokryv turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko prezentuje obrázek 15.

Obrázek 15: Krajinný povrch TO Chrudimsko-Hlinecko

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001,

Klimatické poměry

Podnebí v turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko se v rámci svého území poměrně liší. Chrudimská oblast je oproti Hlinecké v severní části poměrně teplá a suchá, v jižní části je výrazně chladnější a vlhčí. Projevuje se to v průměrných teplotách vzduchu a srážkách, v počtu mrazivých dnů a dnů se sněhovou pokrývkou – viz tabulka 5.

Tabulka 5: Klimatické podmínky TO Chrudimsko-Hlinecko

Klimatické podmínky TO Chrudimsko-Hlinecko	Chrudim	Hlinsko
Průměrná roční teplota	8 °C	6,5 °C
Průměrná teplota ve vegetačním období	14 °C	12 °C
První mrazivé dny	11. 12.	23. 11.
Poslední mrazivé dny	21. 2.	11. 3.
Období bez mrazů	290 dnů	260 dnů
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	50 dnů	100 dnů
Průměrné roční úhrny srážek	625 mm	750 mm

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001, vlastní zpracování

Hydrologické poměry

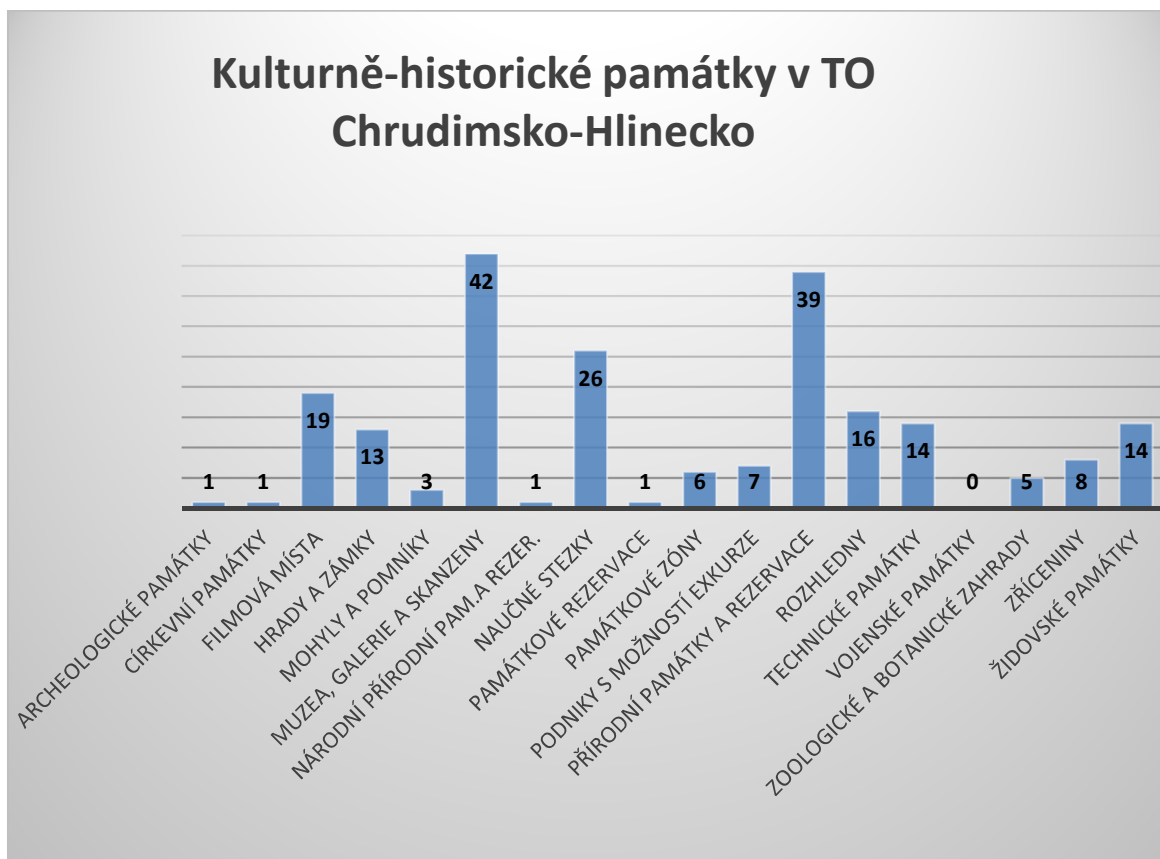
Největší řekou turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je řeka Chrudimka, která pramení u obce Kameničky a protéká celou turistickou oblastí. Na západní hranici protéká řeka Doubrava, východní část odvodňuje Novohradka, která se vlévá do Chrudimky. Na malé území na jihovýchodním okraji okresu zasahuje povodí řeky Svratky, která odvádí vodu do Dunaje. Tyto řeky, včetně Chrudimky mají mělká balvanitá koryta s mnoha peřejemi. Jižní část oblasti je protkána sítí drobných potoků, na kterých vznikly ojediněle rybníky. Na Chrudimce a Doubravce bylo počátkem století postaveno několik přehradních nádrží, např. Seč, která je se svými 220 ha největší vodní plochou v Pardubickém kraji, dále Hamry, Křižanovice a Pařížov. V blízkém okolí přehradní nádrže Seč vznikl rozsáhlý rekreační areál. Přehrada je i významným místem rybolovu. Rybníky a ostatní vodní plochy zaujímají celkem 15 km², tj. 1,5 % rozlohy turistické oblasti.

Lesnatost

Z hlediska cestovního ruchu je nejvýznamnějším přírodním lokalizačním faktorem les. Lesnatost turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je 28,7%, přičemž většina lesů je soustředěna na jihu. Převažují smrkové monokultury vysazené ve 20. letech 20. století po mniškové kalamitě. Tyto lesy jsou částečně oslabeny znečištěným ovzduším a často dochází k vývrátům a polomům, zvláště v jarním období, kdy je těžký mokrý sníh kombinován s nárazovým větrem. Ve vyšších polohách turistické oblasti se zachovaly lesy s přirozenou dřevinnou skladbou (bučiny). V severní části oblasti jsou lesní porosty spíše vzácné, maloplošné, mají spíše charakter remízů v polích. V blízkém okolí Chrudimi vznikl rozsáhlý lesní rekreační areál Městské lesy Chrudim s lanovým parkem, rozhlednou Bárrou, veřejným ohništěm, stravovacím zařízením a trasou pro vozíčkáře. Tento areál je oblíben i v zimním období, kde jsou v této lokalitě pravidelně upravovány běžkařské tratě (Faltysová, Bárta, 2001).

✓ **Kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu**

Od přírodních předpokladů se liší především tím, že vznikly činností člověka a jedná se o takové atraktivity cestovního ruchu, které svojí hodnotou přitahují určitý okruh návštěvníků a určují funkční využívání území. Patří sem např. kulturně-historické památky, kulturní zařízení a pořádané akce. Na území turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko se nachází 251 kulturně-historických památek – viz obrázek 16.

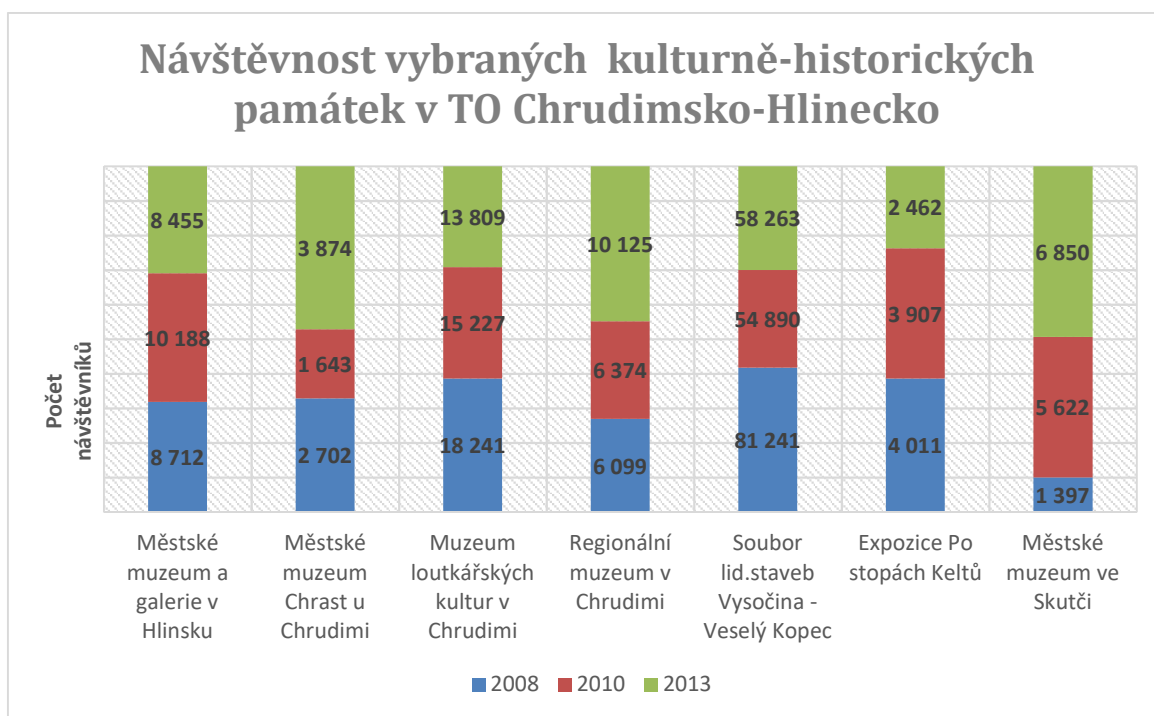

Obrázek 16: Kulturně historické památky v TO Chrudimsko-Hlinecko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 – 2017, zpracování vlastní

Mezi nejvýznamnější památky turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko patří soubor lidových staveb Vysočina – Veselý Kopec, Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi, regionální muzea v Hlinsku a Chrudimi, Pietní území Ležáky, Zámek Slatiňany, Zámek Nasavrky s expozicí Po stopách Keltů, Zámek Hoješín a žřícenina hradu Lichnice. Oblast Hlinecka je celorepublikově známá Souborem lidových staveb Vysočina, jehož součástí je muzeum v přírodě na Veselém Kopci a kováčský hamr ve Svobodných Hamrech a také jediná vesnická památková rezervace Pardubického kraje Betlém v Hlinsku. Soubor lidových staveb Vysočina se umísťuje pravidelně mezi TOP 5 turistických cílů Pardubického kraje (v roce 2012 na prvním a v roce 2013 na druhém místě). V roce 2010 byly zapsány

na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO masopustní průvody z oblasti Hlinecka (PK a DS, 2006 – 2017). Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek za období let 2008, 2010 a 2013 prezentuje obrázek 17.

Obrázek 17: Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek v TO Chrudimsko-Hlinecko

Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Reliéf krajiny je velice výhodný pro výstavbu rozhleden. Nejznámějšími jsou Rozhledna Bojiika v Českých Lhoticích, Rozhledna Bára, která je součástí Městských lesů Chrudim, Rozhledna Jahůdka v Luži, Rozhledna Vyhlídka ve Slatiňanech, Rozhledna Zuberský vrch v Trhové Kamenici.

Mezi důležité lokalizační předpoklady cestovního ruchu lze zařadit i významné osobnosti, které na území turistické oblasti pobývali, přičemž místo jejich tehdejšího pobytu lze považovat také za turistickou atraktivitu zejména poznávacího cestovního ruchu. Na území turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko pobývali významné osobnosti jako např. Josef Ressel (Chrudim - vynálezce lodního šroubu), Václav Jan Tomášek (Skuteč – uznávaný skladatel a klavírista), Vítězslav Novák (Skuteč - český skladatel a jeden z žáků Antonína Dvořáka) a Antonín Slavíček (Kameničky – malíř a vrcholný představitel českého umění).

Důležitou součástí lokalizačních předpokladů cestovního ruchu jsou sportovní, společenské historické, hudební, gastronomické nebo zážitkové akce a slavnosti. Zejména

akce s nadregionálním dosahem lákají účastníky cestovního ruchu, kteří kromě navštívené akce využívají i dalších služeb, včetně těch základních jako je stravování a ubytování. V rámci turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je pořádána řada akcí s regionálním i nadregionálním významem, což se odráží v počtu návštěvnosti – viz obrázek 18. Z uvedeného obrázku vyplývá, že nejvíce navštěvovanými akcemi jsou Salvátorská pouť v Chrudimi a Bartolomějská pouť v Heřmanově Městci. Tyto dvě akce jsou sice významnými akcemi lokálního dosahu, nicméně pro cestovní ruch nemají velký potenciál, protože se jedná především o návštěvníky z blízkého okolí, kteří tyto tradiční akce navštěvují (KÚ PK, 2016).

Obrázek 18: Významné akce pořádané na území TO Chrudimsko-Hlinecko (2015)

Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Dílčí závěr

Ze shora uvedených údajů vyplývá, že nejdůležitějšími lokalizačními předpoklady turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko jsou z pohledu přírodních atraktivit chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy a Železné hory. Oblast Železných hor se na území turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko nachází v rozmezí od 268 m. n. m do 668 m. n. m. Z pohledu klimatických podmínek je Chrudimská část oblasti výrazněji teplejší a sušší oproti Hlinecké části oblasti, která je naopak chladnější, vlhčí a s výrazně větším počtem dnů se sněhovou

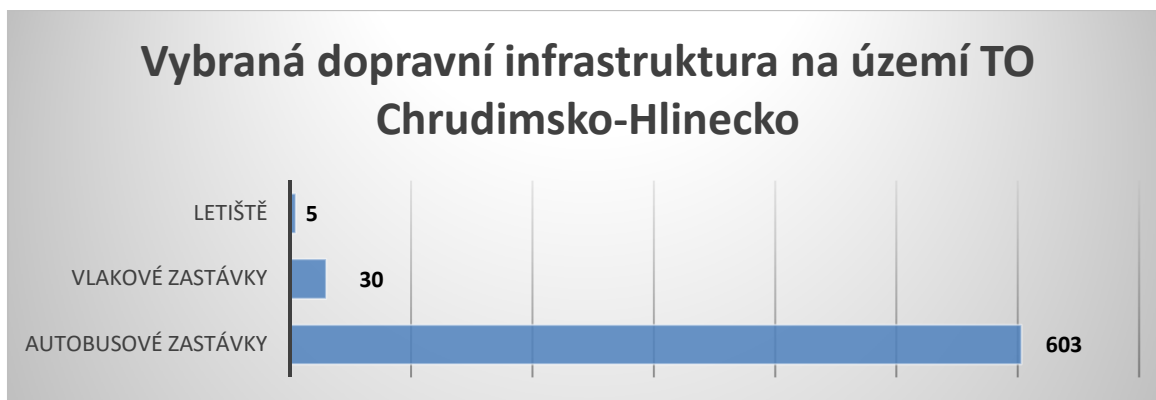
pokrývkou. Co se týče hydrologických podmínek, má tato turistická oblast výborný potenciál, a to z důvodu lokalizace vodní nádrže Seč, která je se svojí rozlohou 220 ha největší vodní plochou v Pardubickém kraji. Kolem této vodní nádrže vznikl v letech 1959 – 1961 rozsáhlý rekreační areál. Lesnatost oblasti je 28,7 % a nejrozsáhlejší lesní celky se nachází v jižní části oblasti. Rekreačně upravená lesní oblast Městské lesy Chrudim nabízí pro návštěvníky např. lanový park, rozhlednu Báru, veřejné ohniště, občerstvení, stezku pro vozíčkáře, lesní posilovnu apod. Z kulturně historických předpokladů patří mezi významné předpoklady Soubor lidových staveb Vysočina, tj. skanzen Veselý Kopec a Betlém Hlinsko. Zdejší roubenky přinášejí svědectví o bydlení a hospodaření drobných zemědělců od poloviny 19. století po poloviny 20. století. Expozice jsou bohatě vybaveny předměty vytvářejícími atmosféru, která návštěvníky přenesse do minulosti. Soubor lidových staveb Vysočina se umísťuje pravidelně mezi TOP 5 turistických cílů Pardubického kraje – v roce 2012 na prvním a v roce 2013 na druhém místě. Dalším významným lokalizačním předpokladem, resp. kulturně historickým předpokladem, jsou masopustní průvody v oblasti Hlinecka, které byly v roce 2010 zapsány na Seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO.

2.1.2 Realizační předpoklady

Do realizačních předpokladů patří komunikační podmínky tj. dopravní síť, která je stěžejní pro přesun účastníka cestovního ruchu z místa bydliště do míst, které chce navštívit a materiálně-technická základna, tj. zařízení, které účastníkovi cestovního ruchu umožňují rekreační využívání určitého území.

Komunikační podmínky

Územím turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko prochází významná železniční trať Pardubice – Havlíčkův Brod s vysokým počtem dopravních spojů a dále vedlejší trať Přelouč - Prachovice a Žďárec u Skutče - Polička. Vlaková dostupnost turistických cílů je relativně dobrá. Vlakem ale není dostupná centrální oblast Železných hor v okolí Seče Nasavrky a Horního Bradla. Obslužnost autobusové dopravy je velmi různá v závislosti na hustotě osídlení. Dostupnost turistických cílů autobusovou dopravou závisí na výchozích bodech. V podstatě všechny turistické cíle jsou dostupné hromadnou dopravou, pokud se využije kombinace vlak – autobus. Z obrázku 19 je patrné, že území turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je lépe pokryto autobusovou dopravou.

Obrázek 19: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Chrudimsko-Hlinecko (2017)
Zdroj: PK a DS VČ, 2006 – 2017, zpracování vlastní

Materiálně-technická základna

Ubytovací a stravovací zařízení jsou jedny z nejdůležitějších materiálně-technických předpokladů účasti na cestovním ruchu. V turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je možné využít různých typů ubytování podle požadavků účastníků, od jednoduchého a levného ubytování v turistických ubytovnách (35), chatové osady (27), přes penziony (46) až po ubytování pro náročnější klienty (13) - viz obrázek 20. Mnoho ubytovacích zařízení poskytuje doplňkové služby, které se staly postupně již standardem jako např. zapůjčení kol, wellness, venkovní krb, gril či ohniště, sportovní hřiště apod. Ubytování s certifikovanými službami Cyklisté vítání je možné využít v Autokempu Konopáč u Heřmanova Městce, v turistické ubytovně v Hlinsku, ve Sportovně relaxačním centru Lihovar v Třemošnici, v Hotelu Kraskov v Třemošnici a Mladotickém mlýně v Ronově nad Doubravou (KÚ PK, 2016).

Obrázek 20: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Chrudimsko-Hlinecko (2015)
Zdroj: KÚ PK, 2016, vlastní zpracování

Možností stravování v turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je 327 a z tohoto počtu pouze 2 zařízení poskytují služby v režimu Cyklisté vítáni, a to Hotel Kraskov v Třemošnici a Hospůdka Ve mlýně v Ronově nad Doubravou. Do realizačních předpokladů patří i doplňkové služby a zařízení, která zpříjemňují účastníkům pobyt v cílové destinaci. V návaznosti na nosné typy cestovního ruchu pro období 2014 – 2020, kterými mimo jiné jsou i dovolená v přírodě a aktivní (sportovní) dovolená, byly pro účely analýzy zkoumány realizační předpoklady doplňkových služeb sportovního zaměření – viz obrázek 21.

Obrázek 21: Doplňkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Chrudimsko-Hlinecko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Z uvedených údajů vyplývá, že v turistické oblasti převládá z nabídky pro aktivní dovolenou ostatní sportoviště a venkovní sportoviště, tj. dětská hřiště, lanová centra, školy-školičky, malá hřiště u rekreačních zařízení apod. Poměrně vysoké zastoupení v oblasti mají mimo pstruhové revíry, místa pro potápění a jezdecké objekty. Obrázek 22 prezentuje další vybrané doplňkové služby, které jsou k dispozici na území turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko. Jedná se o zemědělské farmy, infocentra, kongresové a společenské zařízení, kulturní zařízení, minipivovary, opravny kol a wellnessová zařízení. Z těchto údajů vyplývá poměrně dobré zastoupení infocenter na území turistické oblasti a relativně dobrá vybavenost kulturními zařízeními. Naopak je zde velmi málo poskytovatelů wellness služeb, které v dnešní době patří již ke standardům ubytování. Tato turistická oblast je svým zaměřením vhodná spíše pro venkovský cestovní ruch.

Ostatní vybrané doplňkové služby a zařízení na území TO Chrudimsko-Hlinecko

Obrázek 22: Vybrané doplňkové služby v TO Chrudimsko-Hlinecko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 – 2017, zpracování vlastní

V rámci cykloturistiky je turistická oblast dobře vybavena cykloservisy i půjčovnami kol. Slabinou oblasti je velmi malý počet ubytování a stravování s certifikací Cyklisté vítáni a nízká hustota cyklostezek vedených po zpevněných stezkách oddělených od komunikací s automobilovou dopravou v okolí měst Chrudim a Hlinsko. Terén pro cykloturistiku je vhodný pro všechny cílové skupiny.

2.1.3 SWOT Analýza

Vlastní SWOT analýza turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko je zpracována na základě zjištěných údajů, dále jsou použita data Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje.

Silné stránky

- Skanzen Soubor lidových staveb Vysočina – Veselý Kopec
- Hlinecké masopustní průvody – UNESCO
- Tradice a řemesla
- Geopark Železné hory
- Přehrada Seč – rozsáhlý rekreační areál
- Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi
- Státní zámek Slatiňany – hipologické muzeum
- Městské lesy Chrudim – rekreační oblast s trasou pro vozíčkáře
- Pietní území Ležáky

Slabé stránky

- Intenzivně zemědělsky obhospodařované lokality
- Poškozené životní prostředí z důvodu intenzivní zemědělské činnosti
- Nedostatečný počet ubytovacích a stravovacích zařízení v systému Cyklisté vítáni

Příležitosti

- Vodní sporty na řece Chrudimce
- Agroturistika – chov koní
- Hipoturistika – jezdecké objekty
- Rybolov
- Tradice a řemesla

Hrozby

- Stále se zhoršující stav silnic I. a II. tříd
- Snižování počtu dopravních spojů
- Dlouhodobě vysoká nezaměstnanost v oblasti Hlinecka

Zdroj: vlastní zpracování

2.2 Turistická oblast Pardubicko

Organizace cestovního ruchu: Pardubicko – Perníkové srdce Čech, z.s.
IČ 06149006
Klášteří 54, Pardubice-Staré Město

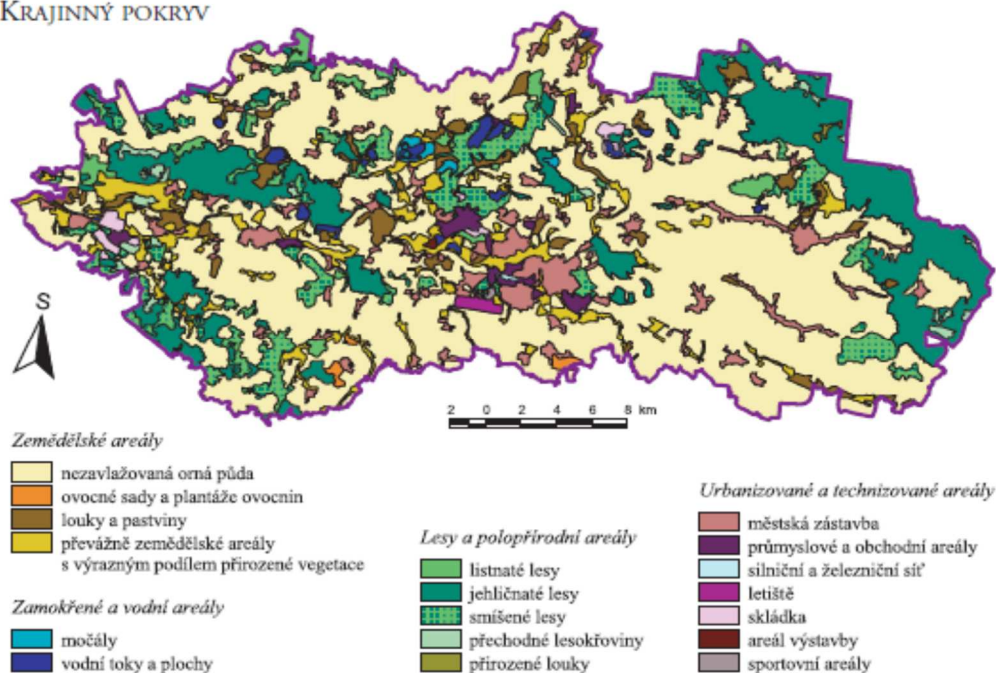
2.2.1 Lokalizační předpoklady

✓ Přírodní předpoklady

Reliéf a morfologické poměry

Území turistické oblasti Pardubicko leží v rovinném a pahorkatinném georeliéfu. Oblast je tvořena převážně ornou půdou, lesy a městskou zástavbou. Celkový krajinný pokryv prezentuje obrázek 23.

KRAJINNÝ POKRYV

Obrázek 23: Krajinný pokryv turistické oblasti Pardubicko

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001

Podle regionálně geomorfologického členění náleží oblast do provincie Česká Vysočina. Jádrem oblasti tvoří Pardubická kotlina, což je erozní kotlina podél toku řeky Labe. Střed kotliny zabírá široká poříční niva¹⁰ Labe, Loučné. Do jihozápadní části oblasti zasahuje výběžek geomorfologického celku Svitavská pahorkatina. Severovýchodní část oblasti je tvořena Orlickou tabulí. Jihozápadní část tvoří Českomoravská vrchovina a část Železných hod.

Klimatické poměry

Podnebí v celé oblasti je suché a teplé a svým charakterem navazuje na podnebí oblasti Chrudimska.

Tabulka 6: Klimatické podmínky TO Pardubicko

Klimatické podmínky TO Pardubicko	
Průměrná roční teplota	8 °C
Průměrná teplota ve vegetačním období	14 °C
První mrazivé dny	11. 12.
Poslední mrazivé dny	21. 2.
Období bez mrazů	290 dnů
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	50 dnů

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001, zpracování vlastní

¹⁰část údolí, která je pravidelně zaplavována, ovlivňována a formována povodněmi. Z geomorfologického hlediska se jedná o ploché říční dno, které je tvořeno říčními nánosy. V nivě řeka přirozeně meandruje, pokud není regulována.

Hydrologické poměry

Nejvýraznějším vodním tokem je Labe, jehož koryto bylo výrazně ovlivněno regulacemi již od 19. století. Jižní částí turistické oblasti protéká Chrudimka, osou jihovýchodní části oblasti je Loučná. Obě tyto řeky ústí do Labe u Pardubic. Labe, Chrudimka i Loučná mají charakter nížinných toků s meandrujícími koryty¹¹, místy se zachovanými mrtvými rameny. Významnými krajínovými prvky jsou rybníky. Pardubická rybníční soustava se svými původně asi 400 rybníky, budována rodem Pernštejnů v 16. století, byla ve své době jednou z největších v Čechách. Rybníky se zachovaly do dnešní doby asi z 60 % a významným způsobem zvyšují ekologickou stabilitu a podílí se velkou měrou na zadržování vody v krajině. Mezi největší rybníky patří Sopřečský, Bohdanečský, Strášovský, Ředický a Buňkov a Matka.

Lesnatost

Jak již bylo zmíněno u turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko, s ostatními lokalizačními předpoklady cestovního ruchu není vliv rostlin a živočichů tak výrazný. Z hlediska cestovního ruchu je nejvýznamnějším faktorem les. Lesnatost oblasti činí 25,4 % a jsou převážně koncentrovány ve větší celky v místech s písčitou půdou nebo štěrkopískových terasách. Ve většině případů se jedná o malé lesní útvary či remízky v polích. Na území turistické oblasti Pardubicko je vyhlášeno 24 maloplošných chráněných území, která představují jak charakteristické tak unikátní biotopy. Na území oblasti je 20 chráněných strojů a jejich skupin (Faltysová, Bárta, 2001).

✓ **Kulturně-historické předpoklady**

Na území turistické oblasti Pardubicko se nachází 151 kulturně-historických památek. Ve srovnání s ostatními turistickými oblastmi kraje se jedná o druhý nejnížší počet, na posledním místě je turistická oblast Kralický Sněžník, který je ovšem v poměru rozlohy mnohem menším územím. Nejvíce jsou zastoupena muzea, galerie, přírodní památky a rezervace a tato oblast nabízí také celkem velký počet filmových míst, a to především v samotných Pardubicích, kde historické jádro města i městská zástavba tvořily kulisy v řadě známých filmů – viz obrázek 24.

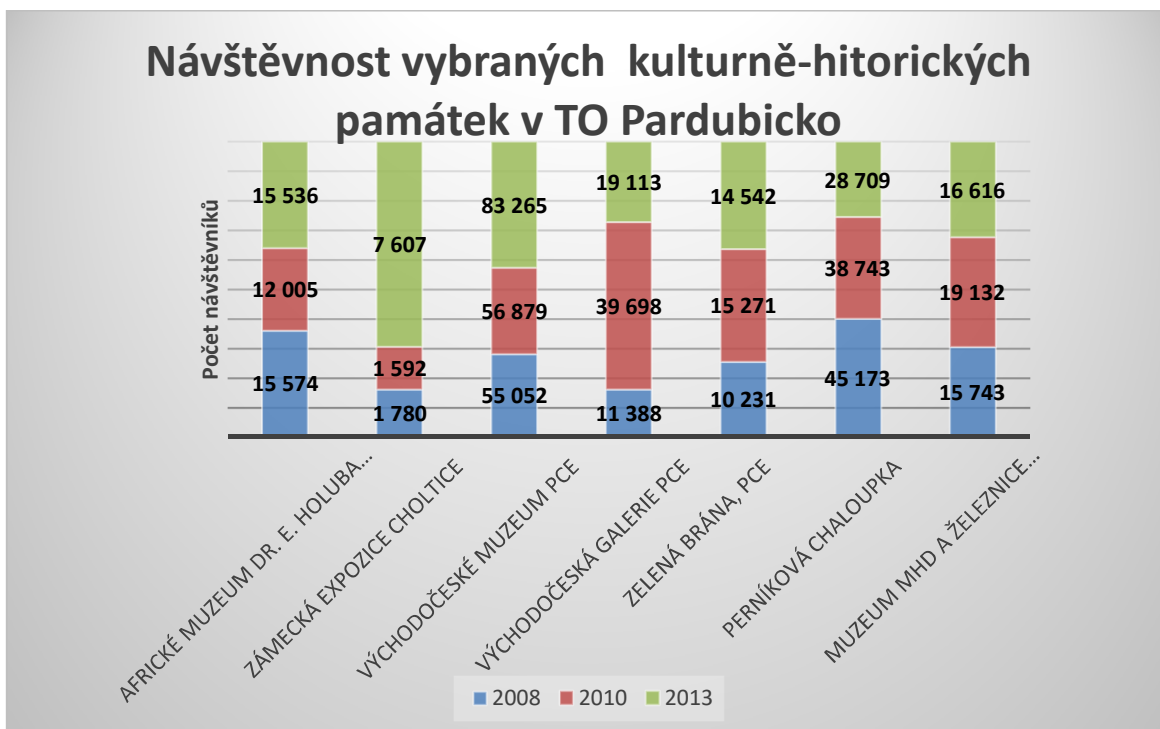
¹¹pravidelný obloukovitý zákrut říčního koryta, způsobený boční erozí. Řeka při svém průchodu krajinou na jedné straně vymílá své břehy, na druhé straně usazuje vymleté částice. Velikost meandru je přímo úměrná vodnosti toku.

Obrázek 24: Kulturně-historické památky na území TO Pardubicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Na území turistické oblasti Pardubicko se nachází řada národních kulturních památek jako např. Hřebčín v Kladrubech nad Labem, Krematorium v Pardubicích, Pietní území Zámeček v Pardubicích, Automatické Winternitzovy mlýny, historické jádro Pardubic se zámek, pozdně gotický hrad Kunětická hora, Lázeňský areál Lázně Bohdaneč. Citovaný Hřebčín v Kladrubech v roce 2017 podal žádost o zápis na Seznam dědictví památek UNESCO. Návštěvnost vybraných památek prezentuje obrázek 25.

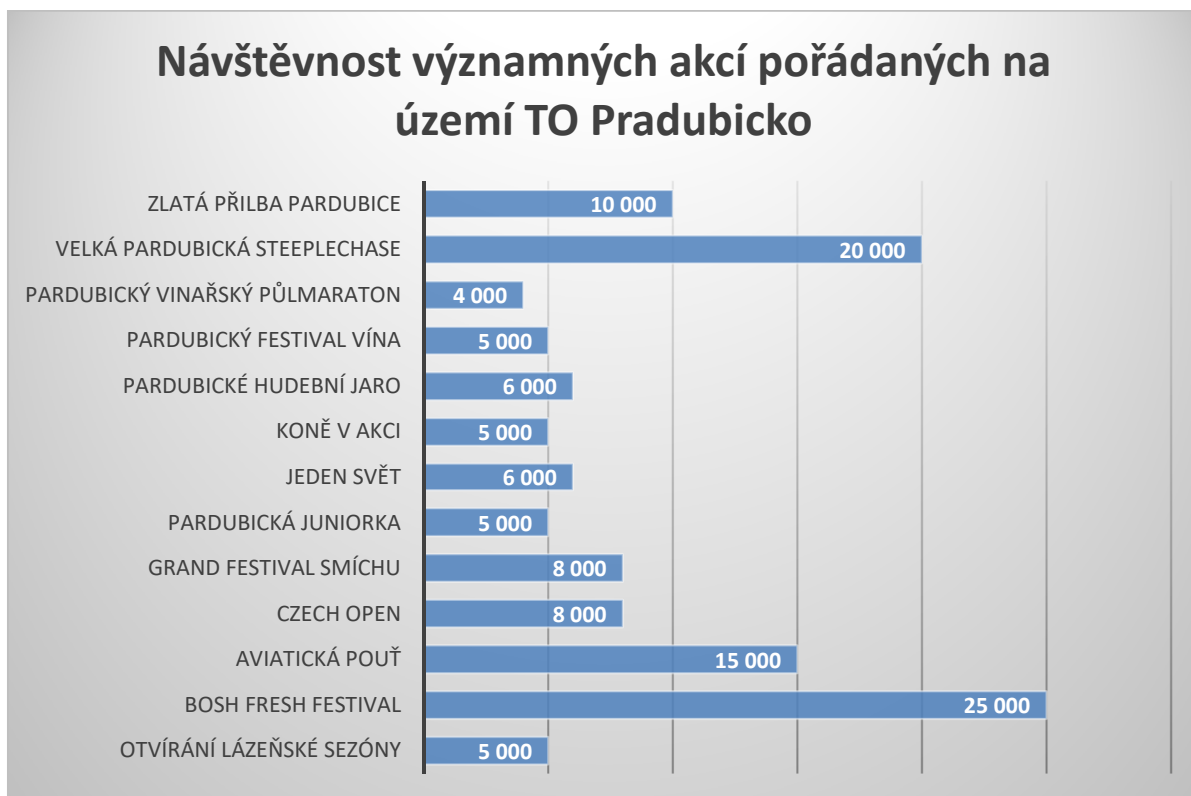

Obrázek 25: Návštěvnost vybraných památek na území TO Pardubicko (2015)

Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Dalšími turistickými atraktivitami jsou významné osobnosti, které na území turistické oblasti žili nebo se pracovně realizovali. Jsou jimi např. Arnošt z Pardubic (Pardubice - poslední pražský biskup a první arcibiskup a metropolita český), Bratřenci Veverkovi (Rybitví - vynálezci ruchadla), Dušan Jurkovič (Kunětická hora - architekt, který se podílel na záchraně hradu Kunětická Hora), Jan Kašpar (Pardubice - průkopník českého letectví, který uskutečnil první dálkový let Pardubice – Velká Chuchle) a Jan Perner (Choceň, Pardubice - stavbyvedoucí první české parostrojní dráhy).

Velkým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu jsou v této oblasti sportovní, společenské a kulturní akce – viz obrázek 26. Vzhledem k tomu, že město Pardubice je správním centrem Pardubického kraje a se svými téměř 100 000 obyvateli, má výborné předpoklady pro pořádání velkých akcí. Svoji dlouholetou tradici mají ve městě především Velká pardubická steeplechase a Zlatá přilba Pardubice. V posledních letech se v Pardubicích koná velká gastronomická akce, a to Fresh Festival, která svojí návštěvností předčí i již tradiční zmíněné sportovní akce. Jedná se o akce s nadregionálním a mezinárodním dosahem a jsou proto hodnoceny jako akce s velkým potenciálem, které statutární město Pardubice zařadilo mezi TOP 10 akcí s názvem Pardubičtí tahouni a ze svého rozpočtu je každoročně podporuje dotacemi v celkové výši 4.500.000 Kč.

Obrázek 26: Návštěvnost významných akcí pořádaných na území TO Pardubicko (2015)

Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Dílčí závěr

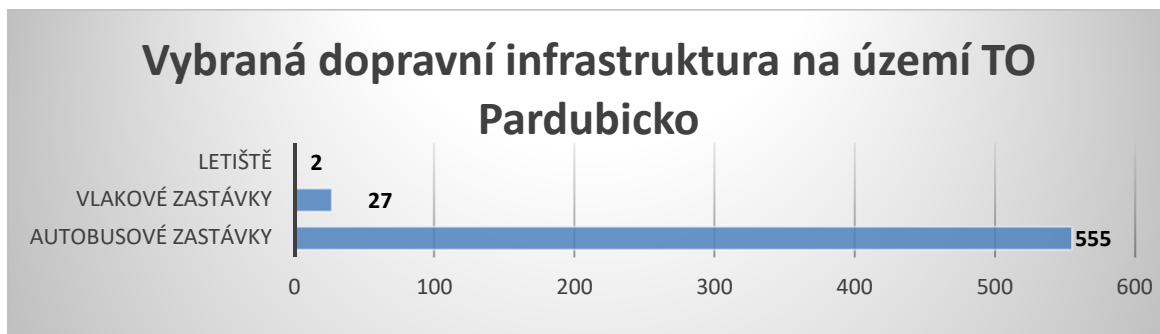
Významným lokalizačním předpokladem této oblasti je především rovinný charakter celého území. Jediným výrazným výškovým bodem a dominantou Polabí je Kunětická hora (307 m n.m.) se stejnojmenným hradem z počátku 15. století, který byl v roce 1958 prohlášen národní kulturní památkou. Krajinný rovinný terén při toku Labe je velkým potenciálem pro cykloturistiku, která je právě díky nenáročnému, mírně zvlněnému terénu, zvládnutelná i pro rodiny s dětmi. Dalším významným krajinným prvkem této oblasti jsou rybníky, např. Bohdanečský rybník a rybník Matka, které jsou současně přírodními rezervacemi. Lesnatost této turistické oblasti nepatří mezi hlavní lokalizační faktory. Činí pouze 25,4 % rozlohy území a nenachází se zde velké lesní komplexy, spíše se jedná o malé lesní útvary a remízky. Významným lokalizačním předpokladem turistické oblasti Pardubicko je pořádání velkých akcí, především sportovního charakteru jako mezinárodní závody např. Zlatá přilba ČR a Velká pardubická steeplechase, která se pořádá od roku 1874. V posledních letech se Pardubice staly místem pro pořádání gastronomického festivalu Fresh Festival (dříve Apetit festival). Tato oblast má také potenciál ve využití nabídky jezdeckých areálů pro hipoturistiku. Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem požádalo o zápis na Seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO.

2.2.2 Realizační předpoklady

Dopravní infrastruktura

Územím turistické oblasti prochází ze západu na východ celostátně nejvýznamnější železniční trať Praha – Olomouc, která je modernizována výstavbou mezinárodního rychlostního koridoru. V železničním uzlu Pardubice ji křížuje trať Liberec – Havlíčkův Brod. Turistická oblast je dostupná z hlavního města po dálnici D11 a navazující rychlostní komunikaci, spojující krajské město s Hradcem Králové. Významným prvkem především v souvislosti se zahraničním cestovním ruchem je letiště v Pardubicích, které umožňuje smíšený vojenský a civilní provoz. V letních měsících se zde realizují především charterové lety do oblíbených turistických destinací a v roce 2017 byla zřízena pravidelná linka Pardubice – Londýn společností Ryanair a od dubna 2018 další linka do Španělska. Velkým příslibem ve zvýšení počtu odbavených cestujících je stavba nového letištního terminálu

a zajištění dalších pravidelných leteckých linek. Co se týče autobusové a železniční infrastruktury, jednoznačně převládá autobusová doprava – viz obrázek 27.

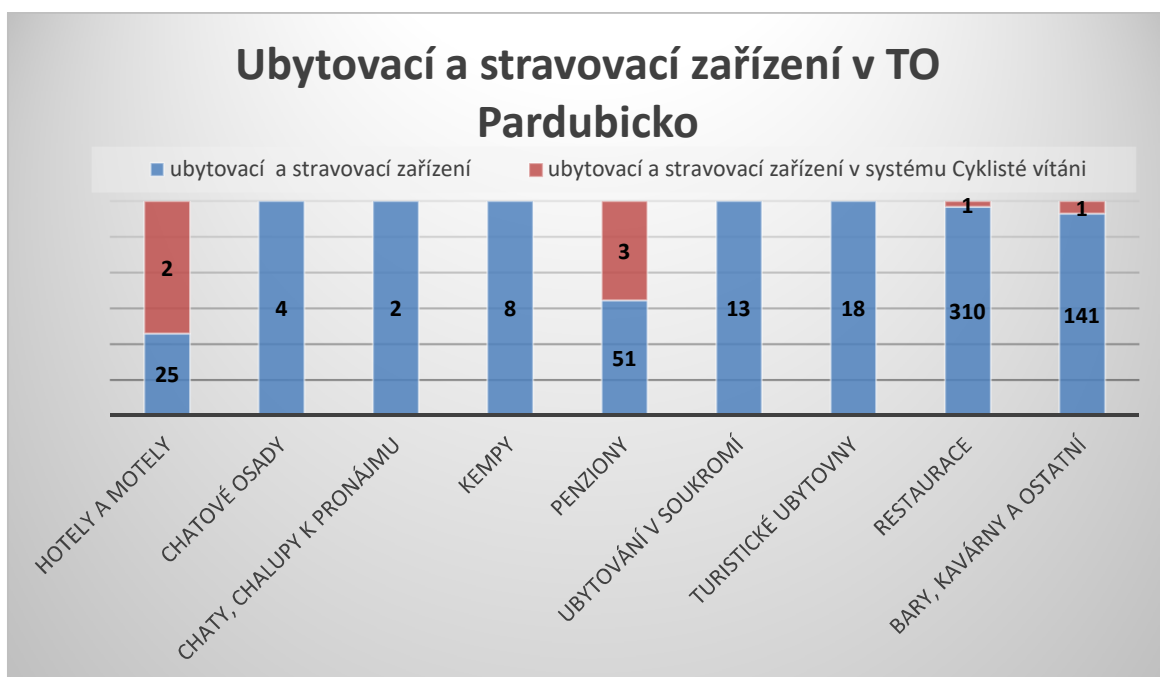

Obrázek 27: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Pardubicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Materiálně-technická základna

Na území turistické oblasti Pardubicko se nachází celkem 121 ubytovacích zařízení, z nichž největší podíl tvoří penziony (51), hotely, motely (25) a turistické ubytovny (18). Z celkového počtu je pouze 5 ubytovacích zařízení, která nabízejí služby v rámci certifikovaného systému Cyklisté vítáni, a to Penzion Tillerova vila v Lázních Bohdaneč, Penzion Lipoltice, Hotel Kristl a Interhotel Labe Pardubice, Penzion U Nouzů Pardubice. Všechny tyto ubytovací kapacity se nacházejí buď přímo v Pardubicích, nebo blízkém okolí. (KÚ PK, 2016). Síť stravovacích zařízení je poměrně rozsáhlá, nicméně naprosto nedostačující co se týče služeb poskytovaných v systému Cyklisté vítáni – viz obrázek 28.

Obrázek 28: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Pardubicko (2017)

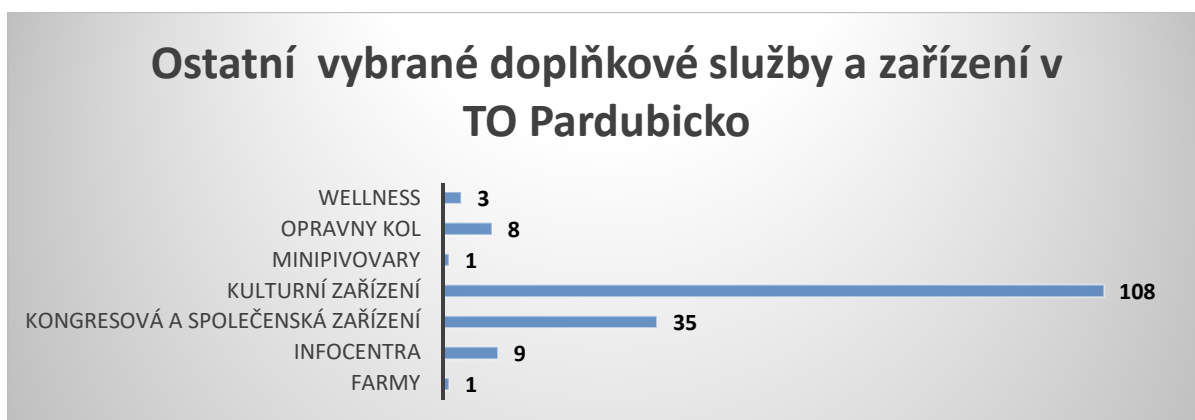
Zdroj: PK a DS VČ, 2006 – 2017, zpracování vlastní

Vzhledem k tomu, že všechny turistické oblasti mají potenciál pro aktivní dovolenou/turistiku, byly analyzovány právě služby a zařízení poskytující sportovní vyžití – viz obrázek 29. Turistická oblast Pardubicko nabízí pro aktivní dovolenou/turistiku celkem 453 služeb a zařízení. Největší zastoupení mají „ostatní sportoviště“ kam patří např. dětská hřiště, lanové parky, paintball, výukové školy a školičky apod.

Obrázek 29: Doplnkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Pardubicko (2017)
Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Z obrázku 30 vyplývá, že na území turistické oblasti Pardubicko se nachází poměrně velké množství kongresových a společenských zařízení. Tato zařízení jsou vhodná pro využití kongresového cestovního ruchu, zejména velkokapacitní zařízení, která se nachází v Pardubicích. Jak již bylo zmíněno, Pardubice jsou velice dobře dostupné z hlavního města a pro kongresový cestovní ruch se jeví jako ideální místo.

Obrázek 30: Ostatní vybrané doplňkové služby a zařízení v TO Pardubicko (2017)
Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Z celkových údajů o vybraných doplňkových službách a zařízení na území turistické oblasti Pardubicko vyplývá, že s celkovým počtem 165 služeb a zařízení se jedná o druhý nejnižší počet v rámci turistických oblastí Pardubického kraje, nejmenší počet má turistická oblast Kralický Sněžník (malá rozloha).

2.2.3 SWOT Analýza

Vlastní SWOT analýza turistické oblasti Pardubicko je zpracována na základě zjištěných údajů, dále jsou použita data Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje.

Silné stránky

- Lázeňské středisko Lázně Bohdaneč
- Labe – možnost využití pro vodní sporty
- Zámek Pardubice – Východočeské muzeum a galerie
- Technické památky
- Pořádání významných akcí s velkou návštěvností

Slabé stránky

- Především průmyslový charakter krajiny
- Poškozené životní prostředí
- Velké průmyslové objekty
- Hustý silniční provoz

Příležitosti

- Rozšíření říční osobní dopravy na Labi
- Agroturistika – chov koní
- Hipoturistika – jezdecké objekty a tradice
- Národní hřebčín Kladruby nad Labem – zápis UNESCO
- Kongresová turistika
- Rozvoj in-line stezek
- Napojení cyklostezek mezi malými městy
- Mezinárodní letiště
- Pietní území Zámeček – oprava a propagace Larischovy vily

Hrozby

- Nejvíce zalidněná oblast – velká koncentrace urbanizovaného území

Zdroj: zpracování vlastní

2.3 Turistická oblast Českomoravské pomezí

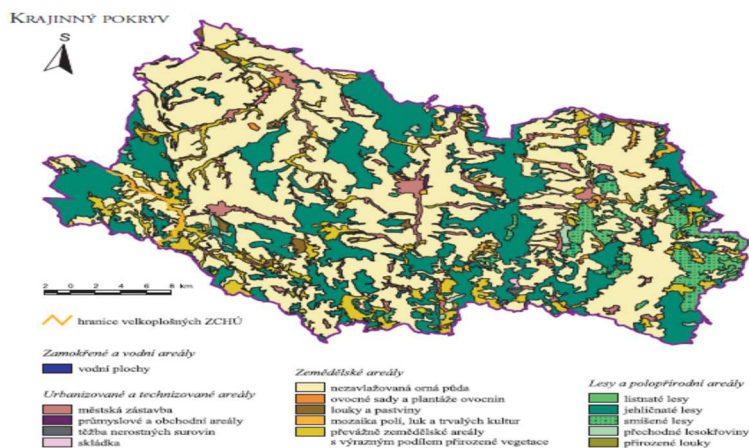
Název organizace: Českomoravské pomezí
dobrovolný svazek obcí (Litomyšl, Moravská Třebová, Polička,
Svitavy, Vysoké Mýto)
Bří Šťastných 1000, Litomyšl

2.3.1 Lokalizační předpoklady

✓ Přírodní předpoklady

Reliéf a morfologické poměry

Georeliéf oblasti je velmi rozmanitý. Severozápadní a střední část náleží k soustavě České tabule. Na území zasahuje Svitavská pahorkatina, severojižní osu střední části tvoří ústecká brázda. Na horním toku řeky Novohradky se v kvádrových pískovcích vytvořila soustava hluboko zaříznutých údolí s jeskyněmi a četnými tvary zvětrání. Vysoký erozní svah Hřebečovského hřbetu spadá do nižší Moravskotřebovské pahorkatiny kolem města Moravská Třebová, která tvoří jihovýchodní část Podorlické pahorkatiny a náleží již k orlické podestavě krkonoško-jesenické soustavy. Kolem řeky Svratky se vyvinul členitý vrchovinový a hornatinný georeliéf (Faltysová, Bárta, 2001). Na území oblasti se nachází řada maloplošných chráněných území s přirozenými biotopy: přirozené lesy a bohatá naleziště bledulí. Na území se nachází přírodní rezervace Maštale. Na Poličsko zasahuje chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy a jsou zde zřízeny 2 přírodní parky: Údolí Křetínky a Bohdalov – Hartinkov. Je zde 16 chráněných stromů. Celkový krajinný pokryv prezentuje obrázek 31.

Obrázek 31: Krajinný pokryv TO Českomoravské pomezí

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001

Klimatické poměry

Podnebí na Litomyšlsku a v okolí Moravské Třebové je teplé a suché. Stejně jako u turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko, i zde jsou z důvodu rostoucí nadmořské výšky rozdíly mezi jednotlivými oblastmi, a to v okolí Litomyšle a Poličky.

Tabulka 7: Klimatické podmínky TO Českomoravské pomezí

Klimatické podmínky TO Českomoravské pomezí	Litomyšl	Polička
Průměrná roční teplota	7 °C	6 °C
Průměrná teplota ve vegetačním období	13 °C	12 °C
První mrazivé dny	1.12.	23.11
Poslední mrazivé dny	1.3.	11.3.
Období bez mrazů	280 dnů	260 dnů
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	50 dnů	80 dnů
Růměrné roční úhrny srážek	675 mm	675 mm

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001, zpracování vlastní

Hydrologické poměry

Největším vodním tokem je Loučná, která pramení západně od Svitav u obce Karle a patří k povodí Labe. Významnější toky povodí Labe jsou Svitava a Třebůvka, jedná se ovšem o menší toky. Napříč oblastí prochází hlavní evropské rozvodí. Největší vodní plochou je s 82 ha rybník Hvězda. Vydatné zdroje podzemních vod umožňují zásobovat vodou uživatele mimo tuto oblast, např. Březovský vodovod zásobuje vodou Brno již více než 100 let.

Lesnatost

Celá oblast je převážně zemědělsky využívána, v nižších polohách jako orná půda, ve vyšších jako louky a pastviny. Osídlení se zde rozvinulo poměrně pozdě, až ve 12. století a díky tomu zde zůstalo zachováno poměrně velké množství lesů – 31 %. S výjimkou Litomyšlska, které je prakticky bezlesé, jsou svitavské lesy soustředěny do větších celků a pokrývají hlavně nejvyšší polohy na Poličsku, mezi Svitavami a Českou Třebovou a území východně od Svitav. V ranném středověku ležela mezi Litomyšlí a Svitavami historická hranice mezi Čechami a Moravou. Procházela tudy jedna z nejdůležitějších komunikací celého regionu Trstenická stezka (Faltysová, Bárta, 2001).

✓ Kulturně-historické předpoklady

Z provedené analýzy vyplývá, že na území turistické oblasti Českomoravské pomezí je celkem 268 kulturně-historických památek. Nejvíce jsou zastoupena muzea a galerie,

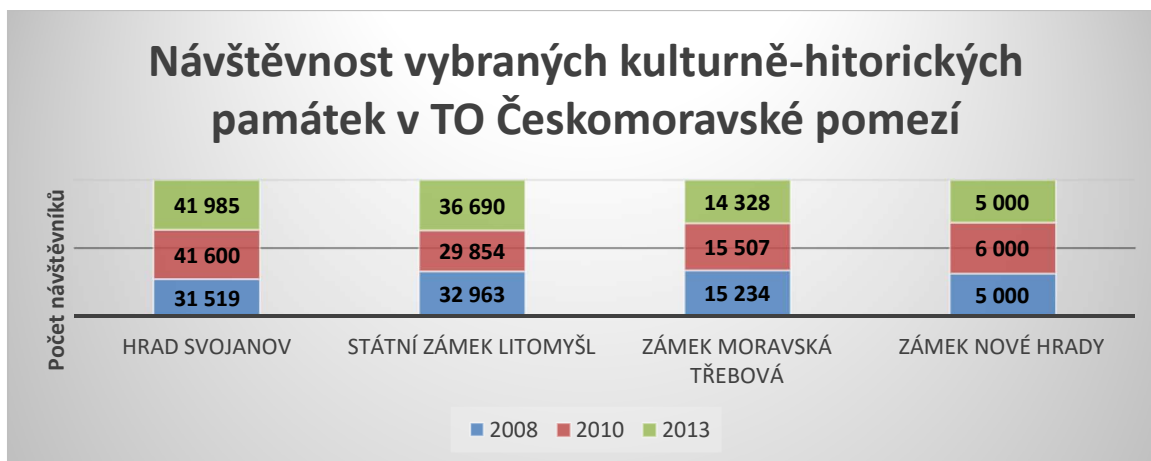
národní přírodní památky a rezervace a za povšimnutí stojí i velký počet míst, které byly použity pro filmování – viz obrázek 32. K turisticky atraktivním místům okresu patří hrad Svojanov, dochované středověké opevnění města Poličky a renesanční městské jádro Moravské Třebové, které je městskou památkovou rezervací. Další rozvoj cestovního ruchu podpořilo zařazení zámeckého areálu v Litomyšli na Seznam světového dědictví UNESCO v roce 1999. V oblasti Toulouvcových Maštalí byla vybudována řada nových rozhleden. Významnou technickou památkou jsou Hřebečské důlní stezky s možností využití jízdy po úzkorozchodné Mladějovské průmyslové dráze. Na území této oblasti se v zájmu rozvoje cestovního ruchu budovaly cyklostezky. I na území této turistické oblasti se nachází poměrně velký počet míst, která byla využita pro účely filmování. Převážně se jedná o historická centra menších měst (KÚ PK, 2016).

Obrázek 32: Kulturně-historické památky v TO Českomoravské pomezí (2017)

Zdroj: PK a DS 2006 – 2017, zpracování vlastní

Nejvíce navštěvovanou památkou je Hrad Svojanov, který v roce 2010 a 2013 navštívilo více než 40 000 návštěvníků a předběhl tak i památku UNESCO Státní zámek Litomyšl. Ze zjištěných údajů vyplývá, že zámky jsou v této turistické oblasti velice navštěvované a oblíbené turistické atraktivity. Největší návštěvnosti zaznamenaly tyto památky v roce 2013 - viz obrázek 33.

Obrázek 33: Návštěvnost kulturně-historických památek v TO Českomoravské pomezí
 Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

K turistickým atraktivitám oblasti patří i slavné osobnosti, které na území oblasti žili nebo se pracovně realizovali. Jsou jimi například Alois Jirásek, Bedřich Smetana, Božena Němcová, Bohuslav Martinů, M.D. Rettigová, Prokop Diviš a další.

Na území turistické oblasti Českomoravské pomezí se pořádá nejvíce akcí ze všech turistických oblastí Pardubického kraje. Celkem je to 34 akcí společenského charakteru. Mezi nejlukrativnější patří Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl (největší návštěvnost v kraji), Zahájení litomyšlské lázeňské sezóny, Toulovcovy prázdninové pátky, Kejkle a kratochvíle atd. – viz obrázek 34.

Obrázek 34: Návštěvnost vybraných akcí pořádaných v TO Českomoravské pomezí (2015)
 Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Dílčí závěr

Reliéf turistická oblasti Českomoravské pomezí je velmi rozmanitý. Nejnižší bod oblasti se nachází v nadmořské výšce 285 m a nejvyšší bod v 780 m. Důležitým lokalizačním předpokladem této oblasti jsou přírodní atraktivita, a to zejména na horním toku řeky Novohradky, kde se v kvádrových pískovcích vytvořila soustava hluboko zaříznutých údolí a roklí s pseudokrasovými jeskyněmi a četnými útvary zvětrání. Dalšími přírodním potenciálem jsou přirozené lesy s lokálně bohatými nalezišti bledulí (Králova Zahrada) a unikátní kvádrové pískovcové útvary Maštale s bohatými porosty sněženek a přírodní parky Údolí Křetínky a Bohdalov – Hartinkov. Lesnatost oblasti je poměrně velká, a to 31 %. Důležitým lokalizačním předpokladem jsou centra historických měst, která jsou prohlášena za městské památkové rezervace jako např. Polička, Svitavy, Vysoké Mýto, Jevíčko, Litomyšl a Moravská Třebová. Mezi nejnavštěvovanější turistické cíle této oblasti patří hrad Svojanov a státní zámek Litomyšl. Velkým potenciálem je pořádání hudebních akcí jako např. Smetanova Litomyšl (30 000 návštěvníků), Zahájení lázeňské sezóny (14 000 návštěvníků) a Toulouvcovy prázdninové pátky (15 000 návštěvníků).

2.3.2 Realizační předpoklady

Dopravní infrastruktura

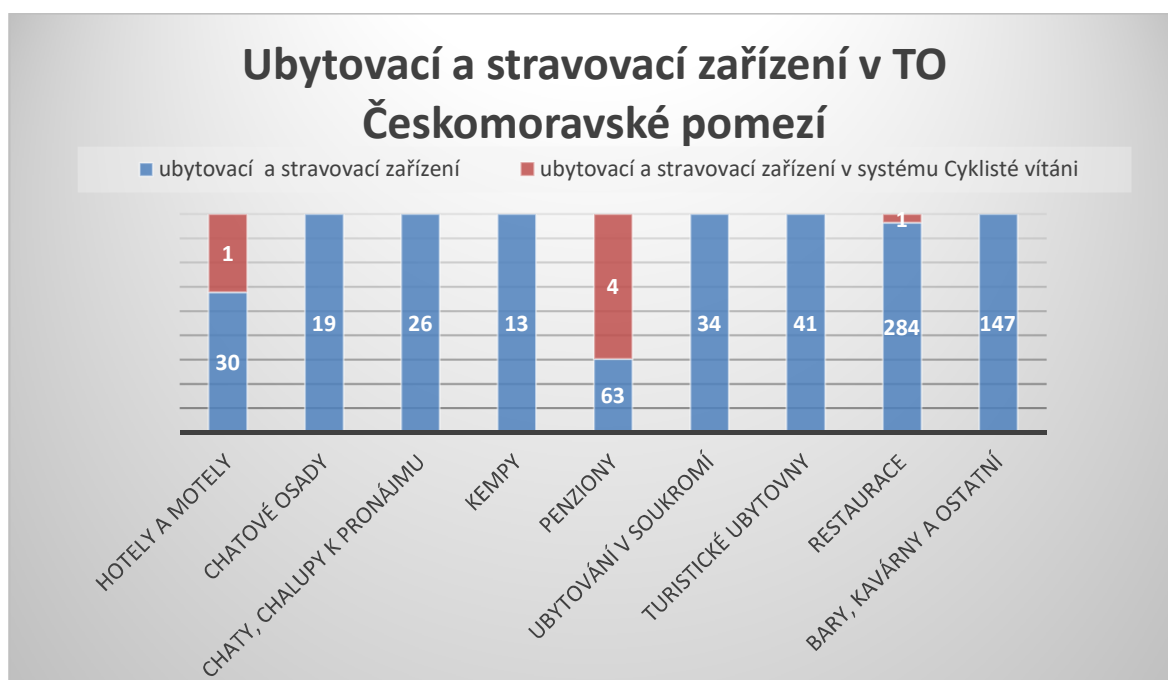
Turistickou oblastí prochází železniční trať Brno – Česká Třebová, která je součástí I. tranzitního koridoru a ve Svitavách se trať kříží s lokální tratí do Poličky a Žďárce u Skutče. Také se zde nachází silniční uzel celostátního významu, a to křížení dálnkové silnice propojující Čechy, Vysočinu a střední a jižní Moravu. Autobusové spojení je převládající s celkovým počtem 686 autobusových zastávek – viz obrázek 35.

Obrázek 35: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Českomoravské pomezí (2017)
Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Materiálně-technická základna

Z obrázku 36 vyplývá, že na území turistické oblasti Českomoravské pomezí poskytují nejvíce ubytovací služby penziony, turistické ubytovny a ubytování v soukromí. Poměrně velké zastoupení mají na území chatové oblasti, které jsou zřízeny především při tocích řek. Pouze 4 penziony, 1 hotel a 1 restaurace poskytují služby v certifikovaném systému Cyklisté vítáni, a to Agropension U Háje v Litomyšli, Restaurace Pod Klášterem v Litomyšli, Chata Polanka v Nových Hradech, Penzion na Chalupě v Poličce, Cedrový penzion ve Vysokém Mýtě a Hotel Renospond ve Zderazi.

Obrázek 36: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Českomoravské pomezí (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

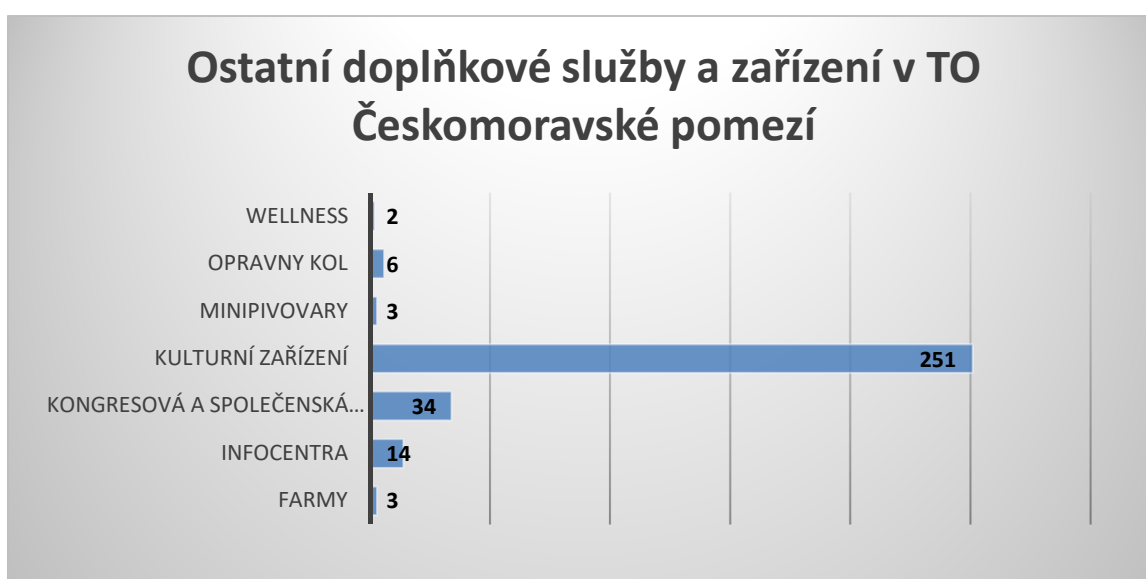
V rámci analyzovaných doplňkových služeb z oblasti aktivní dovolené a sportu převládají sportoviště a hřiště, dostatek kapacit je pro venkovní koupání a lokalita je zajímavá i z pohledu rybolovu, jezdeckých objektů a fitnesscenter– viz obrázek 37. Na území turistické oblasti se v zájmu rozvoje cestovního ruchu budovaly cyklostezky. Celková nabídka turistické oblasti Českomoravské pomezí pro sport a aktivní dovolenou je druhá největší po turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko (1309).

Obrázek 37: Doplňkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Českomoravské pomezí (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Z ostatních doplňkových služeb převládají kulturní zařízení a poměrně velké kapacity jsou na území turistické oblasti Českomoravské pomezí, co se týče kongresových a společenských zařízení – viz obrázek 38. Malá nabídka je v oblasti služeb poskytovaných v oblasti wellness. Počet infocenter je ve srovnatelném počtu jako u ostatních turistických oblastí regionu.

Obrázek 38: Ostatní doplňkové služby a zařízení v TO Českomoravské pomezí (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

2.3.3 SWOT Analýza

Vlastní SWOT analýza turistické oblasti Českomoraské pomezí je zpracována na základě zjištěných údajů, dále jsou použita data Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje.

Silné stránky

- Velké množství společenských akcí s velkou návštěvností
- Památka UNESCO – zámek Litomyšl
- Hrad Svojanov
- Labyrint pískovcových skal – Toulouvcovy Maštale
- Technická památka Mladějovská průmyslová dráha

Slabé stránky

- Neexistence in-line stezek
- Malý počet ubytovacích a stravovacích zařízení se systém Cyklisté vítáni

Příležitosti

- Rozvoj agroturistiky
- Vhodné podmínky pro běžecké lyžování
- Kuchařská tradice
- Významné osobnosti

Hrozby

- Dlouhodobě nejvyšší nezaměstnanost v kraji
- Ekonomicky slabý region

Zdroj: vlastní zpracování

2.4 Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko

2.4.1 Lokalizační předpoklady

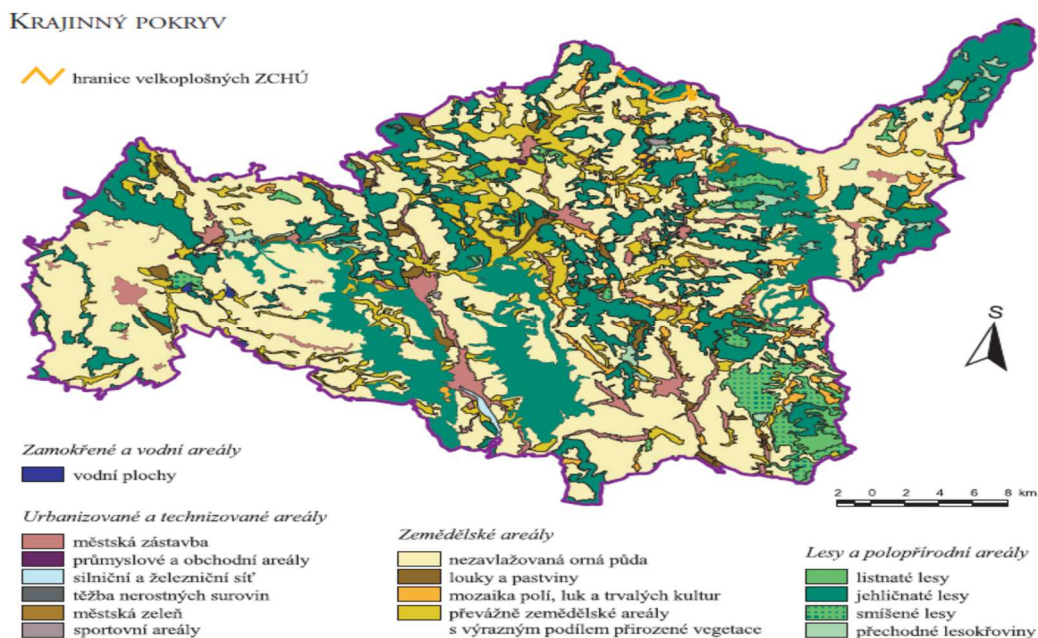
✓ Přírodní předpoklady

Reliéf a morfologické poměry

Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko leží na území dvou krajů, a to Pardubického a Královéhradeckého. Z hlediska regionálně-geomorfologického patří území oblastí k provincii Česká vysočina. Západní část patří k soustavě České tabule, k podsoustavě Východočeská tabule. Dominantou oblasti jsou Orlické hory, které zasahují do severovýchodní části oblasti. Mezi Žamberkem a Letohradem leží pestré podhůří. Jihozápadní a střední část oblasti náleží do Svitavské pahorkatiny Nejnižší bod území

se nachází v nadmořské výšce 284 m a nejvyšším bodem je vrchol Orlických hor Velká Deštná s 1115 m n.m. Směrem k jihovýchodu se oblé hřbety postupně snižují až k toku řeky Divoké Orlice.

Celkový krajinný pokryv turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko prezentuje obrázek 39.

Obrázek 39: Krajinný pokryv TO Orlické hory a Podorlicko společně s Kralickým Sněžníkem

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001

Klimatické poměry

Klimatické poměry jsou s rostoucí nadmořskou výškou v jednotlivých částech turistické oblasti odlišné. Poměrně významně se liší oblast okolí Choceň, což je nejteplejší a nejsušší oblast a Lanškrouna, kde je podnebí chladnější a vlhčí.

Tabulka 8: Klimatické podmínky v TO Orlického hory Podorlicko

Klimatické podmínky TO Orlické hory a Podorlicko	Choceňsko	Lanškrounsko
Průměrná roční teplota	8 °C	7°C
Průměrná teplota ve vegetačním období	14 °C	13 °C
První mrazivé dny	11. 12.	1. 12.
Poslední mrazivé dny	21. 2.	1. 3.
Období bez mrazů	290	260
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	50	50
Růměrné roční úhrny srážek	675	775

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001, zpracování vlastní

Hydrologické poměry

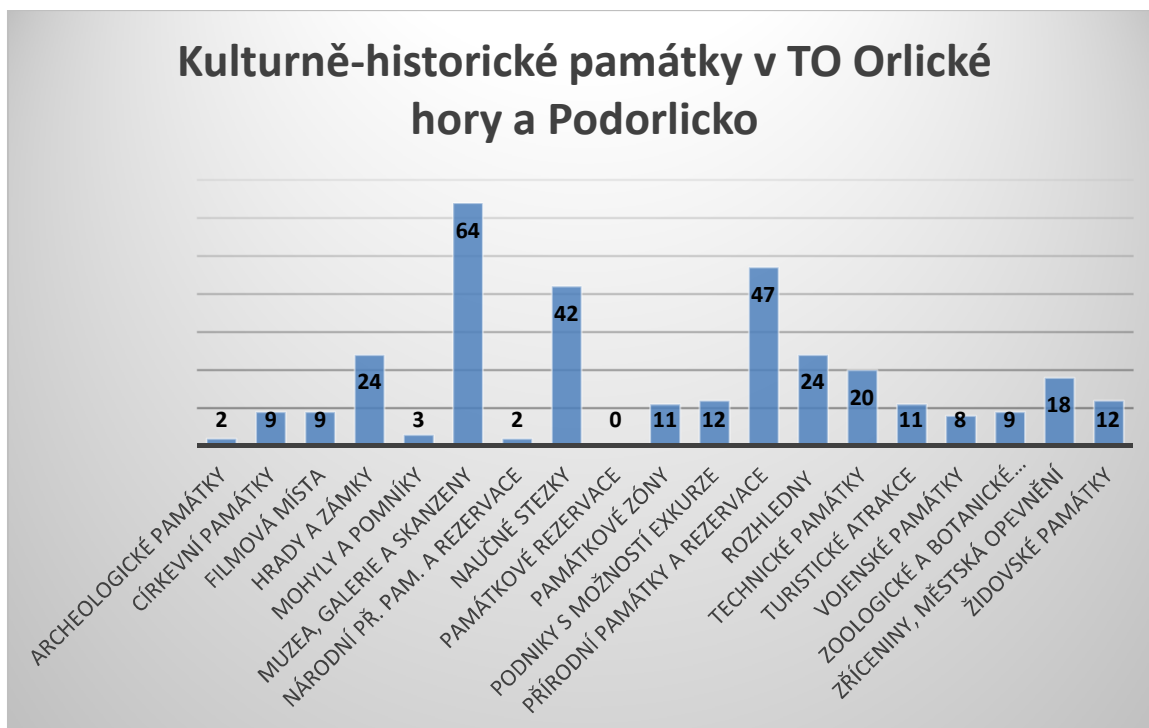
Územím oblasti prochází hlavní evropské rozvodí, západní část je odvodňována do povodí Labe (úmoří Severní moře), menší východní část do povodí Moravy (úmoří Černého moře). Hlavními vodními toky jsou Divoká a Tichá Orlice. Řeky vytvářejí hluboká koryta s balvanitými koryty a výrazně se podílejí na modelaci krajiny.

Lesnatost

Celé území oblasti bylo osídleno poměrně pozdě z důvodu modelace terénu, který neumožňoval masivní zemědělské využití. Z tohoto důvodu si oblast zachovala poměrně vysoký podíl lesů v krajině – 30 %, převážně v horských oblastech a na svazích říčních údolí. Špatná přístupnost, nevýhodná pro těžbu dřeva, umožnila na mnoha místech zachování přirozené skladby lesa. K ochraně charakteristických biotopů bylo na území oblasti zřízeno 16 maloplošných chráněných území. Mezi tyto biotopy patří opukové skály, přirozené lesy, bledulová údolí. Významnou přírodní atraktivitou je prales Bukačka, který reprezentuje přirozený původní jedlo-bukový porost. V oblasti je chráněno 121 památných stromů a jejich skupin (Faltysová, Bárta, 2001).

✓ **Kulturně-historické podmínky a akce**

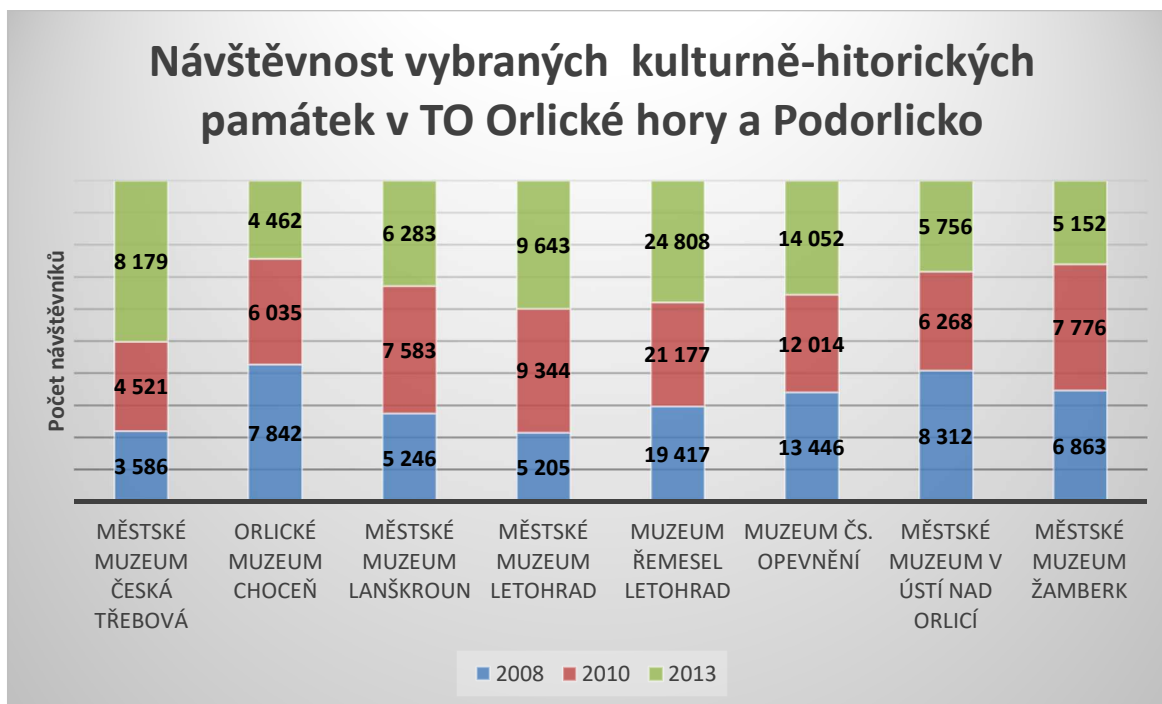
Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko je nejbohatší turistickou oblastí Pardubického kraje na kulturně-historické památky (402), na druhém místě je Českomoravské pomezí (268). Největší zastoupení mají muzea, galerie, přírodní památky a rezervace, naučné stezky, rozhledny a hrady a zámky – viz obrázek 40. K turisticky atraktivním místům patří zřícenina hradu Lanšperk, Litice a Žampach. V Letohradě je významným turistickým prvkem Muzeum řemesel a tvrz Orlice.

Obrázek 40: Kulturně-historické památky v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

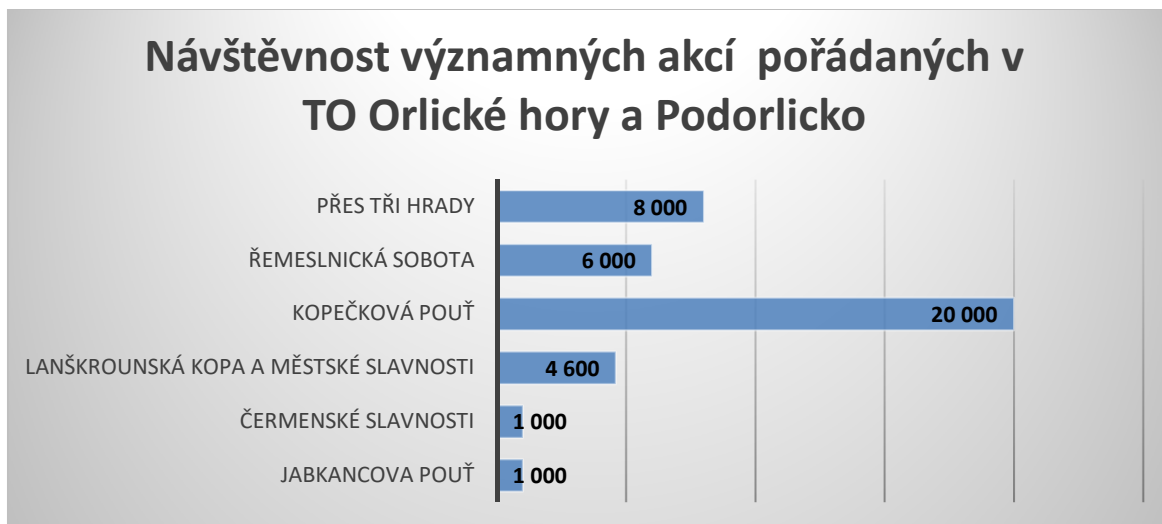
Co se týče návštěvnosti památek, na prvním místě je Muzeum řemesel v Letohradu, Muzeum čs. opevnění – Dělostřelecká tvrz Bouda a městské muzeum v Letohradě. Návštěvnost muzea řemesel v Letohradě dosáhla v roce 2013 téměř 25 000 návštěvníků viz obrázek 41.

Obrázek 41: Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Největší návštěvnost má Kopečková pouť s 20 000 návštěvníky, nicméně tato akce se nedá spojovat s velkým potenciálem cestovního ruchu, protože tyto akce jsou navštěvovány především návštěvníky z blízkého okolí. Návštěvnost akcí prezentuje obrázek 42.

Obrázek 42: Návštěvnost významných akcí v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS, 2006 - 2017, zpracování vlastní

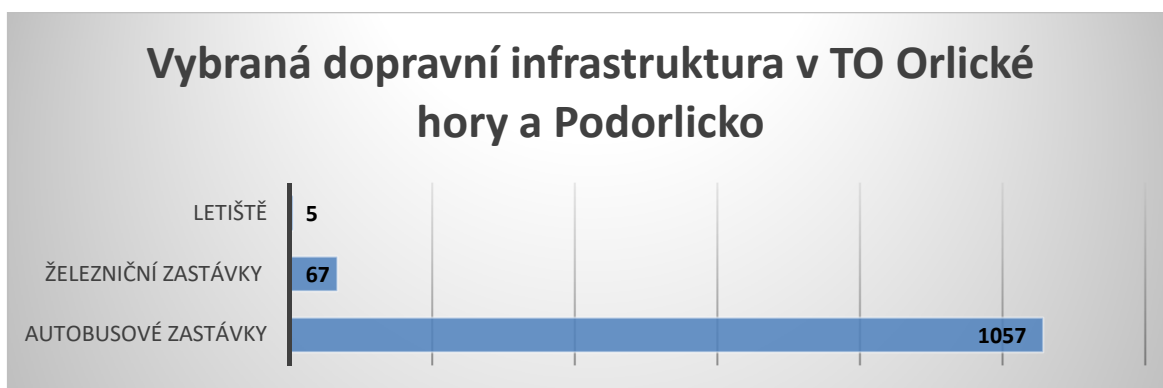
Dílčí závěr

Hlavním lokalizačním předpokladem a velkým potenciálem této turistické oblasti jsou Orlické hory, které nabízí ideální krajinu pro pěší turisty, cykloturisty, běžkaře i sjezdaře. Nejznámějšími centry pro lyžování jsou Říčky a Deštné. V okolí těchto středisek jsou upravovány běžkařské tratě v délce 90 km. Nejoblíbenější trasou je z Olešnice v Orlických horách přes Šerlich na Pěticestí, kolem vojenského opevnění Hanička až k přírodní rezervaci Zemská brána. Výhodou oblasti je absence velkých městských aglomerací, zdejší městečka jsou spíše menší velikosti se zachovalou lidovou architekturou. Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko disponuje největší nabídkou kulturně historických památek (402), především jde o církevní památky, hrady, zámky, přírodní krásy a tradiční řemesla, zejména se jedná o zbytky sklářských hutí. Důležitým lokalizačním předpokladem je opevnění z konce první republiky, jehož systém se na území této oblasti zachoval v nejdokončenějším stavu, nejznámějšími komplexy jsou Hanička, Dobrošov a Bouda. Dalším významným lokalizačním předpokladem je Divoká a Tichá Orlice, které nabízejí možnosti pro vodní turistiku. Řeky jsou sjízdné především na jaře, kdy taje sníh nebo po vydatných deštích. Divoká Orlice je za příznivého stavu splavná v délce 88 km.

2.4.2 Realizační předpoklady

Dopravní infrastruktura

Z hlediska dopravní infrastruktury je v turistické oblasti dobře rozvinutá železniční síť, nicméně autobusová doprava svým počtem autobusových zastávek převládá. Hlavní železniční tratě jsou elektrifikované, v roce 2008 byla dokončena elektrifikace trati Letohrad – Lichkov. V roce 2015 proběhla přestavba nádraží v Ústí nad Orlicí. Nejvýznamnějším dopravním uzlem je Česká Třebová. Počet jednotlivých zastávek v oblasti prezentuje obrázek 42. Ve srovnání s ostatními turistickými oblastmi je zastoupení autobusových zastávek největší. Turistická oblast Chrudimsko-Hlinecko disponuje s 603 zastávkami, Pardubicko 555, Českomoravské pomezí 686 a Kralický Sněžník 72. Podobným poměrem převyšuje tato turistická oblast ostatní i v železničních zastávkách.

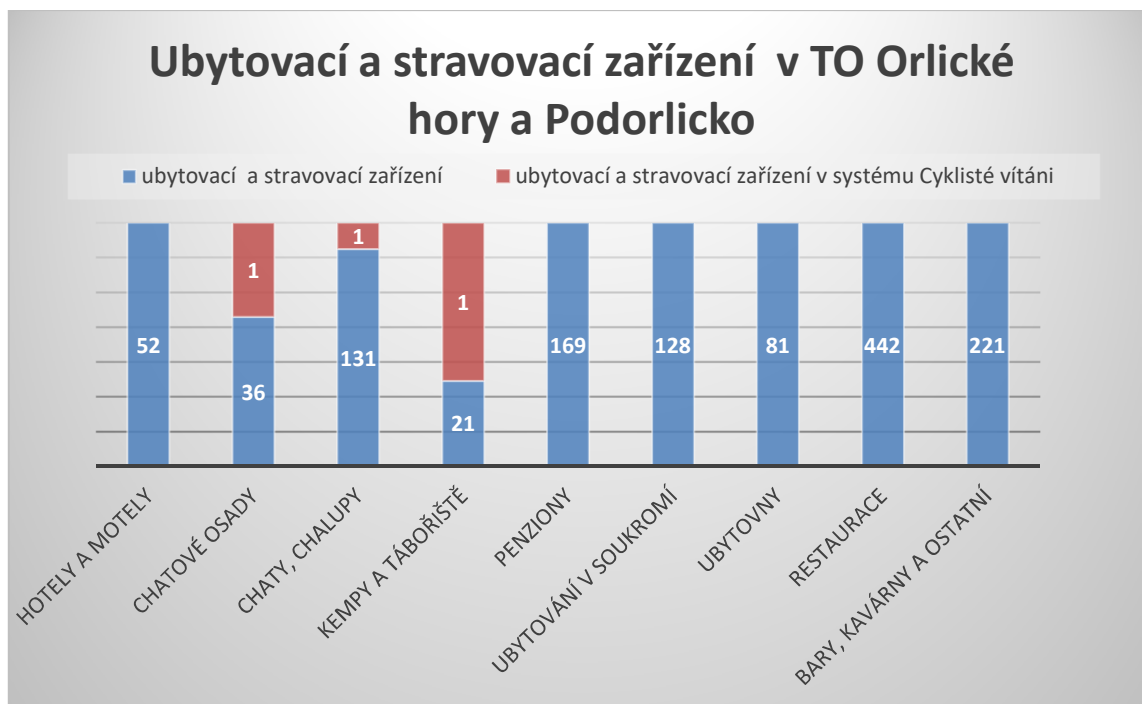

Obrázek 43: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Materiálně-technická základna

Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko disponuje s největší ubytovací a stravovací kapacitou v rámci Pardubického kraje, celkem se jedná o 618 ubytovacích a 663 stravovacích zařízení – viz obrázek 44. Pro srovnání turistická oblast Českomoravské pomezí disponuje 226 ubytovacími zařízeními, Chrudimsko-Hlinecko 193, Pardubicko 121 a Kralický Sněžník 111. Nejvíce jsou zastoupeny penziony, poté chaty a chalupy a ubytování v soukromí, ale zajímavé je i zastoupení chatových oblastí, které jsou v této oblasti vybudovány především v okolí řeky Orlice. Bohužel ani v této turistické oblasti je zanedbatelný počet zařízení, která nabízejí ubytování a stravování v systému Cyklisté vítáni, a to Vodácké tábořiště Cakla v Ústí nad Orlicí, Autocamping Žamberk a Tvrz Orlice.

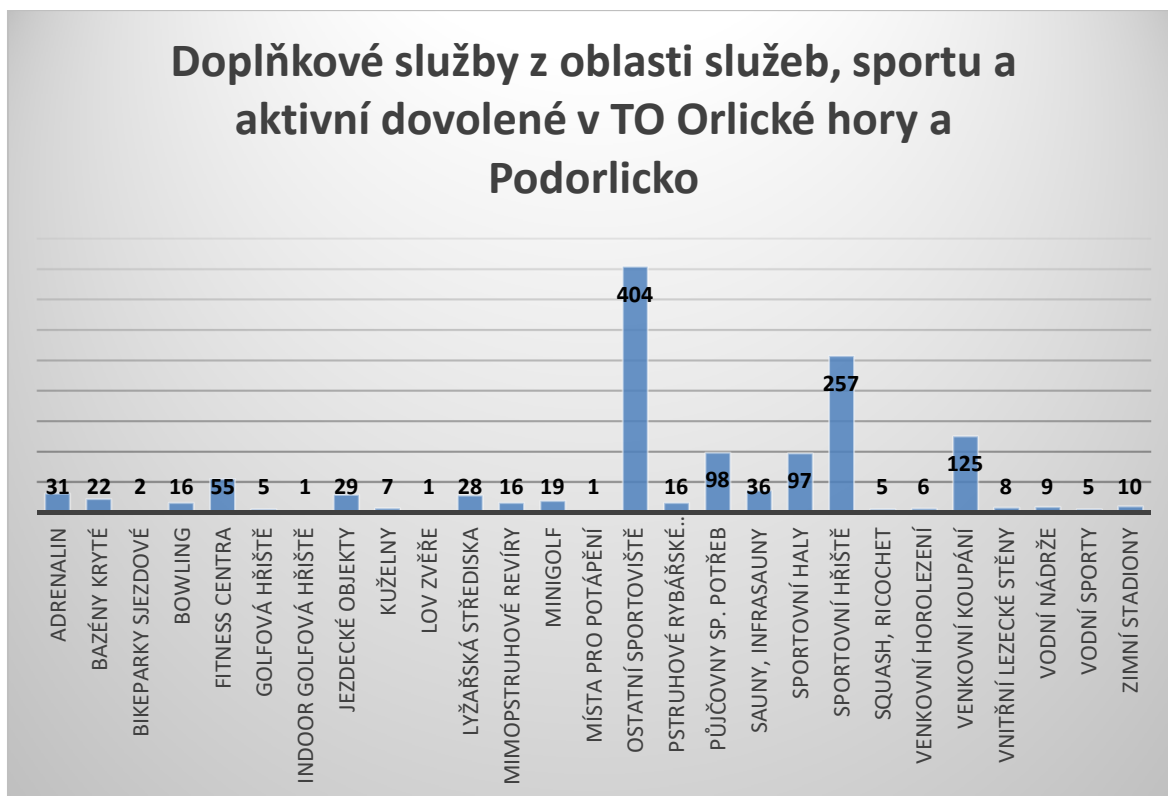

Obrázek 44: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Shodně jako v případě ubytování a stravování, nabízí turistická oblast Orlické hory a Podorlicko nejvíce doplňkových služeb z oblasti sportu a aktivní dovolené. Celkem se jedná o 1309 aktivit, které mohou návštěvníci pro svůj aktivní pobyt v oblasti využít. Oblast disponuje širokou škálou sportovišť, nabízí dostatek míst pro venkovní koupání, lyžařská střediska, jezdecké objekty a adrenalinové atrakce – viz obrázek 45. Pro srovnání turistická oblast Českomoravské pomezí nabízí 785 doplňkových služeb v oblasti sportu a aktivní dovolené, Chrudimsko-Hlinecko 548, Pardubicko 453 a Kralický Sněžník 120.

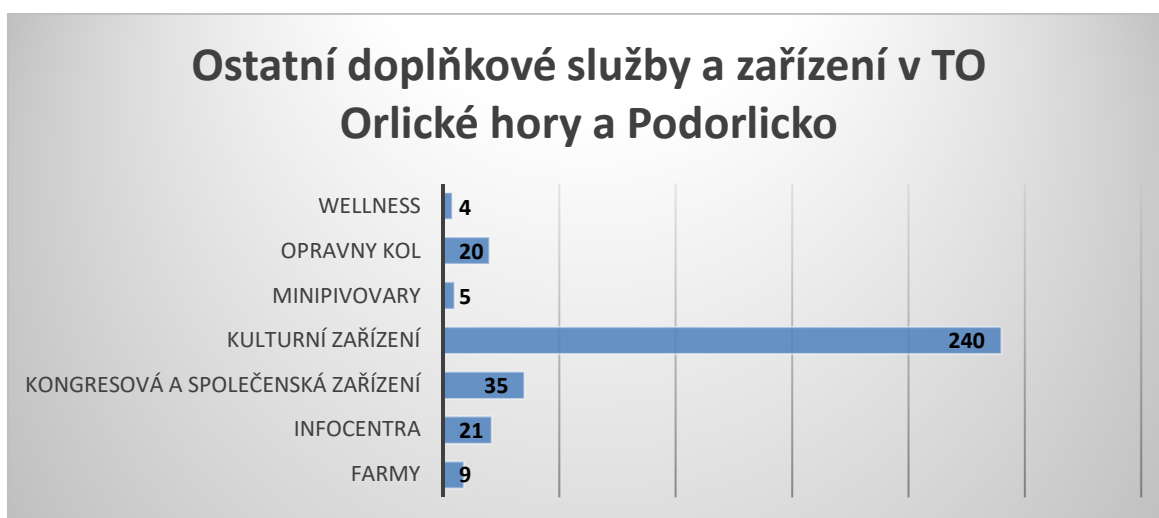
Obrázek 45 prezentuje doplňkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené. Tato oblast nabízí největší počet aktivit v rámci ostatních turistických oblastí, a to 1309. Využívá svého krajinného rázu nejen pro zimní sporty, které jsou pro tuto oblast charakteristické. Jedná se jak o lyžařské areály pro sjezdové lyžování, tak i pro běžkaře. Na území této oblasti je k dispozici 250 km upravovaných běžeckých tratí. V posledních letech dochází k rostoucí návštěvnosti oblasti i v letních měsících, kdy návštěvníky využívají místní členitý přírodní terén pro turistiku a cykloturistiku. Velký potenciál nabízí krajina pro cykloturistiku v podobě vybudování single tracků nebo dalších adrenalinových sportů. Unikátním lákadlem je cyklo a in-line trasa údolím Tiché Orlice a Třebovky, která je sjízdná z Chocně přes Brandýs nad Orlicí, Ústí nad Orlicí, Letohrad do Žamberka. Tato trasa je i přes členitý terén koncipována pro in-line bruslaře a jedná se o nejdelší in-line trasu v Pardubickém kraji.

Obrázek 45: Doplňkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Co se týče ostatních doplňkových služeb a zařízení v turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko, i zde je tato oblast na prvním místě s celkovým počtem 334. Nejvíce jsou již standardně zastoupena kulturní zařízení, ale nachází se zde dostatek i kongresových a společenských zařízení. Poměrně dobře jsou zastoupeny i opravny kol, které jsou pro tuto cyklisticky lukrativní oblast nezbytností – viz obrázek 46.

Obrázek 46: Doplňkové služby na území TO Orlické hory a Podorlicko (2017)

Zdroj: PK a DS, 2006 - 2017, zpracování vlastní

2.4.3 SWOT Analýza

Vlastní SWOT analýza turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko je zpracována na základě zjištěných údajů, dále jsou použita data Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje.

Silné stránky

- Horská oblast Orlických hor
- Běžecské a sjezdové tratě
- Cyklo/in-line stezka Choceň – Ústí nad Orlicí - Letohrad – Žamberk
- Zdravé životní prostředí
- Největší počet kulturně-historických památek
- Silná síť ubytovacích a stravovacích zařízení
- Nejširší nabídka služeb v oblasti sportu a aktivní dovolené
- Nejrozsáhlejší autobusová síť

Slabé stránky

- Nedostačující podmínky pro lyžaře
- Velmi málo ubytovacích a stravovacích zařízení v systému Cyklisté vítáni
- Malý počet akcí

Příležitosti

- Horská krajina
- Rozšíření služeb pro lyžaře
- Vodní turistika – řeka Orlice
- Aktivní turistika po celý rok – pěší a cykloturistika
- Návštěvníci z Polska

Hrozby

- Turistická oblast se nachází na území dvou krajů – Pardubický a Královéhradecký

Zdroj: vlastní zpracování

2.5 Turistická oblast Kralický Sněžník

Organizace cestovního ruchu: Kralický Sněžník, o.p.s.

Velké náměstí č.p. 5, Králíky,

2.5.1 Lokalizační předpoklady

- ✓ **Přírodní předpoklady**

Reliéf a morfologické poměry

Tato turistická oblast je rozlohou v poměru s ostatními turistickými oblastmi Pardubického kraje velice malá. Nachází se zde nejvyšší vrchol Pardubického kraje, tj. Kralický Sněžník, 1423 m. n. m. Charakter krajiny navazuje na severní část turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko. Tato oblast má zcela zvláštní postavení v rámci celých Východních Čech, a to z pohledu květeny. Tento horský masiv je kromě Krkonoš jediným českým pohořím, které svou nadmořskou výškou zasahuje nad přirozenou hranici lesa. Celý horský masiv Kralický Sněžník je chráněn jako přírodní rezervace, a to především z důvodu ochrany komplexu unikátních rostlinných společenstev. Jsou to zejména zbytky přirozených horských bučin a suťových javořin, rašeliniště, prameniště, subalpínských a alpínských luk v nejvyšších vrcholových částech. Pozoruhodné jsou krasové jevy v ložisku vápenců a balvanitá koryta Moravy i dalších vodních toků. Přírodní park Kralický Sněžník byl zřízen v roce 1987 jako oblast klidu. Leží v nadmořské výšce 700 – 1423 m. n. m. Dnešní přírodní park o rozloze 5303 ha zahrnuje severní část Kralické brázdy, na niž navazuje území národní přírodní rezervace. I přes razantní snížení zemědělské výroby v posledních letech jsou zde ještě patrné zásahy do krajiny, zejména ze 70. let 20. století., kdy probíhaly rekultivace, velkoplošné meliorace, scelování pozemků, nadměrné dávky umělých hnojiv a chemických ochranných prostředků, rozorání květnatých luk a niv potoků, koncentrace živočišné výroby a další negativní důsledky zemědělské velkovýroby vytvořily z Kralické brázdy rozvrácenu a nestabilní krajinu, ve které hrozil ekologický kolaps. Dnes jsou díky útlumu zemědělské výroby opět přeměněny v trvalé travní porosty nebo zalesněny (Faltysová, Bárta, 2001).

Klimatické poměry

Podnebí je zde chladné a vlhké s velkým množstvím sněhu. Jedná se o nechladnější oblast všech turistických oblastí Pardubického kraje. Podrobné klimatické podmínky prezentuje tabulka 9.

Tabulka 9: Klimatické podmínky v TO Kralický Sněžník

Klimatické podmínky	Kralický Sněžník
Průměrná roční teplota	4°C
Průměrná teplota ve vegetačním období	9°C
První mrazivé dny	20.11.
Poslední mrazivé dny	20.3.
Období bez mrazů	250
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	130
Růměrné roční úhrny srážek	900

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001

Hydrologické poměry

Ve vrcholové části Kralického Sněžníku pramení v nadmořské výšce 1380 m řeka Morava, která na území přírodní rezervace přijímá několik přítoků. Pravý přítok Ve srážném vytváří 18,3 m vysoký vodopád.

Lesnatost

Lesy s přirozenou dřevinou skladbou se na Kralickém Sněžníku zachovaly pouze ve fragmentech a nadále ubývají. Většina území je pokryta druhotnými smrččinami, nejvyšší partie byly osázeny klečí, která zde nikdy nerostla přirozeně. V současné době lesy podléhají rychlé destrukci znečištění ovzduší a nepříznivými klimatickými podmínkami, takže území je z velké části pokryto holinami (Faltysová, Bárta, 2001).

✓ Kulturně-historické podmínky a akce

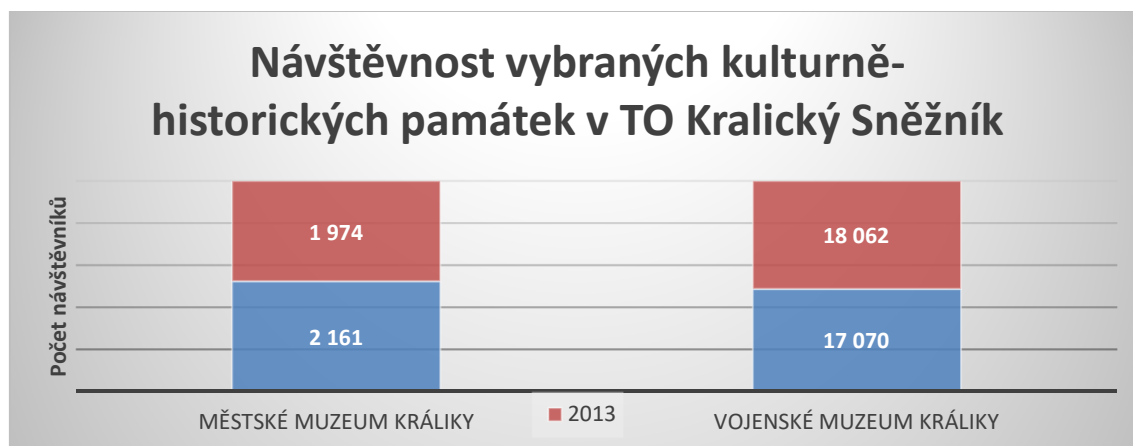
Na území turistické oblasti Kralický Sněžník je oproti ostatním turistickým oblastem poměrně málo kulturně-historických atraktivit – viz obrázek 47.

Obrázek 47: Kulturně-historické památky v TO Kralický Sněžník (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Pro analýzu návštěvnosti byly použity pouze dvě významné atraktivity, a to Městské muzeum Králíky a Vojenské muzeum Králíky. Z níže uvedeného obrázku 48 je zřejmé, že vojenská historie má v kraji velkou návštěvnost.

Obrázek 48: Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek v TO Kralický Sněžník (2015)

Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Obrázek 49 prezentuje návštěvnost významných akcí pořádaných v turistické oblasti Kralický Sněžník. Z uvedeného vyplývá, akcí s největším počtem návštěvnosti je vojensko-historická Akce Cihelna, která probíhá tradičně koncem srpna v okolí Vojenského muzea Králíky a Muzea československého opevnění z let 1935 – 1938. Tradice vojenské historie a opevnění má v této oblasti silné kořeny a je pro tuto oblast velkým potenciálem.

Obrázek 49: Návštěvnost vybraných akcí na území TO Kralický Sněžník (2015)

Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

Dílčí závěr

Tato oblast je nejmenší turistickou oblastí Pardubického kraje, nicméně disponuje významnými, zejména přírodními, lokalizačními předpoklady. Nachází se zde nejvyšší bod Pardubického kraje – Kralický Sněžník, který je horskou dominantou celé oblasti a jehož nadmořská výška (1423 m. n. m.) zasahuje nad přirozenou hranici lesa. Stejně jako v turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko je významným lokalizačním předpokladem nabídka pro zimní sporty. V lyžařském areálu Dolní Morava se nachází nejprudší sjezdovka České republiky s homologací FIS a pro běžecké lyžování je zde upravováno 90 km tratí. Pro tuto oblast je významným lokalizačním předpokladem a potenciálem příroda a dále rozsáhlý systém pohraničního opevnění z doby před 2. světovou válkou. Vojenská tematika má v oblasti velkou tradici a prolíná se i témat pořádaných akcí (Akce Cihelna).

2.5.2 Realizační předpoklady

✓ Dopravní infrastruktura

Vzhledem k tomu, že území turistické oblasti Kralický Sněžník je v poměru s ostatními oblastmi velmi malé, nachází se zde i malé množství dopravní infrastruktury. Jde převážně o silnice II. a III. třídy.

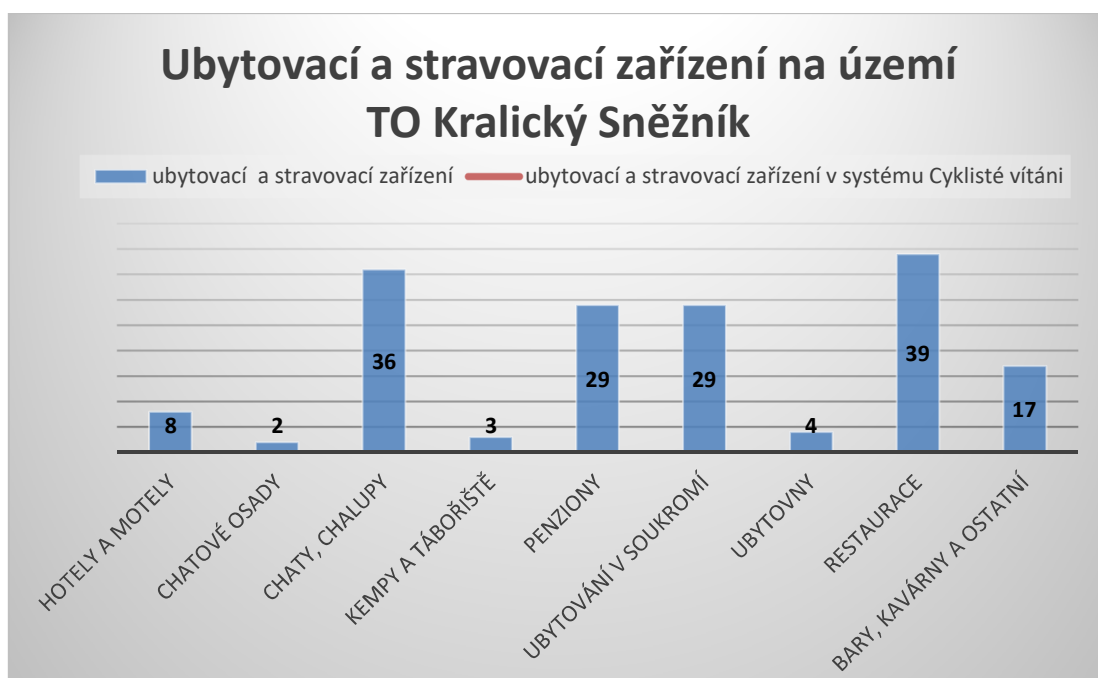

Obrázek 50: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Kralický Sněžník (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Materiálně-technická základna

Co se týče ubytovacích, převládají převážně chaty a chalupy, ubytování v soukromí a penziony. Tento převládají druh ubytovacích zařízení je převládající pouze u turistické oblasti Kralický Sněžník. V certifikovaném systému Cyklisté vítání nejsou zapojeny bohužel žádné ubytovací ani stravovací zařízení – viz obrázek 51.

Obrázek 51: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Kralický Sněžník (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Tato turistická oblast je lukrativní především z pohledu nabídky zimních sportů, především sjezdového a běžeckého lyžování. Z tohoto důvodu je v nabídce služeb z oblasti sportu a aktivní dovolené zastoupeno poměrně velké množství půjčoven sportovního vybavení a adrenalinovými sporty - viz obrázek 52.

Obrázek 52: Doplňkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Kralický Sněžník (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

Vybrané doplňkové služby prezentuje obrázek 53 a ani zde turistická oblast neoplývá velkou nabídkou.

Obrázek 53: Vybrané doplňkové služby a zařízení v TO Kralický Sněžník (2017)

Zdroj: PK a DS VČ, 2006 - 2017, zpracování vlastní

2.5.3 SWOT Analýza

Vlastní SWOT analýza turistické oblasti Kralický Sněžník je zpracována na základě zjištěných údajů, dále jsou použita data Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje.

Silné stránky

- Národní přírodní rezervace Kralický Sněžník
- Vojenská opevnění z let 1935 - 1938
- Běžecské a sjezdové tratě
- Jedno z nejnavštěvovanějších poutních míst Hora Matky Boží

Slabé stránky

- Odlehlost turistické oblasti pro mimoregionální návštěvníky
- Velmi málo ubytovacích a stravovacích zařízení v systému Cyklisté víáni

Příležitosti

- Horská krajina
- Moderní lyžařské středisko
- Rozšíření služeb pro lyžaře
- Aktivní turistika po celý rok – pěší a cykloturistika
- Návštěvníci z Polska

Hrozby

- Rozlohou velmi malá oblast – riziko udržitelnosti
- Velmi návštěvnický exponovaná Stezka v oblacích

Zdroj: zpracování vlastní

3 KOMPARACE TURISTICKÝCH OBLASTÍ PARDUBICKÉHO KRAJE

Komparovány byly zjištěné údaje turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko, Pardubicko, Českomoravské pomezí, Orlické hory a Podorlicko, Kralický Sněžník. Každá turistická oblast je svým způsobem specifická a jako celek nabízí Pardubický kraj ucelenou nabídku produktů cestovního ruchu.

3.1 Lokalizační předpoklady

✓ Přírodní podmínky

Reliéf a morfologické poměry

Reliéf jednotlivých turistických oblastí se liší. Zvedá se z úrodné nížiny Polabí, kde se nachází nejnižší bod kraje, a to 201 m n.m. až k Orlickým horám a Králickému Sněžníku ve výšce 1424 m n.m., který bývá nazýván „střecha Evropy“, protože se tu nachází hlavní evropské rozvodí. Z celkové výměry kraje připadá 59,9 % na zemědělskou půdu, orná půda tvoří 43,3 % a lesní pozemky pokrývají 29,8 % rozlohy kraje. Centrální a vrcholová část pohoří Králického Sněžníku se zbytky původní vegetace a vrchovištním rašeliništěm byla vyhlášena národní přírodní rezervací.

Klimatické poměry

Klimatické podmínky se liší podle nadmořské výšky. Největších rozdílů dosahuje turistická oblast Pardubicko a Kralický Sněžník. Ostatní turistické oblasti nevykazují velké rozdíly. Srovnání klimatických podmínek jednotlivých turistických oblastí Pardubického kraje prezentuje tabulka 10.

Tabulka 10: Klimatické podmínky v TO Pardubického kraje

Klimatické podmínky	Turistická oblast							
	Chrudimsko-Hlinecko		Pardubice	Českomoravské pomezí		Orlické hory-Podorlicko		Kralický Sněžník
	Chrudim	Hlinsko		Litomyšl	Polička	Choceň	Lanškroun	
Průměrná roční teplota	8 °C	6,5 °C	8 °C	7 °C	6 °C	8 °C	7 °C	4 °C
Průměrná teplota ve vegetačním období	14 °C	12 °C	14 °C	13 °C	12 °C	14 °C	13 °C	9 °C
První mrazivé dny	11. 12.	23. 11.	11.12.	1.12.	23.11.	11.12.	1.12.	20.11.
Poslední mrazivé dny	21. 2.	11. 3.	21.2.	1.3.	11.3.	21.2.	1.3.	20.3.
Období bez mrazů	290	260	290	280	260	290	260	250
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	50	100	50	50	80	50	80	130
Průměrné roční úhrny srážek	625 mm	475 mm	575 mm	675 mm	675 mm	675 mm	775 mm	900 mm

Zdroj: Faltysová, Bárta, 2001

Pro ilustraci tabulka 11 prezentuje rozdíl nejvyšších a nejnižších denních teplot, úhrn srážek a výšky sněhové pokrývky s rostoucí nadmořskou výškou. Údaje byly použity z meteorologické stanice v Pardubicích, která leží v 225 m n.m. a ve Svratouchu, tj. 734 m n.m.

Tabulka 11: Extrémní hodnoty meteorologických prvků v Pardubickém kraji

Meteorologická stanice	Nejvyšší denní maximální teplota vzduchu		Nejnižší denní minimální teplota vzduchu		Nejvyšší denní úhrn srážek		Nejvyšší výška sněhové pokrývky	
	°C	datum měření	°C	datum měření	mm	datum měření	cm	datum měření
Pardubice (225 m.n.m.)								
2013	37,7	28. 7.	-19,8	26. 1.	68,6	24. 6.	9,0	15. 1.
2014	34,1	20. 7.	-14,1	26. 1.	37,1	31. 8.	3,0	28. 1.
2015	37,6	8. 8.	-8,3	6. 2.	54,5	18. 8.	3,0	5. 1.
Svratouch (734 m n.m.)								
2013	32,8	28. 7.	-13,4	24. 3.	83,4	24. 6.	38,0	24. 2.
2014	30,0	10. 6.	-16,5	26. 1.	131,0	3. 8.	12,0	30. 12.
2015	33,2	22. 7.	-11,7	7. 2.	48,1	18. 8.	25,0	10. 2.

Zdroj: ČSÚ, 2016

Hydrologické poměry

Hydrologické poměry ve všech turistických oblastech jsou mimořádně významné s přebytky vodních zdrojů nadregionálního významu, a to jak vod podzemních, tak odběrů vody povrchové z vodních toků. Jedná se o pramenné oblasti toků bez přísunu znečištění z cizích povodí. Na středních a horních tocích je nižší znečištění toků z odpadních vod,

s výjimkou Labe a horního toku Svitavy. Ke třem největším vodním plochám kraje patří Sečská přehrada (na Chrudimce, TO Chrudimsko-Hlinecko), dále Bohdanečský rybník (na Opatovickém kanále, TO Chrudimsko-Hlinecko) a Pastviny (na Divoké Orlici – TO Orlické hory a Podorlicko).

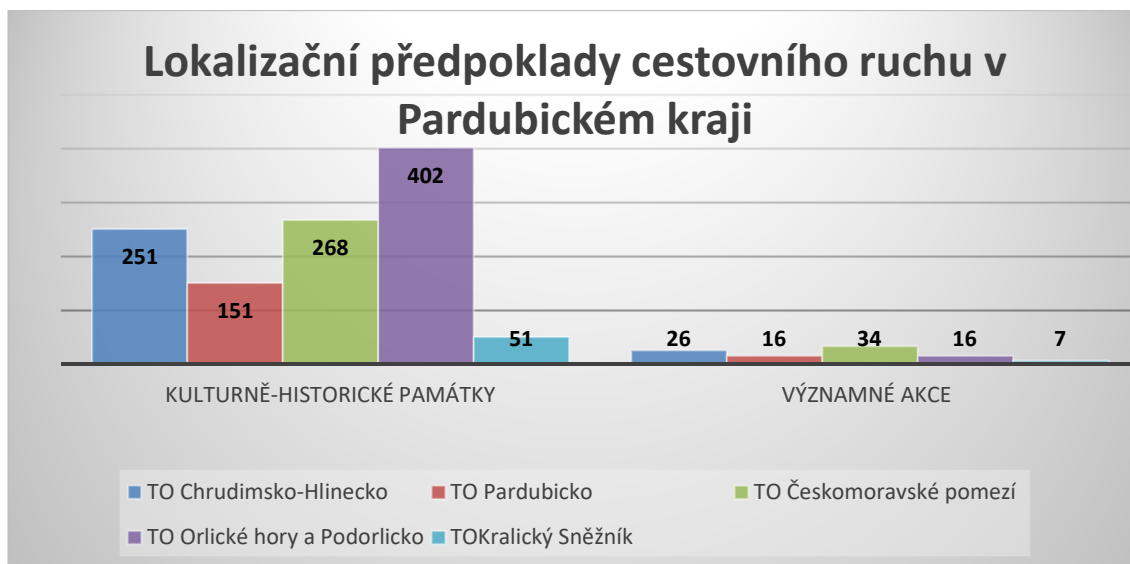
Lesnatost

V rámci turistických oblastí se výskyt lesů poměrně liší. Rozsáhlé lesní komplexy se nachází v turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko a Orlické hory a Podorlicko. V ostatních případech se jedná spíše o menší lesní útvary či remízky v polích. Tyto lesy představují relativně nejstabilnější lesní oblasti Pardubického kraje. Všechny lesní porosty jsou negativně ovlivněny působením emisí. Největší zastoupení lesů je v turistické oblasti Českomoravské pomezí (31 %), poté následuje oblast Orlické hory a Podorlicko (30 %), Chrudimsko-Hlinecko (28,7 %) a Pardubicko (25,4%). Lesnatost turistické oblasti Kralický Sněžník se nepodařilo zjistit. Celkově se lesy rozkládají na výměře 134 532 ha, což je 29,8 % celkové rozlohy Pardubického kraje.

✓ **Kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu**

Kulturně-historické památky a akce

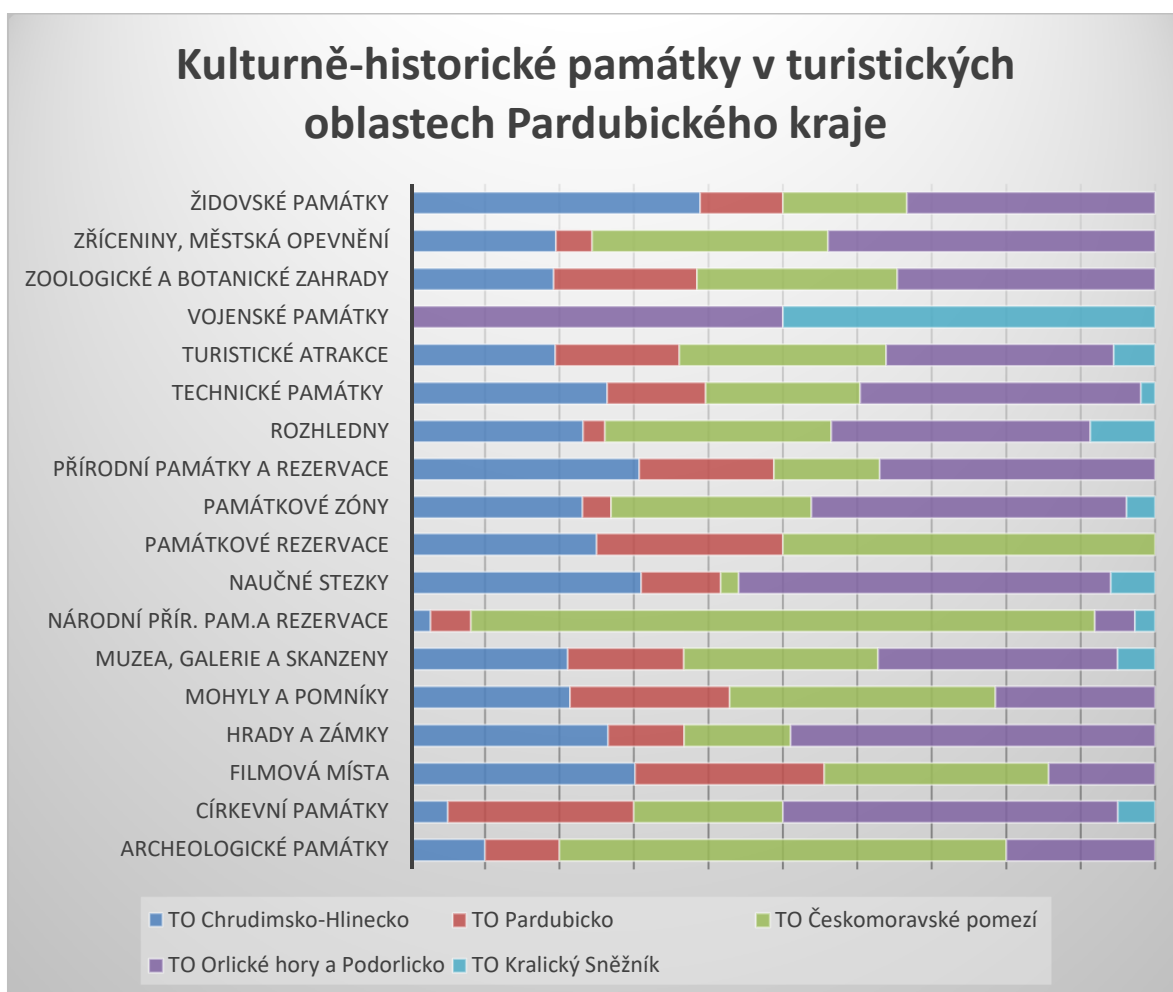
Kulturně-historické předpoklady jsou významnou součástí celkového potenciálu cestovního ruchu, který je tvořen kulturně-historickými památkami, kulturními zařízeními a akcemi. Lokalizace kulturně-historických památek na daném území je většinou pevně daná, naopak vysoký potenciál mají akce, ať již sportovního, společenského nebo např. gurmánského charakteru. Jednotlivé turistické oblasti se do velké míry liší zaměřením pořádaných akcí. Turistická oblast Pardubicko je známá prestižními sportovními akcemi, oblast Chrudimsko-Hlinecko akcemi ve stylu tradičních řemesel, oblast Českomoravské pomezí akcemi z hudební a především klasické hudby. Co se týče kulturně-historických památek, s celkovým počtem 402 je dominantní turistická oblast Orlické hory a Podorlicko a následuje Českomoravské pomezí s 268 památkami. Poměrně zajímavé je zjištění, že turistická oblast Pardubicko má o 100 kulturně-historických památek méně, než oblast Chrudimsko-Hlinecko. Turistická oblast Pardubicko je svým zaměřením spíše centrem městské turistiky, jejímž účelem je poznání, naopak oblast Chrudimsko-Hlinecko je svojí podstatou spíše zaměřena na venkovský cestovní ruch. Celkovou nabídku lokalizačních předpokladů, tj. kulturně-historických památek a významných akcí prezentuje obrázek 54.

Obrázek 54: Lokalizační předpoklady cestovního ruchu v PK (2017)

Zdroj: Provedená analýza, zpracování vlastní

Jednotlivé kulturně-historické památky byly v rámci turistických oblastí analyzovány samostatně. Obrázek 55 prezentuje zastoupení jednotlivých památek v turistických oblastech.

Obrázek 55: Kulturně-historické památky v jednotlivých turistických oblastech PK (2017)

Zdroj: Provedená analýza, zpracování vlastní

3.2 Realizační předpoklady

Do realizačních předpokladů byly zahrnuty komunikační podmínky tj. dopravní síť, která je stěžejní pro přesun účastníka cestovního ruchu z místa bydliště do míst, které chce navštívit a materiálně-technická základna, tj. zařízení, které účastníkovi cestovního ruchu umožňují rekreační využívání určitého území.

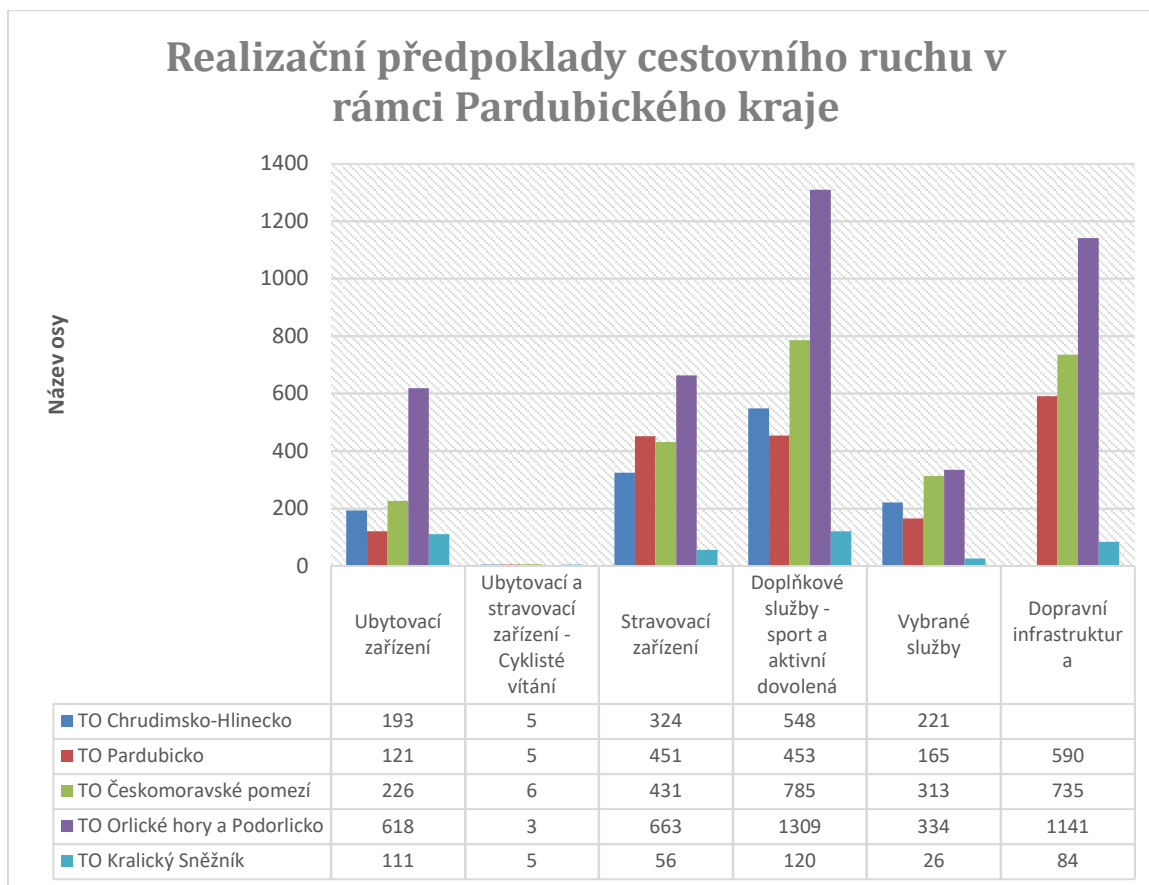
Dopravní infrastruktura

V rámci dopravní infrastruktury se jednotlivé turistické oblasti Pardubického kraje výrazně neliší. Analyzována byla silniční a železniční síť, resp. silniční a železniční zastávky a letiště. Nejlépe vybavena je z pohledu dopravní infrastruktury turistická oblast Orlické hory a Podorlicko (1129 autobusových, železničních zastávek a letiště).

Z celkového pohledu je poloha Pardubického kraje z hlediska dopravního spojení výhodná. Územím kraje prochází 540 km železničních tratí, přičemž k nejvýznamnějším železničním uzlům patří města Pardubice a Česká Třebová, která tvoří součást mezinárodní železniční magistrály Berlín – Praha – Brno – Vídeň. Na hlavní koridor jsou v Pardubicích napojeny celostátně významné trati ve směru na Liberec a přes Chrudim a Hlinsko na Havlíčkův Brod. Současná silniční síť měří 3 598 km, z toho dálnice 13 km, silnice I. třídy mají délku 453,9 km, silnice II. třídy 905,7 km a silnice III. třídy 2 222,2 km.

Materiálně-technická základna (ubytování, stravování, doplňkové služby)

Analyzovány byly ubytovací, stravovací zařízení, doplňkové služby z oblasti aktivní dovolené a sportu a vybrané ostatní služby. Zároveň byl kladen důraz na zařízení poskytující certifikované služby v rámci systému Cyklisté vítáni. Z níže uvedeného obrázku 56 vyplývá, že stejně tak jako u kulturně-historických podmínek, má nejvíce realizačních předpokladů na svém území turistická oblast Orlické hory a Podorlicko a poté Českomoravské pomezí. Jedná se o oblast, která výrazně převyšuje ostatní oblasti jak s ubytovacími i stravovacími kapacitami, doplňkových služeb pro sport a aktivní dovolenou, vybrané doplňkové služby i v dopravní infrastruktuře. Uvedený obrázek 58 dále prezentuje naprosto nedostačující ubytovací i stravovací kapacity v rámci certifikovaného systému Cyklisté vítáni, jejich počet je naprosto zanedbatelný.

Obrázek 56: Realizační předpoklady cestovního ruchu v rámci PK (2017)

Zdroj: Provedená analýza, vlastní zpracování

Z komparace získaných údajů u jednotlivých turistických oblastí vyplývá, že směry rozvoje pro jednotlivé turistické oblasti jsou následující:

TO Chrudimsko-Hlinecko: tradice a řemesla, krajinný ráz, aktivní dovolená/turistika.

TO Pardubicko – hipoturistika, významné sportovní akce, kongresová turistika, památky.

TO Českomoravské pomezí – památky, kultura, akce, aktivní dovolená/turistika.

TO Orlické hory a Podorlicko – památky, aktivní dovolená/turistika, přírodní potenciál pro letní i zimní sporty, lyžování.

TO Kralický Sněžník – aktivní dovolená/turistika, vojenské památky, lyžování.

4 SWOT ANALÝZA PARDUBICKÉHO KRAJE

Komplexní SWOT analýza stavu cestovního ruchu na území Pardubického kraje je částečně převzata ze Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje, což je jeden ze stěžejních strategických dokumentů v cestovním ruchu pro tuto oblast a dále jsou použity údaje získané z vlastních dílčích SWOT analýz jednotlivých turistických oblastí. Zvýrazněny jsou stěžejní silné stránky a příležitosti pro další plánovaný rozvoj cestovního ruchu.

SILNÉ STRÁNKY

- Vymezení turistického regionu Východní Čechy a pěti základních turistických oblastí.
- **Vysoká přirozená atraktivita a kvalita přírodního a krajinného prostředí turistických oblastí Kralický Sněžník, Orlické hory a Podorlicko, Chrudimsko-Hlinecko.**
- **Výborné podmínky pro rozvoj většiny typů cestovního ruchu.**
- Potenciál pro revitalizaci nebo budování nových atraktivit – technické památky, muzea, přírodní turistické atraktivity atd.
- Zajímavé technické a unikátní vojenské památky.
- **Bohatá (avšak zatím málo využívaná) historie řemesel a tradic.**
- **Tradiční chov koní a jezdeckví, pořádání nejprestižnějšího závodu koní v České republice**
- Tradice kvalitních rekreačních zařízení v oblastech letní a zimní rekreace.
- Jako jeden z mála krajů České republiky má Pardubický kraj rostoucí počet návštěvníků.
- Dostatek stravovacích zařízení.
- **Velmi dobrý přirozený potenciál pro rozvoj lyžařských a snowboardových areálů a celkově velmi dobrý potenciál pro rozvoj zimních sportů.**
- Výborný potenciál nejen horských oblastí, ale i podhůří a vrchovin pro běžecké lyžování a budování běžeckých areálů.
- **Vzrůstající návštěvnost účastníků cestovního ruchu v horských oblastech v letní sezóně.**
- Dostatečně velké kapacity pro rozvoj kongresové turistiky a s tím související dobrá poloha Pardubického kraje pro pořádání kongresů
- **Velké množství pořádaných různě zaměřených akcí**
- Rozvoj mezinárodního letiště Pardubice – výstavba nového terminálu a rozšíření nabídky pravidelných nízkonákladových linek.
- Existence vodních toků využívaných pro vodáckou turistiku.
- Obecně dobrý potenciál pro rozvoj turistiky v letní sezóně u vody.

- Pestrost turistických cílů.
- Množství a prostorově rozložení turistických informačních center.
- Podpora a organizace turistických informačních center prostřednictvím informačního portálu Východní Čechy.
- Existence zastřešující organizace turistických oblastí Destinační společnost Východní Čechy.
- Kvalitní a velmi hustá síť turistických stezek pro pěší turistiku.
- **Výborný potenciál oblasti pro rozvoj pěší turistiky a cykloturistiky.**
- **Velké procento návštěvníků přijíždí na kole.**
- Garantovaná finanční podpora údržby značení cyklotras ze strany Pardubického kraje.
- **Atraktivní krajina všech druhů náročnosti terénu pro rozvoj cykloturistiky.**
- Nejčastějšími důvody návštěvy regionu jsou relaxace a poznání
- Velký potenciál hraničních turistických oblastí pro získání návštěvníků z Polska.

SLABÉ STRÁNKY

- Kvalita a struktura silniční sítě jsou jednou z nejvíce kritizovaných oblastí ze strany návštěvníků.
- Nedostatečná struktura, kapacita a vybavenost záchytných parkovišť a odpočívadel, zejména v turisticky velmi navštěvovaných lokalitách.
- Velmi špatná časová dostupnost zejména příhraničních horských částí regionu a mnoha turistických cílů a lokalit – jde o velmi výrazný limit omezující potřebný rozvoj cestovního ruchu.
- Velmi dobrý přirozený potenciál oblasti je zatím obecně nedostatečně rozvinut.
- Jen málo pořádaných akcí má výrazný pro-turistický efekt
- Pomalu se rozvíjející, spíše stagnující, dříve velmi populární střediska pro letní rekreaci – přehrady, jezera, rybníky.
- Velmi nízké využití lůžek (21,3 %) a pokojů (25,2 %) hromadných ubytovacích zařízení.
- Nejmenší počet ubytovaných osob v hromadných ubytovacích zařízeních v rámci všech krajů České republiky (sledované období roku 2013 a 2014).
- Málo ubytovacích kapacit nabízejících komplexní služby pro pobyty a firemní turistiku – wellness, kongresové služby, služby pro cyklistiku atd.)
- Ne příliš dobré hodnocení celkové kvality ubytovacích služeb ze strany návštěvníků
- Nedostatečná specializace stravovacích zařízení na místní speciality.
- Existence pouze jednoho lázeňského místa – Lázně Bohdaneč.
- Špatná časová dostupnost mnoha lyžařských areálů, zejména pro návštěvníky ze vzdálenějších oblastí.
- Mnohé lyžařské areály neprošly dosud modernizací a v dnešní době jsou prakticky již nekonkurenceschopné.
- Kvalita služeb pro lyžaře a cykloturistiku je hodnota pod celorepublikovým průměrem.

- V regionu obecně chybí rozvinutá infrastruktura pro zážitkovou turistiku, sportovní aktivity a adrenalin.
- Absence větší nabídky tematických a zábavních parků.
- Přizpůsobení se turistických informačních center požadavkům návštěvníků (lepší propagace oblastí na internetu, možnost zakoupení vstupenek on-line apod.
- Chybí doprovodné služby a infrastruktura pro cykloturistiku
- Velký podíl jednodenních návštěvníků bez přenocování, kteří přijíždějí ze vzdálenosti do 50 km.
- Vysoký podíl návštěvníků, kteří jsou ubytováni v soukromí – vlastní chaty, chalupy, příbuzní, ne v hromadných ubytovacích zařízeních.
- Počtem návštěvníků je Pardubický kraj druhým nejméně navštěvovaným krajem v rámci České republiky (po Vysočině).
- V mezikrajské porovnání spokojenosti zahraničních návštěvníků Pardubického kraje je druhá nejnižší (po Olomouckém kraji).

PŘÍLEŽITOSTI

- Posílení významu hromadné dopravy při příjezdu do regionu a následně v rámci dopravy po regionu.
- **Rozvoj bezmotorové a především cyklistické dopravy na celém území regionu.**
- **Posílení cyklodopravy jako jednoho z hlavních způsobů do regionu.**
- Region má potenciál nabízet velmi širokou škálu forem cestovního ruchu, témat a produktů.
- Celková pestrost a zajímavost krajiny je vhodná pro rozvoj prakticky všech aktivit zejména pěší turistiky, cykloturistiky a lyžování.
- **Využití značky UNESCO**
- Z hlediska cílových skupin má region potenciál nabízet své produkty prakticky všem cílovým skupinám.
- Zaměření gastronomie na místní a tradiční nabídku.
- Využití kongresové a firemní turistiky.
- **Zlepšení image a spokojenosti návštěvníků s pobytem.**
- Nabídka nových produktů využívajících nově budované trasy a stezky (hipotrasy, in-line trasy apod.).
- **Zvýšení vytíženosti ubytovacích kapacit.**

HROZBY

- Stagnace letní turistické sezóny.
- Snižující se konkurenceschopnost zimních středisek.
- Pokračující koncentrace turistů zejména do několika atraktivních turistických oblastí a cílů a do přírodně zajímavých lokalit.
- Snižující se konkurenceschopnost regionu a další úbytek návštěvníků regionu.

- Absence náročné klientely vyžadující vysokou kvalitu ubytovacích služeb a nabídku doprovodných sužeb a produktů.
- Rostoucí disproporce mezi nabídkou ubytovacích kapacit v turisticky atraktivních lokalitách a v ostatních částech regionu.
- Pokračující úpadek mnoha lyžařských areálů, další snižování konkurenceschopnosti regionu v oblasti zimní dovolené
- Koncentrace kongresových akcí pouze do několika kongresových zařízení a lokalit
- Postupná degradace pěších tras a cyklotras díky nedostatečné údržbě
- Uzavírání některých úseků pěších tras a cyklotras vedoucích přes soukromé pozemky
- Snižování konkurenceschopnosti regionu vzhledem k problémům s nedokončeným systémem cyklotras a nedostatky v doplňkové infrastruktuře na cyklotrasách.
- Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko je vymezena v rámci kraje Pardubického a Královéhradeckého.
- Další pokles návštěvnosti a propad na poslední příčky návštěvnosti v rámci České republiky.

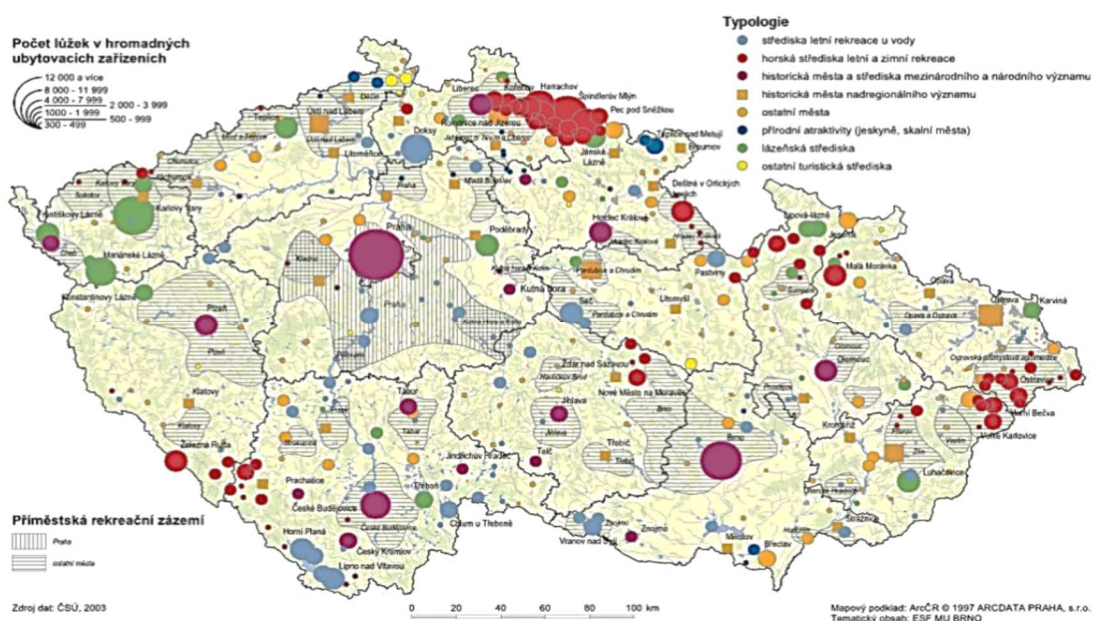
Zdroj: KÚ PK, 2016, zpracování vlastní

5 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY A DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ REGIONU

Analyzovány byly lokalizační a realizační předpoklady Pardubického kraje v rámci jednotlivých turistických oblastí Chrudimsko-Hlinecko, Pardubicko, Českomoravské pomezí, Orlické hory a Podorlicko a Kralický Sněžník. Z důvodu objektivity byly pro všechny oblasti použity shodné ukazatele. Co se týče lokalizačních předpokladů, byly analyzovány přírodní podmínky a kulturně-historické předpoklady. Z realizačních předpokladů byla analyzována dopravní infrastruktura a materiálně-technická základna.

5.1 Zhodnocení výsledků analýzy cestovního ruchu v Pardubickém kraji

Z provedené analýzy a zjištěných údajů vyplývá, že Pardubický kraj jako celek disponuje sice dostatkem turisticky zajímavých cílů, nicméně se jedná spíše o lokální či regionálně zajímavé atraktivity. I v porovnání s ostatními kraji České republiky je patrné, že toto území neoplývá významnou nabídkou lokalizačních a realizačních předpokladů pro cestovní ruch. Funkční typologii území České republiky prezentuje obrázek 57.

Obrázek 57: Funkční typologie středisek cestovního ruchu a hlavní oblasti víkendové a pobytové rekreace

Zdroj: Vystoupil, a další, 2006b

Nejvýznamnějším lokalizačním předpokladem a potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji jsou především přírodní podmínky a široká nabídka kulturně-historických předpokladů.

Z provedené analýzy vyplývá, že Pardubický kraj má vysokou přirozenou atraktivitu a kvalitu přírodního prostředí. Tato krajina je výborným potenciálem pro rozvoj pěší turistiky a cykloturistiky. V posledních letech dochází k nárůstu návštěvníků kraje v horských oblastech i v letních měsících. S tím souvisí i poměrně velké procento návštěvníků, kteří přijíždí do regionu na kole. Pardubický kraj má bohatou historii řemesel a tradic, nicméně potenciál těchto tradic není dostatečně využit (např. propagace kraje). Tradici v kraji má i jezdeckví a chov koní, především v oblasti Pardubicka, které je s chovem koní úzce spjato. V rámci kraje je pořádána řada velkých prestižních akcí – ať již sportovních nebo hudebních a společenských. Příležitost k rozvoji je spatřována ve vytvoření lepších podmínek pro rozvoj bezmotorové a především cyklistické dopravy, poskytování kvalitních služeb a zvýšení počtu vícedenních pobytů. Z provedené analýzy a získaných údajů bylo dále zjištěno, že Pardubický kraj má zcela nedostačující ubytovací i stravovací kapacity zařazené do certifikovaného systému kvality poskytovaných služeb Cyklisté vítáni. Obrázek 58 prezentuje počet ubytovacích zařízení s těmito nabízenými službami v rámci krajů České republiky. Stravovacích zařízení bylo v roce 2014 zapojeno do tohoto systému pouze 7.

Kraj	Ubytování	Kemp
Hl. m. Praha	10	2
Středočeský kraj	55	5
Jihočeský kraj	81	8
Píseňský kraj	23	1
Karlovarský kraj	22	0
Ústecký kraj	47	4
Liberecký kraj	32	6
Královéhradecký kraj	55	8
Pardubický kraj	21	3
Olomoucký kraj	35	2
Moravskoslezský kraj	24	3
Zlínský kraj	40	4
Jihomoravský kraj	122	9
Kraj Vysočina	27	1
Česká republika	594	56

Obrázek 58: Ubytovací zařízení s certifikovanými službami Cyklisté vítáni (2014)
Zdroj: KÚ PK, 2016

V porovnání s ostatními kraji České republiky je Pardubický kraj bohužel na posledním místě v poskytování těchto služeb pro cyklisty, což není lichotivé umístění vzhledem k tomu, že celý region sází na rozvoj cykloturistiky a systém Cyklisté vítáni jsou již dnes celorepublikově uznávaným certifikátem poskytovaných služeb pro cykloturisty.

5.2 Návrh doporučení pro rozvoj Pardubického kraje

Z výsledků provedené analýzy vyplývá, že Pardubický kraj je navštěvován především za účelem poznání, pěší turistiky, pobytu u vody, zábavy a cykloturistiky. Tento druh turistiky lze považovat za velmi důležitý společný prvek všech turistických oblastí a potenciál rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Jednotlivé turistické oblasti jsou svým přírodním charakterem rozmanité a disponují různým typem členitosti a náročnosti terénu. Dalším důvodem pro rozvoj tohoto potenciálu je skutečnost, že na druhém místě způsobu příjezdu návštěvníků do tohoto regionu je kolo. Ze zjištěných údajů vyplývá, že Pardubický kraj disponuje druhou nejhustší sítí cyklotras na území České republiky, nicméně v systému poskytujícím certifikované služby Cyklisté vítání je Pardubický kraj v rámci České republiky na posledním místě. Návrh doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji je zaměřen na podporu subjektů pro získání certifikátu služeb Cyklisté vítání

5.2.1 Systém certifikovaných služeb Cyklisté vítání

Český systém kvality služeb je označován písmenem „Q“ a znamená záruku kvality poskytovaných služeb. Součástí tohoto systému jsou i tzv. přidružené standardy kvality. Jedním z nich je certifikace Cyklisté vítání. Tyto certifikované služby mohou poskytovat ubytovací, stravovací zařízení a jednotlivé turistické cíle. Subjekty, které získají certifikaci, jsou propagovány prostřednictvím národních turistických informačních kanálů a také mezinárodního systému, kam jsou zařazeni poskytovatelé těchto služeb na Slovensku, v Německu, Rakousku, Švýcarsku, Francii, Nizozemí a Itálii (Nadace Partnerství, 2005 - 2017).

5.2.2 Podmínky pro získání certifikátu Cyklisté vítání

Pro získání certifikace musí subjekt splnit základní povinné požadavky a minimálně 3 doplňkové.

Pro ubytovací zařízení se jedná o tyto základní požadavky: možnost ubytování na jednu noc, nabídka energeticky vydatných snídaní s minimem tuků, možnost vyprání a sušení oblečení a výstroje, k dispozici uzamykatelná místnost/boxy pro bezplatné uschování jízdních kol, poskytnutí základního nářadí pro jednoduché opravy kol, možnost umytí kola, základní vybavení pro mytí kola, lékárnička, umístění informační tabule Cyklisté vítání

vítání. Doplnkové požadavky: zajištění odvozu či přepravy zavazadel pro cyklisty, zprostředkování výpůjčky kvalitních kol, možnost zakoupení obědových balíčků, poskytnutí základních náhradních dílů pro kola, prodej cyklistických a turistických map okolí, nabídka doporučených jednodenních výletů na kole v okolí, seznam ubytovacích možností v regionu, které jsou vhodné pro cyklisty, rezervační servis pro zajištění dalšího ubytování, které poskytuje služby pro cyklisty, přístup na internet, cizojazyčné informační materiály a možnost dobíjení elektro kol.

Stravovací zařízení musí splnit tyto základní požadavky: přizpůsobení nabídky potřebám cyklistů, v nabídce alespoň jeden osvěžující nízkokalorický nápoj, ovocné nebo bylinkové čaje, mít v nabídce alespoň jedno teplé a jedno vegetariánské nesmažené jídlo během celé provozní doby, kvalitní, pokud možno zastřešené, odstavné místo pro kola a zavazadla v dohledu hosta nebo uzamykatelná místnost/boxy pro bezplatné uschování kol a zavazadel, poskytnutí základního nářadí pro jednoduché opravy kol, lékárnička, umístění informační tabule Cyklisté vítání. Doplnkovými požadavky pro stravovací zařízení jsou: možnost zakoupení obědových balíčků, trojjazyčné jídelní lístky, celodenní provozní doba, možnost usušení oblečení a výstroje, možnost umytí kola, základní vybavení pro mytí kola, poskytnutí základních náhradních dílů pro kola, prodej cyklistických a turistických map okolí, nabídka doporučených jednodenních výletů na kole v okolí, seznam ubytovacích možností v regionu, které jsou vhodné pro cyklisty, přístup na internet, cizojazyčné informační materiály a možnost dobíjení elektro kol.

Pro turistické cíle jsou stanoveny tyto základní požadavky: kvalitní, pokud možno zastřešené, odstavné místo pro kola a zavazadla nebo uzamykatelná místnost/boxy pro bezplatné uschování kol a zavazadel, poskytnutí základního nářadí pro jednoduché opravy kol, lékárnička a umístění informační tabule Cyklisté vítání. Doplnkové požadavky pro turistické cíle: možnost umytí kola, základní vybavení pro mytí kola, poskytnutí základních náhradních dílů pro kola, prodej cyklistických a turistických map okolí, nabídka doporučených jednodenních výletů na kole v okolí, seznam ubytovacích možností v regionu, které poskytuje služby pro cyklisty, přístup na internet, cizojazyčné informační materiály, možnost dobíjení elektro kol. V případě, že žadatel splní stanovené požadavky, Nadace pro partnerství mu udělí certifikát služeb Cyklisté vítání.

5.2.3 Možnosti financování nákladů spojených s certifikací

Z důvodu motivace provozovatelů zařízení cestovního ruchu pro získání certifikátu Cyklisté vítání nabízí Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Krajský úřad Pardubického kraje možnost využít účelové finanční dotace na úhradu nákladů spojených se získáním certifikátu.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vyhlášíme Národní program podpory cestovního ruchu v regionech. Cílem dotačního programu je zvýšení potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, usnadnění pohybu návštěvníků v destinacích, rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a rozvoj kvality služeb. Tento národní dotační titul zahrnuje dva podprogramy, a to Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a Marketingové aktivity v cestovním ruchu.

Žádosti o poskytnutí dotací na úhradu nákladů spojených s certifikací služeb Cyklisté vítání náleží do dotačního podprogramu Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu. V rámci tohoto podprogramu je pro Pardubický kraj alokováno pro rok 2018 celkem 5.789.041 Kč. Oblast podpory je zaměřena na rozvoj základní a doprovodné infrastruktury a služeb cestovního ruchu. Cílem tohoto podprogramu je mimo jiné rozvoj základní a doprovodné infrastruktury a služeb cestovního ruchu, podpora rozvoje investic do cestovního ruchu a rozšíření rozsahu poskytovaných služeb, zvýšení jejich kvality a zpřístupnění atraktivit cestovního ruchu v souladu s ekologicky šetrnými formami cestovního ruchu pro všechny. V rámci tohoto podprogramu mohou žadatelé o poskytnutí dotace žádat o úhradu např. těchto uznatelných nákladů: uzamykatelné boxy na úschovu kol, náradí na opravy kol, potřeby na mytí kol, pračka (sušička), nákup kvalitních kol nebo elektro kol pro výpůjčku, dobíjecí stanice pro elektro kola, tisk propagačních cyklo materiálu a map (MMR ČR, 2017).

Další možností financování nákladů pro získání certifikátu je dotační program Krajského úřadu Pardubického kraje s názvem Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Tento dotační program je cíleně zaměřený na doprovodnou infrastrukturu směřující k dosažení certifikátu Cyklisté vítání. Cílem programu je kvalitní a kvantitativní rozvoj infrastruktury cestovního ruchu na území Pardubického kraje. Podpora může být poskytnuta formou investiční i neinvestiční dotace. Výše dotace činí minimálně

50.000 Kč a maximálně může dosáhnout 200.000 Kč. V rámci dotačního programu je podporováno budování a obnova infrastruktury cestovního ruchu, zejména:

- ✓ Vytváření, údržba a správa uceleného informačního systému na území Pardubického kraje v návaznosti na atraktivitu cestovního ruchu (značení pro pěší, cyklo, moto, hipoturisty, lyžaře, informační tabule, navigační systémy, webkamery).
- ✓ Doprovodná infrastruktura přispívající k prodloužení turistické sezóny a využití lokalit s potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu i v průběhu roku.
- ✓ Doprovodná infrastruktura směřující k dosažení certifikátu „Cyklisté vítání“, výhradně budování technického zázemí pro splnění základních povinných požadavků certifikace (např. místnost nebo odstavné místo pro bezplatné uschování jízdních kol a zavazadel, prostor pro umytí jízdního kola) (KÚ PK, 2017a).

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo provést analýzu lokalizačních a realizačních předpokladů cestovního ruchu Pardubického kraje, provést komparaci těchto předpokladů v rámci turistických oblastí Chrudimsko-Hlinecko, Pardubicko, Českomoravské pomezí, Orlické hory a Podorlicko a Kralický Sněžník a na základě zhodnocení výsledků komplexní SWOT analýzy navrhnout doporučení pro rozvoj Pardubického kraje v oblasti cestovního ruchu. Důležitým východiskem pro zpracování práce byla skutečnost, že Pardubický kraj patří k nejméně navštěvovaným regionům České republiky.

V rámci lokalizačních předpokladů byly analyzovány přírodní podmínky, tj. reliéf, poměry morfologické, klimatické, hydrologické a lesnatost. Z kulturně-historických předpokladů byly analyzovány archeologické památky, církevní památky, filmová místa, hrady, zámky, mohyly, pomníky, muzea, galerie, skanzeny, národní přírodní památky, rezervace, naučené stezky, památkové rezervace, památkové zóny, přírodní památky, rezervace, rozhledny, technické památky, turistické atrakce, vojenské památky, zoologické, a botanické zahrady, zříceniny, městská opevnění a židovské památky.

Z realizačních předpokladů byla analyzována dopravní infrastruktura, a to hromadná doprava, kde z důvodu objektivit byla analyzována data týkající se autobusových, železničních zastávek a místních letišť. Dále v rámci lokalizačních předpokladů byla analyzována materiálně-technická základna, a to ubytovací a stravovací zařízení: hotely, motely, chatové osady, chaty, chalupy k pronájmu, kempy, tábořiště, penziony, ubytování v soukromí, ubytovny, restaurace, bary, kavárny a ostatní. V rámci doplňkové infrastruktury byly pro účely analýzy vybrány nabízené služby z oblasti aktivní dovolené a sportu: adrenalinové vyžití, kryté bazény, bikeparks, bowling, fitness centra, golfová hřiště, jezdecké objekty, kuželny, lokality pro lov zvěře, lyžařská střediska, mimopstruhové revíry, minigolf, místa pro potápění, ostatní sportoviště, pstruhové rybářské revíry, půjčovny sportovních potřeb, sauny, infrasauny, sportovní haly, sportovní hřiště, squash, ricochet, venkovní horolezení, venkovní koupání, vnitřní lezecké stěny, vodní nádrže, vodní sporty a zimní stadiony. Z důvodu širšího pojetí realizačních předpokladů byly dále analyzovány doplňkové služby, a to farmy, infocentra, kongresová centra, společenská zařízení, kulturní zařízení, minipivovary, opravny kol a wellness zařízení.

Z výsledků provedené analýzy jednotlivých turistických oblastí vyplývá, že rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji je závislý na primární nabídce cestovního ruchu, a to zejména na atraktivitě místní přírody a kulturně-historických předpokladech. Přírodní podmínky byly shledány jako rozhodující lokalizační faktor a potenciál pro většinu aktivit cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Dále bylo zjištěno, že žádná forma cestovního ruchu není v Pardubickém kraji zcela dominantní. Jednotlivé turistické oblasti tohoto regionu jsou svojí nabídkou atraktivit specifické a jako celek nabízí velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Z dílčích závěrů týkajících se lokalizačních předpokladů jednotlivých turistických oblastí vyplývá, že oblast Chrudimsko-Hlinecko vyniká především historií tradic, řemesel a nabízí krásnou rozmanitou přírodu Geoparku Železné hory. Pro turistickou oblast Pardubicko je charakteristický spíše městský poznávací cestovní ruch a pořádání prestižních sportovních akcí s velkou mezinárodní účastí. Dalším významným předpokladem a potenciálem této oblasti je jezdeckví, které je s Pardubicemi historicky spjato a nabízí se tedy reálná možnost rozvoje především hipoturistiky. Turistická oblast Českomoravské pomezí disponuje v rámci Pardubického kraje druhou nejpočetnější nabídkou kulturně-historických atraktivit a největším počtem pořádaných akcí, a to především společenských a hudebních. Důležitým lokalizačním předpokladem této turistické oblasti jsou historická centra měst, která jsou prohlášena za městské památkové rezervace jako např. Polička, Svitavy, Vysoké Mýto, Jevíčko, Litomyšl a Moravská Třebová. Mezi nejnavštěvovanější turistické cíle této oblasti patří hrad Svojanov a státní zámek Litomyšl. Nejvýznamnějším lokalizačním předpokladem a potenciálem turistických oblastí Orlické hory a Podorlicko a Kralický Sněžník je především horská krajina. Tyto oblasti jsou v rámci zimní sezóny navštěvovány především za účelem lyžování, nicméně terén krajiny je velice příznivý i pro rozvoj cykloturistiky v letních měsících. U těchto dvou turistických oblastí lze považovat za významný lokalizační předpoklad a potenciál vojenské památky a opevnění.

Z provedené komparace turistických oblastí vyplývá, že nejlukrativnější turistickou oblastí Pardubického kraje s nejbohatší nabídkou všech analyzovaných lokalizačních i realizačních předpokladů jsou turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko a dále Českomoravské pomezí.

Společným znakem a významným potenciálem všech turistických oblastí Pardubického kraje jsou ideální přírodní i klimatické podmínky pro cykloturistiku. Rozvoj cykloturistiky může pomoci vyrovnat sezónní rozdíly v návštěvnosti především horských,

a v zimním období preferovaných turistických oblastí Orlické hory a Podorlicko a Kralický Sněžník. Podle Koncepce Cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji je vizí tohoto regionu patřit v roce 2025 mezi nejvyspělejší cyklodestinace České republiky. S tímto úzce souvisí budování cyklotras a především kvalitní doprovodné infrastruktury.

Na základě vyhodnocení údajů z provedené analýzy je v závěru práce navrženo doporučení pro rozvoj nabídky certifikovaných služeb Cyklisté vítáni, které se staly v rámci České republiky již standardem, nicméně v mezikrajském porovnání je Pardubický kraj bohužel na posledním místě v poskytování těchto služeb.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

FALTYSOVÁ, H. BÁRTA, F. *Pardubicko*. Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2001. Chráněná území ČR. ISBN 80-86064-44-1.

FIALOVÁ, D. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie: výukový a metodický text*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7.

HESKOVÁ, M. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 2., upr. vyd.* Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-107-6.

MARIOT, P. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2000. ISBN 8071581690.

ŠILHÁNKOVÁ, V. *Vybraná témata z regionálního rozvoje*. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2010. ISBN 978-80-904671-0-1.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-340-7.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. *Marketing cestovního ruchu: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006a.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. *Základy cestovního ruchu: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006b. ISBN 80-210-4205-2.

ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

ČSÚ. *Statistická ročenka Pardubického kraje - 2016* [online]. 2017 [cit. 19. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/2-uzemi-a-podnebi-tk3xwzldey>.

ČSU. *Lesnictví v Pardubickém kraji v roce 2015* [online]. 2016 [cit. 19. 12. 2017].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/lesnictvi-v-pardubickem-kraji-v-roce-2015>.

Destinační společnost Východní Čechy. *Destinační společnost Východní Čechy* [online]. 2015 [cit. 4. 11. 2017.]. Dostupné z: http://www.vychodni-cechy.org/cs/ke-stazeni/cat_view/72-vyrocní-zpravy.

Krajský úřad Pardubického kraje. *Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje* [online]. 2012 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z:
file:///C:/Users/Edlock/Downloads/Aktualizovana_koncepce__plna_verze.pdf.

Krajský úřad Pardubického kraje. *Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji* [online]. 2015 [cit. 21. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/dokumenty-cestovni-ruch/85226/koncepce-cyklo-a-in-line-turistiky-v-pardubickem-kraji>.

Pardubický kraj & Destinační společnost Východní Čechy. *Oficiální turistický portál Pardubického kraje* [online]. 2006 - 2017 [cit. 12.2017]. Dostupné z: <https://www.vychodni-cechy.info/>.

Krajský úřad Pardubického kraje. *Probíhající dotační programy* [online]. 2017a [cit. 18. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/probihajici-dotacni-programy>.

Krajský úřad Pardubického kraje. *Strategie cestovního ruchu Pardubického kraje 2016 – 2020* [online]. 2016 [cit. 1. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/strategie_cestovniho_ruchu_pk.pdf.

Krajský úřad Pardubického kraje. *Územně analytické podklady* [online]. 2017b [cit. 8. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/uzemne-analyticke-podklady/92049/>.

Krajský úřad Pardubického kraje. *Program rozvoje Pardubického kraje* [online]. 2014 [cit. 10. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/rozvoj-kraje/37774>.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Dotace EU.cz. Strukturální fondy* [online]. 2012-10-19 [cit. 17. 12. 2017]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Narodni-organ-pro-koordinaci/Evaluace/Knihovna-evaluaci/Analyzy-socioeconomickeho-rozvoje-kraje-se-specifi>.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014 – 2020* [online]. 2013 [cit. 25. 12. 2017]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/dac4627c-c5d4-4344-8d38-f8de43cec24d/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na-obdobi-2014-2020.pdf?ext=.pdf>.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Rok 2018 - rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu* [online]. 2017 [cit. 17. 12. 2017]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regionech-\(2016-2020\)/Rok-2018-Rozvoj-zakladni-a-doprovodne-infrastruktury-cestovniho-ruch](http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regionech-(2016-2020)/Rok-2018-Rozvoj-zakladni-a-doprovodne-infrastruktury-cestovniho-ruch).

Nadace Partnerství. *Cyklisté vítáni* [online]. 2005 - 2017 [cit. 1. 12. 2017]. Dostupné z: <http://www.cyklistevitani.cz/CSKS/CSKS.aspx>.

Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje. *Destinační společnost Východní Čechy* [online]. 2009 [cit. 1. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.vychodni-cechy.org/cs/ke-stazeni/cat_view/41-dokumenty.

Šmídová, T. *Analýza turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko* [online]. 2014. [cit. 5. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.navstevnik.cz/pict/Analyza%20TO%20Chrudimsko-Hlinecko.pdf>.

Uhlířová, A. *Infrastruktura pro cestovní ruch jako jeden z nástrojů rozvoje regionu* [online]. 2011 [cit. 30. 10. 2017] Dostupné z: http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/38919/UhlirovaA_InfrastrukturaPro_MM_2011.pdf?sequence=1.

VYSTOUPIL, J. a další, *Atlas cestovního ruchu České republiky* [online]. 2006 [cit. 3. 11. 2017]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Josef_Kunc/publication/293823525_Atlas_cestovniho_ruchu_Ceske_republiky_The_Tourism_Atlas_of_the_Czech_Republic_in_czech/links/56bc60dc08aef81e60b15e7c/Atlas-cestovniho-ruchu-Ceske-republiky-The-Tourism-Atlas-of-the-Cz.80-239-7256-1.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Systém cestovního ruchu	9
Obrázek 2: Schématické znázornění předpokladů cestovního ruchu	15
Obrázek 3: Turistické regiony České republiky	23
Obrázek 4: Turistické oblasti Pardubického kraje.....	24
Obrázek 5: Geografická mapa Pardubického kraje	25
Obrázek 6: Podíl zaměstnanosti v cestovním ruchu v roce 2013	29
Obrázek 7: Hromadná ubytovací zařízení v Pardubickém kraji (2013)	31
Obrázek 8: Počet hostů v Pardubickém kraji 2000 – 2015.....	31
Obrázek 9: Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních PK podle čtvrtletí 2017....	32
Obrázek 10: Ubytovaní zahraniční hosté na území PK v 1. až 3. čtvrtletí 2017.....	32
Obrázek 11: Počet přenocování v HUZ PK (2000 – 2015).....	33
Obrázek 12: Vzdálenost dojížděky domácího návštěvníka do regionu ze svého bydliště ...	33
Obrázek 13: Způsob dopravy domácího návštěvníka do regionu z místa bydliště	34
Obrázek 14: Nejlákavější aktivity při návštěvě PK.....	34
Obrázek 15: Krajinný povrch TO Chrudimsko-Hlinecko	37
Obrázek 16: Kulturně historické památky v TO Chrudimsko-Hlinecko (2017).....	39
Obrázek 17: Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek v TO Chrudimsko- Hlinecko	40
Obrázek 18: Významné akce pořádané na území TO Chrudimsko-Hlinecko (2015).....	41
Obrázek 19: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Chrudimsko-Hlinecko (2017)	43
Obrázek 20: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Chrudimsko-Hlinecko (2015)	43
Obrázek 21: Doplnkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Chrudimsko- Hlinecko (2017).....	44
Obrázek 22: Vybrané doplnkové služby v TO Chrudimsko-Hlinecko (2017).....	45
Obrázek 23: Krajinný pokryv turistické oblasti Pardubicko	47
Obrázek 24: Kulturně-historické památky na území TO Pardubicko (2017).....	49
Obrázek 25: Návštěvnost vybraných památek na území TO Pardubicko (2015).....	49
Obrázek 26: Návštěvnost významných akcí pořádaných na území TO Pardubicko (2015)	50
Obrázek 27: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Pardubicko (2017)	52
Obrázek 28: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Pardubicko (2017).....	52

Obrázek 29: Doplnkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Pardubicko (2017)	53
Obrázek 30: Ostatní vybrané doplnkové služby a zařízení v TO Pardubicko (2017)	53
Obrázek 31: Krajinný pokryv TO Českomoravské pomezí	55
Obrázek 32: Kulturně-historické památky v TO Českomoravské pomezí (2017)	57
Obrázek 33: Návštěvnost kulturně-historických památek v TO Českomoravské pomezí..	58
Obrázek 34: Návštěvnost vybraných akcí pořádaných v TO Českomoravské pomezí (2015)	58
Obrázek 35: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Českomoravské pomezí (2017)	59
Obrázek 36: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Českomoravské pomezí (2017)	60
Obrázek 37: Doplnkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Českomoravské pomezí (2017)	61
Obrázek 38: Ostatní doplnkové služby a zařízení v TO Českomoravské pomezí (2017)	61
Obrázek 39: Krajinný pokryv TO Orlické hory a Podorlicko společně s Kralickým Sněžníkem	63
Obrázek 40: Kulturně-historické památky v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	65
Obrázek 41: Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	65
Obrázek 42: Návštěvnost významných akcí v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	66
Obrázek 43: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	67
Obrázek 44: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	68
Obrázek 45: Doplnkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	69
Obrázek 46: Doplnkové služby na území TO Orlické hory a Podorlicko (2017)	69
Obrázek 47: Kulturně-historické památky v TO Kralický Sněžník (2017)	72
Obrázek 48: Návštěvnost vybraných kulturně-historických památek v TO Kralický Sněžník (2015)	73
Obrázek 49: Návštěvnost vybraných akcí na území TO Kralický Sněžník (2015)	73
Obrázek 50: Vybraná dopravní infrastruktura na území TO Kralický Sněžník (2017)	74
Obrázek 51: Ubytovací a stravovací zařízení v TO Kralický Sněžník (2017)	75
Obrázek 52: Doplnkové služby z oblasti sportu a aktivní dovolené v TO Kralický Sněžník (2017)	75

Obrázek 53: Vybrané doplňkové služby a zařízení v TO Kralický Sněžník (2017)	76
Obrázek 54: Lokalizační předpoklady cestovního ruchu v PK (2017)	80
Obrázek 55: Kulturně-historické památky v jednotlivých turistických oblastech PK (2017)	80
Obrázek 56: Realizační předpoklady cestovního ruchu v rámci PK (2017)	82
Obrázek 57: Funkční typologie středisek cestovního ruchu a hlavní oblasti víkendové a pobytové rekreace	87
Obrázek 58: Ubytovací zařízení s certifikovanými službami Cyklisté vítáni (2014).....	88

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Primární nabídka cestovního ruchu	19
Tabulka 2: Sekundární nabídka cestovního ruchu.....	22
Tabulka 3: Počet obyvatel Pardubického kraje v rámci okresů k 30. 6. 2017.....	28
Tabulka 4: Vývoj nezaměstnanosti v okresech Pardubického kraje	30
Tabulka 5: Klimatické podmínky TO Chrudimsko-Hlinecko	38
Tabulka 6: Klimatické podmínky TO Pardubicko	47
Tabulka 7: Klimatické podmínky TO Českomoravské pomezí	56
Tabulka 8: Klimatické podmínky v TO Orlického hory Podorlicko.....	63
Tabulka 9: Klimatické podmínky v TO Kralický Sněžník.....	71
Tabulka 10: Klimatické podmínky v TO Pardubického kraje.....	78
Tabulka 11: Extrémní hodnoty meteorologických prvků v Pardubickém kraji	78

Záznam o diplomové práci

Jméno a příjmení bakaláře:	Petra Šnejdrová
Název práce CZ:	Analýza cestovního ruchu v Pardubickém kraji
Název práce EN:	Analysis of tourism in the Pardubice Region
Studijní program:	Regionální rozvoj
Obor:	Management rozvoje měst a regionů
Rok obhajoby:	2018
Počet stran/Počet příloh:	102/0
Vedoucí práce:	prof. RNDr. René Wokoun, CSc.

Anotace CZ:

Diplomová práce se zabývá analýzou cestovního ruchu Pardubického kraje. Konkrétně jsou analyzovány lokalizační a realizační předpoklady cestovního ruchu v rámci jednotlivých turistických oblastí tohoto turistického regionu. Na základě zhodnocení výsledků analýzy je navrženo doporučení pro rozvoj doplňkové infrastruktury se zaměřením na cykloturistiku s návrhem dvou možných způsobů spolufinancování nákladů.

Anotace EN:

This diploma thesis deals with the analysis of tourism in the Pardubice Region. Specifically, the localization and realization requirements of tourism within individual tourist areas of this tourist region are analyzed. On the basis of the evaluated results of the analysis, recommendations for the development of an additional infrastructure focusing on cycling are proposed with the proposal of two possible ways of co-financing costs.

Klíčová slova CZ:

předpoklady, potenciál, rozvoj, cestovní ruch, turistika, cykloturistika, Pardubický kraj.

Klíčová slova EN:

prospects, potential, development, tourism, tourism, cycling, Pardubice Region.

Místo uložení: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS, a.s.,
Nárožní 2600/9, Praha5, 150 00

Signatura